

T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

770079

**BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ
SORUNLARI VE TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ
(BURSA İLİ UYGULAMASI)**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Canan BAYKOÇAK**

**T.C. YÖNEKÇERLİK KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

Enstitü Ana Bilim Dalı: BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. İrfan GÜLMEZ

MAYIS- 2002

T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ
SORUNLARI VE TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ
(BURSA İLİ UYGULAMASI)**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Canan BAYKOÇAK**

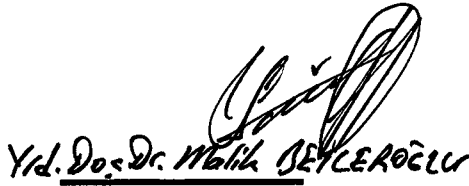
**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
BURSA İLİ ENSTİTÜSÜ**

Enstitü Ana Bilim Dalı: BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ

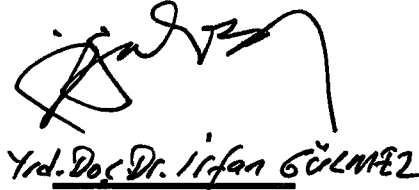
Bu tez.. / .. / 2002 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Nevruz TAŞKIRAN

Jüri Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Mahir BEYLERÖÇLÜ

Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. İrfan GÜLMER

Jüri Üyesi

ÖNSÖZ

Beden eğitimi öğretmenlerinin meslekte karşılaştıkları problemler ve beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişliğinin tespitine yönelik olarak yapmış olduğum bu çalışmada değerli görüş ve önerilerini aldığım ve çalışmanın her aşamasında bana yardımcı olan danışman hocam Sayın Yrd. Doc. Dr. İrfan GÜLMEZ'e, çalışmam sırasında yardımlarını esirgemeyen ve çeşitli kaynaklara ulaşmada bana yardımcı olan hocam Sayın Prof. Dr. A. Faik İMAMOĞLU'na, bana araştırmamda gerekli izni veren Bursa Milli Eğitim Müdürlüğüne, beden eğitimi öğretmenlerinin karşılaştıkları problemlerin tespitinde görüşlerini aldığım bütün öğretmen meslektaşlarıma, anketin düzenlenmesi ve anket sonuçlarının değerlendirilmesinde Arş.Gör.Ramazan İMAMOĞLU'na, Arş. Gör. Sinan METE 'ye, Okul Rehber Öğretmenimiz Raife YİRİK'e, Okul Bilgisayar formatörü Şener DALKIRAN'a ve araştırmama katılan tüm Bursa ilinde görev yapan beden Eğitimi Öğretmenlerimize teşekkür eder, sonsuz saygılarımı sunarım.

Canan BAYKOÇAK
Beden Eğitimi Öğretmeni

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ.....	I
GRAFİKLER LİSTESİ.....	VI
ÖZET.....	VIII
SUMMARY.....	IX
GİRİŞ	1
1. GENEL BİLGİLER.....	5
1.1. Eğitim, Beden Eğitimi ve Spor Kavramları.....	5
1.1.1. Eğitim.....	5
1.1.2. Beden Eğitimi ve Spor.....	5
1.1.3. Beden Eğitimi ve Sporun Eğitimle İlişkisi.....	7
1.2. Eğitim ve Beden Eğitiminin Amaçları.....	8
1.2.1. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları.....	8
1.2.2. Beden Eğitiminin Genel Amaçları.....	9
1.3. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi.....	10
1.3.1. Beden Eğitiminin Genel Eğitim İçerisindeki Yeri ve Önemi.....	11
1.3.2. Beden Eğitimi Dersinin Amaçları.....	12
1.3.3. Beden Eğitimi Derslerinin İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Yürütülmesi ve Karşılaşılan Sorunlar.....	13
1.4. Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmenliği.....	14
1.4.1. Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenin Nitelikleri	14
1.4.2. Beden Eğitimi Öğretmenliğine Genel Bakış	15
1.4.3. Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi	16
1.4.4. Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumlulukları ve Temel Sorunları.....	19
1.5. Tükenmişlik.....	22
1.5.1. Tükenmişliğin Nedenleri.....	23
1.5.2. Tükenmişlik Kavramına Kuramsal Bakış	24
1.5.3 Tükenmişliğin Belirtileri.....	27
1.5.4. Tükenmişliğin Evreleri.....	28

1.5.5. Tükenmişlikle İlgili Araştırmalar	29
1.6. Materyal ve Metot	32
1.7. BULGULAR	35
1.7.1. Kişisel Bilgi Formu İle İlgili Bulgular.....	36
1.7.2. Beden Eğitimi Problem Tarama Envanteri ile İlgili Bulgular.....	50
1.7.3. Tükenmişlikle İlgili Bulgular.....	81
1.7.4. Değişkenlere Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problemleri İle Tükenmişlikleri Arasındaki Korelasyon Matrisleri.....	87
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	95
KAYNAKLAR.....	108
EKLER.....	112
ÖZGEÇMİŞ.....	115

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	35
Tablo 2. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okullara Göre Dağılımı...35	
Tablo 3. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	36
Tablo 4. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yüksek Lisans Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşleri.....	37
Tablo 5. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Doktora Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşleri.....	38
Tablo 6. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hizmet Süreleri Göre Dağılımı.....	39
Tablo 7. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Halleri Göre Dağılımı.....	40
Tablo 8. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Spor Branşlarına Göre Dağılımı.....	41
Tablo 9. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hangi Branşlarda Antrenörlük Belgeleri Olduğunu Gösterir Tablo.....	42
Tablo 10. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hangi Branşlarda Antrenörlük Yaptıklarını Gösterir Tablo.....	43
Tablo 11. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleklerinden Manevi Doyum Alıp Almadıklarına İlişkin Görüşleri.....	44
Tablo 12. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleklerini Yaparken Yönetim Desteği Alıp Almadıklarına İlişkin Görüşleri.....	45
Tablo 13. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Diğer Meslektaşlarından Onay Ve Destek Alıp Almadıklarına İlişkin Görüşleri.....	46
Tablo 14. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğini Bırakmayı Düşünüp Düşünmediklerine İlişkin Görüşleri.....	47
Tablo 15. Mesleğini Bırakmayı Düşünen Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ne İşle Düşündüklerini Gösterir Tablo.....	48
Tablo 16. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sporla İlgili Gelişmeleri Yakından Takip Edip Etmediklerine İlişkin Görüşleri.....	49
Tablo 17. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İdareden Yeterli Destek Alıp Almadıklarına İlişkin Görüşleri.....	50

Tablo 18. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Okuldaki Yöneticilerin Sayı Olarak Yetersizliğinin Çalışmalarına Engel Olup Olmadığına İlişkin Görüşleri.....	50
Tablo 19. Okul İdaresinin Beden Eğitimi Dersine ve Spor Müsabakalarına İlgi Gösterip Göstermediklerine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	51
Tablo 20. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yıl İçindeki Çalışmalarına Ve Egzersiz Planına Okul İdaresinin Onay Verip Vermediğine İlişkin Görüşleri.....	51
Tablo 21. Okul İdaresinin Öğretmenlerden Aşırı Başarı Beklentisinin Çalışmalarını Etkileyip Etkilemediğine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	52
Tablo 22. Okul İdaresinin Beden Eğitimi Öğretmenlerine Aşırı Yüklenmesine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	52
Tablo 23. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yeterli Sayıda Spor Malzemesi Bulup Bulamadıklarına İlişkin Görüşleri.....	53
Tablo 24. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dersler İçin Gerekli Olan Spor Tesislerini Bulup Bulamadıklarına İlişkin Görüşleri.....	53
Tablo 25. Öğretmen Meslektaşlarının Beden Eğitimi Dersine, Spora Karşı İlgisiz Kalıp Kalmadıklarına Öğretmenlerinin Görüşleri İlişkin Beden Eğitimi	54
Tablo 26. Okulun İçinde Bulunduğu Çevrenin Spora Karşı İlgisini Yetersiz Bulup Bulmadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	54
Tablo 27. Okuldan Ve Çevreden Çalışmalarında Yeterli Destek Alıp Almadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	55
Tablo 28. Öğretmenlerin Branşı Dışındaki Derslere Girmesinin Aktif Çalışmalarını,Olumsuz Etkileyip Etkilemediğine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri	55
Tablo 29. Öğrencilerin Spora Karşı İlgisiz Olup Olmadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	56
Tablo 30. Öğrenci Ailelerinin Spora Karşı İlgisizliğinin Öğretmenlerin Yetenekli Öğrencilerle İlgilenmelerine Engel Olup Olmadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	56
Tablo 31. Kız Öğrencilerin Spor Yapmalarına Aile Ve Çevrenin Olumsuz Bakıp Bakmadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	57

Tablo 32. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersini Sevip Sevmediklerine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	57
Tablo 33. Ailelerin Sporun İnsan Sağlığına Yararlarını Önemsememesinin Öğrencileri Spordan Uzaklaştırıp Uzaklaştırmadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	58
Tablo 34. Derslerde Öğrencilerin Bazı Egzersizleri Yapmayı İsteyip İstemediklerine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	58
Tablo 35. Mezun Oldukları Üniversitenin Eğitimini Yeterli Bulup Bulmadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	59
Tablo 36. Çalışmalarında Kendilerini Yeterli Bulup Bulmadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	59
Tablo 37. Mesleğin Gerekthirdiği Özelliklerle Kişilik Özelliklerinin Çatışma Yaratıp Yaratmadığına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	60
Tablo 38. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğrencileriyle İlişkilerini Düzenlemekte Zorluk Çekip Çekmediklerine İlişkin Görüşleri.....	60
Tablo 39. Üniversitelerde Gerekli Bilgilerin Yeteri Kadar Verilip Verilmediğine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri.....	61
Tablo 40. Okul İdaresiyle İlgili Problemlerin Genel Değerlendirilmesi.....	62
Tablo 41. Okul ve Fiziki Şartlarla İlgili Problemlerin Genel Değerlendirilmesi.....	64
Tablo 42. Öğrenci ve Ailesiyle İlgili Problemlerin Genel Değerlendirilmesi.....	66
Tablo 43. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi ile İlgili Problemlerin Genel Değerlendirilmesi	68
Tablo 44. Beden Eğitimi Problem Tarama Envanterinde Değişkenlere Göre Frekans Dağılımı.....	70
Tablo 45. Cinsiyete Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerin Problem Durumları.....	71
Tablo 46. Çalışma Süresine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerin Problem Durumları...72	
Tablo 47. Medeni Durumlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerin Problem Durumları.....	74
Tablo 48. Öğretmen Meslektaşlarından Onay ve Destek Almalarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerin Problem Durumları.....	76

Tablo 49. Yönetimden Onay ve Destek Almalarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerin Problem Durumları.....	78
Tablo 50. Problem Tarama Envanterinin Alt Bölümlere Göre Değerlendirilmesi.....	79
Tablo 51 Maslach Tükenmişlik Envanterinde Değişkenlerin Alt Gruplarına Göre Frekans Dağılımları.....	81
Tablo 52. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Tükenmişlik Alt Ölçek Puanları.....	81
Tablo 53. Çalışma Süresine Göre Öğretmenlerin Tükenmişlik Alt Ölçek Puanları.....	83
Tablo 54. Öğretmenlik Mesleğinden Manevi Doyum Almalarına Göre Öğretmenlerin Tükenmişlik Alt Ölçek Puanları.....	84
Tablo 55. Bayan Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.....	87
Tablo 56. Erkek Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.....	87
Tablo 57. Çalışma Süresi 0-5 Yıl Olan Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.....	88
Tablo 58. Çalışma Süresi 6-10 Yıl Olan Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi	89
Tablo 59. Çalışma Süresi 11-15 Yıl Olan Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.....	89
Tablo 60. Çalışma Süresi 16 Yıl ve Üstü Olan Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.....	90
Tablo 61. Evli Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.....	90
Tablo 62. Bekar Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.....	91
Tablo 63. Meslekten Manevi Doyum Alanların Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.....	91
Tablo 64. Meslekten Manevi Doyumu Bazen Alanların Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.....	92
Tablo 65. Meslekten Manevi Doyum Almayanların Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.....	92

Tablo 66. Mesleği Bırakmayı Düşünenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.....93

Tablo 67. Mesleği Bırakmayı Bazen Düşünenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.....93

Tablo 68. Mesleği Bırakmayı Düşünmeyenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.....94

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	35
Grafik 2. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okullara Göre Dağılımı.....	36
Grafik 3. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	37
Grafik 4. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yüksek Lisans Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşleri.....	38
Grafik 5. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Doktora Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşleri.....	39
Grafik 6. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı...	39
Grafik7.Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Hallerine Göre Dağılımı.....	40
Grafik 8. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Spor Branşlarına Göre Dağılımı.....	41
Grafik 9. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hangi Branşlarda Antrenörlük Belgeleri Olduğuna Göre Dağılımı.....	42
Grafik 10. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hangi Branşlarda Antrenörlük Yaptıklarını Göre Dağılımı.....	43
Grafik 11. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleklerinden Manevi Doyum Alıp Almadıklarına Göre Dağılımı.....	44
Grafik 12. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleklerini Yaparken Yönetim Desteği Alıp Almadıklarına Göre Dağılımı.....	45
Grafik 13. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Diğer Meslektaşlarından Onay Ve Destek Alıp Almadıklarına Göre Dağılımı.....	46
Grafik 14. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğini Bırakmayı Düşünüp Düşünmediklerine Göre Dağılımı.....	47
Grafik 15. Mesleğini Bırakmayı Düşünen Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ne İşle Uğraşmayı Düşündüklerinin Gösterimi.....	48
Grafik 16. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sporla İlgili Gelişmeleri Yakından Takip Edip Etmediklerine Göre Dağılımı.....	49
Grafik 17.Okul İdaresiyle İlgili Problemlerin Genel Değerlendirme Grafiği.....	63
Grafik 18. Okul ve Fiziki Şartlarla İlgili Problemlerin Genel Değerlendirme Grafiği.....	65

Grafik 19. Öğrenci ve Ailesiyle İlgili Problemlerin Genel Değerlendirme Grafiği.....	67
Grafik 20. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesiyle İlgili Problemlerin Genel Değerlendirme Grafiği.....	69
Grafik 21. Cinsiyete Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problem Durumları Grafiği.....	71
Grafik 22. Çalışma Süresine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problem Durumları Grafiği.....	73
Grafik 23. Medeni Durumlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problem Durumları Grafiği.....	75
Grafik 24. Öğretmen Meslektaşlarından Onay ve Destek Almalarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problem Durumları Grafiği.....	76
Grafik 25. Yönetimden Onay ve Destek Almalarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problem Durumları Grafiği	78
Grafik 26. Problem Tarama Envanterinin Alt Bölümlere Göre Genel Değerlendirme Grafiği.....	80
Grafik 27. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Tükenmişlik Alt Ölçek Puanları Grafiği.....	82
Grafik 28. Çalışma Süresine Göre Öğretmenlerin Tükenmişlik Alt Ölçek Puanları Grafiği	83
Grafik 29. Öğretmenlik Mesleğinden Manevi Doyum Almalarına Göre Öğretmenlerin Tükenmişlik Alt Ölçek Puanları Grafiği.....	85

ÖZET

Bu araştırma beden eğitimi öğretmenlerinin problemlerini saptamak ve öğretmenlerin tükenmişliğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda Bursa ilinde ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerine bireysel olarak Kişisel Bilgi Formu, Beden Eğitimi Problem Tarama Envanteri ve Maslach Tükenmişlik ölçeği uygulanmıştır (Ek:1, Ek:2 , Ek:3). Kişisel Bilgi formu Okul Rehber Öğretmeni ve alanda çalışan Beden Eğitimi Öğretmenleriyle ön görüşmeler sonucunda oluşturulmuş ve bu alanda yapılan araştırma sonuçlarına göre değişkenler belirlenmiştir. Bireysel görüşmelerle form ve envanter uygulanarak toplanmış ve çözümleme aşamasında puanların ortalamaları ve yüzdelik hesaplamalarında bilgisayardan yararlanılmıştır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin problemleri 4 grupta yer almaktadır. Okul idaresiyle ilgili problemler, okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler, öğrenci ve aile ile ilgili problemler ve öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerdir. Anket sonuçlarına göre beden eğitimi öğretmenlerinin problemleri işaretleme oranı % 40 olup en fazla problem alanı okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerdir. En az problem alanı öğretmen yetişmesiyle ilgili problemlerdir.

Problem Tarama Envanterinin değişkenlere göre analizi yapıldığında bayan öğretmenler, mesleğe yeni başlayan öğretmenler, bekar öğretmenler, öğretmen meslektaşlarından onay ve destek almayan öğretmenler, yönetimden onay ve destek almayan öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları ve risk grubu içinde oldukları bulunmuştur.

Maslach Tükenmişlik Envanterinin sonuçlarını genel olarak değerlendirdiğimizde beden eğitimi öğretmenlerin tükenmişliği asgari düzeyde yaşadıkları tespit edilmiştir. Maslach Tükenmişlik Envanterinin değişkenlere göre analizi yapıldığında bayan öğretmenlerin duygusal tükenme ve kişisel başarı alt boyutunda tükenmişliği daha fazla yaşadıkları; Çalışma süresinde duygusal tükenmede 16 yıl ve üstü hizmet süresi olan öğretmenlerin daha fazla tükenmişliği yaşadıkları, duyarsızlaşma alt boyutunda 11-16 yıl hizmet süresi olan öğretmenlerin tükenmişliği daha fazla yaşadıkları, kişisel başarı boyutunda ise 0-5 yıl hizmet süresi içerisinde olan öğretmenlerin daha fazla tükenmişliği yaşadıkları; Öğretmenlik mesleğinden manevi doyum almayan beden eğitim öğretmenleri manevi doyum alan öğretmenlere göre daha fazla tükenmişliği yaşadıkları ve risk grubu içinde yer aldıkları görülmektedir.

SUMMARY

This research has been made to establish problems of the teachers of the physical training to determine the burnout of the teachers. In the direction of this purpose Personal Information Form, Physical Training problem Scanning inventory and Maslach Burnout inventory have been applied individually to the physical training teachers who work in the primary and secondary education schools in the city of Bursa (Addition:1, Addition 2 , Addition : 3) Personal information form has been created as a result of the fore interviews with the school Guide Teacher and physical Training Teachers and the variations have been determined according to the results of the researches which were done in this area.

Personal Information Form , Maslach Burnout Inventory and Physical Training Problem Scanning Inventory have been applied with personal interviews and at the analysis stage , the averages of points and the percentage calculations it has been used computer .

The problems of the Physical Training Teachers take place in 4 groups . These are the problems related to school management , problems related to school and physical conditions , problems related to the students and their families and problems related to educating teachers. According to the survey results the proportion of the physical training teachers marking the problems is 40 % . The most problematic area is the problems related to the school and physical conditions. The least problematic area is the problems related to educating teachers.

When the problem Scanning inventory is analyzed according to the variations, it has been found out that female teachers , teachers who have just begun their career , single teachers , teachers who are not supported by teacher colleagues , teachers who are not supported by school management have more problems and they are in a risk group.

When we evaluate the results of the Maslach burnout inventory generally .it has been established that the physical training teachers have lived burn out in the minimum degree.

When The Maslach Burnout Inventory is analyzed according to the variations, it is seen that female teachers live the burnout more at emotional exhaustion and personal success lower dimension ; teachers who have 16 years and more service period live the burn out more at emational exhaustion in the working period ; teachers who have 11-16 years service period live the burn out more at the lower dimension of deporsunanatization ; teachers who have 0-5 years service period live burnout more at the personal success dimension. Moreover it is seen that the physical training teachers who are not satisfied with the mastership career morally live the burnout more according to the teachers who are satisfied with the mastership career morally and they take place in a risk gruop.

GİRİŞ

Her toplum varlığını sürdürmek, gelişip güçlenerek kendisini oluşturan bireyleri eğitmek ve onlara belirli değerleri aşlamak durumundadır. İnsanların bedensel, zihinsel ve ruhsal gelişiminin sağlanması, doğru kararlar vererek daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilmeleri konusunda eğitim – öğretim etkinlikleri bir ön koşul durumundadır.

Eğitilmiş toplumlarda ulusal bütünlüğün daha kolay sağlanacağı, ekonomik verimliliğin artarak geniş bir kültürel zenginliğin bulunacağı kuşkusuzdur. Sayılan bu özellikler toplumun gelişim ve yenileşmesinde asıl itici gücü oluşturmaktadır. Zaman içinde değişen toplumlarda eğitim – öğretim konusunda da yeni gelişmelerin olması kaçınılmazdır. Önemli olan bu değişim ve gelişmelerin zamanında doğru değerlendirilerek akılcı biçimde yönlendirilebilmesidir.

Fizik yapısı ve ruhsal yönü ile bir bütünlük gösteren insanın eğitiminde birçok bilim dalının katkısı bulunmaktadır. Bu bilim dallarından pek çoğu insanın zihinsel yetilerini geliştirmede etkilidir. Toplumsal ve fen bilimleri bu gruba girer. Müzik ve resim gibi derslerin, bireyin sanat yeteneği ve estetik duygularının geliştirilmesinde önemli katkıları vardır.

Bunların dışında bir etkinlik türü vardır ki, insanın doku, organ ve işleyen sistemi ile yani maddi varlığıyla doğrudan ilişkilidir. Söz konusu etkinlikleri içeren disiplin, beden eğitimi dersidir. Temelde eğitilebilir bir varlık olan insanın gelişip olgunlaşmasında okul öncesinde başlayarak temel eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında uygulanan zorunlu ders ve isteğe bağlı etkinliklerin önemli rol oynadığı kuşkusuzdur. Denilebilir ki, insanın toplumsallaşması, benlik ve kişilik gelişiminde en etkili araçların başında kültürel ve sportif faaliyetleri gelmektedir.

Günümüzde her alanda meydana gelen hızlı değişim ve gelişmeler beden eğitimi ve spor alanında da kendisini göstermektedir. Beden eğitimi genel eğitimin bir parçası olup, amaçları arasında bir paralellik vardır ve birbirlerini tamamlarlar. Öğrencilerin zihin ve bedenlerinin maksimal büyüme ve gelişme gösterebilmesi için beden eğitim derslerine ihtiyaçları vardır. Beden eğitimi ve spor programları, öğrencilerin olgunlaşan çağındaki bütün özellik ve ihtiyaçlarını esas almalıdır. Böylece beden eğitim dersi ile öğrencinin;

Bedeni en verimli ve etkili biçimde nasıl kullanabileceği öğretilmekte,

Doğru hareket etmesini, zihinsel ve duygusal açıdan olumlu gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, aynı zamanda kişiliğin eğitimidir. Başka bir deyişle öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde tutularak onların, fert ve toplum önünde sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi olmalarını sağlar. Beden eğitimi derslerinde kazandırılması amaçlanan bilgi , beceri, tavır ve alışkanlıkların tamamının değerlendirilmesi gerekmektedir. Beden eğitimi dersleri ile amaçlanan hedeflere ulaşılmasını gerçekleştirecek olan beden eğitimi öğretmenleridir.

İlk ve ortaöğretim gençliğinin Milli amaçlar doğrultusunda fikren, ruhen ve bedenen sağlıklı yetişmesinde genel eğitim ile birlikte beden eğitimi derslerinin uygulanmadaki eksiklik ve hatalı yönlerine ait verilerin elde edilmesi amaçlanmıştır. Gerek öğretmenlerin uygulamadaki karşılaştıkları problemler, gerekse uygulamaları olumsuz etkileyen malzeme, araç, saha,salon vb. faktörlerin tespit edilerek, problemlerin çözümü için alternatif uygulamalar belirlenecektir.

İlk ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri de her meslek alanında olduğu gibi bir takım problemlere sahiptir. Bu araştırmanın amacı; ilk ve ortaöğretim kurumlarında görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin karşılaştıkları mesleki sorunları ve tükenmişlik düzeylerini tespit etmektir. Beden eğitimi öğretmenlerinin problemlerini ve tükenmişliğini belirleyen değişkenleri saptamak amacıyla aşağıda sıralanan sorulara cevap aranmaktadır.

Bu amaçla cevap aranacak sorular şunlardır;

1. Beden eğitimi öğretmenleri okul idaresiyle, okul ve fiziki şartlarla, öğrenci ve aile ile ve öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemleri hangi düzeyde yaşamaktadır ?
2. Bayan beden eğitimi öğretmenlerin problemleri ve tükenmişlik puanları erkek beden eğitimi öğretmenlerinin problemleri ve tükenmişlik puanları arasında farklılık var mıdır?
3. Evli beden eğitimi öğretmenlerin problemleri ile bekar beden eğitimi öğretmenlerinin problemleri arasında farklılık var mıdır?

4. Mesleki kıdemi 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-16 yıl ve 16 yıl üstü olan öğretmenlerin problemleri ve tükenmişlik puanları önemli düzeyde farklı mıdır ?

5. Yönetimden onay ve destek alan beden eğitim öğretmenlerin problemleri ile yönetimden onay ve destek almayan beden eğitim öğretmenlerinin problemleri arasında farklılık var mıdır?

6. Öğretmen meslektaşlarından onay ve destek alan beden eğitimi öğretmenlerin problemleri ile öğretmen meslektaşlarından onay ve destek almayan beden eğitimi öğretmenlerinin problemleri arasında farklılık var mıdır ?

7. Öğretmenlik mesleğinden manevi doyum alan öğretmenlerin tükenmişlik puanları ile manevi doyum almayan öğretmenlerin puanlarından önemli düzeyde farklı mıdır?

Bu araştırmada toplanacak verilerle araştırmacının amaçları;

1. Bursa ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin problemlerini saptamak; beden eğitimi öğretmenlerinin problemlerinin çözülmesine yönelik önerilerde bulunmak.

2. Öğretmenlerin mesleki tükenmişliğe etkileyen değişkenlerin belirlenmesi, elde edilen sonuçlara göre tükenmişliği önlemek için önerilerde bulunabilmek.

3. Öğretmenlerin etkin bir çalışma, mesleki verimliliğin artırılması için koşulları belirleyebilmek ve bu alanda yetinen kişileri bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır.

4. Araştırma sonuçlarından Mili Eğitim Müdürlüğü, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğretmen Adayları, Rehberlik ve Araştırma Merkezi , Gençlik ve Spor Müdürlüğü yararlanabilir.

Araştırmacının varsayımları ;

1. Beden Eğitimi Problem Tarama Envanterinin beden eğitimi öğretmenlerinin ölçebileceği kabul edilmiştir.

2. Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Beden Eğitimi öğretmenlerin mesleki tükenmişliğini ölçebileceği kabul edilmiştir.

3. Bu araştırmada Beden Eğitimi Öğretmenlerin doğru ve güvenilir cevaplar verdikleri kabul edilmiştir.

Araştırmacının araştırma sırasındaki sınırlılıkları;

1. Anket Bursa il merkezinde görev yapan tüm beden eğitimi öğretmenlerine dağıtılmış ancak 130 beden eğitimi öğretmeni anketi cevaplamıştır.
2. Beden Eğitimi Öğretmen Problem Tarama Envanteri 4 Ana bölümden oluşmaktadır. Okul idaresiyle ilgili problemler 6 soru maddesi, okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler 6 soru maddesi, okul, çevre ve aile ilgili problemler 6 soru maddesi, Beden eğitimi öğretmen yetişmesiyle ilgili 5 soru maddesi bulunmakta olup, 23 soru maddesinin beden eğitimi öğretmenlerinin problemlerini saptayacağı kabul edilmiştir.
3. Maslach tükenmişlik ölçeği 22 maddeden oluşur. Bu araştırmada tükenmişliğin duygusal tükenme (9 madde), duyarsızlaşma (5 madde) ve kişisel başarı (8 madde) boyutlarını ölçeceği kabul edilmiştir.
4. Beden eğitimi öğretmenlerinin problemlerini ve mesleki tükenmişliğini etkileyen değişkenler alanda çalışan bazı beden eğitimi öğretmenleriyle ön görüşme yapılarak ve bu alanda yapılan araştırmalara göre belirlenmiştir.

1.GENEL BİLGİLER

1.1. Eğitim,Beden Eğitimi ve Spor Kavramları

1.1.1.Eğitim

Eğitim; kısaca ‘‘ insan davranışlarında bilgi , beceri , anlayış , ilgi ve kişilik nitelikleri yönünde belirli gelişmeler sağlamak amacı ile yürütülen etkinlikler sistemidir’’ [Binbaşoğlu, 1991].

1.1.2.Beden Eğitimi ve Spor

Beden eğitimi, insanın bütününi oluşturan fiziki,ruhi ve zihni niteliklerin bulunduğu yaşın ve genetik kapasitenin gerektirdiği verim gücüne ulaşması için rekabet olmaksızın yapılan faaliyetlerin bütünüdür [DPT,1977].

Diğer bir tanıma göre beden eğitimi , Milli Eğitimin temel ilkelerine uygun olarak kişinin beden, ruh ve fikir gelişimini sağlamaktadır. Oyun,jimnastik ve sportif çalışmalarının tümü ile kişinin bedence sağlam , fikirce uyanık ve ruhen sağlıklı olmasının görüntüsüdür. [Arslan,1979].

Beden eğitiminin İngilizce karşılığı ‘‘Physical Education ‘‘ tam kelime manası Fiziksel ‘‘Physical’’ kelimesi vücuda hitap eder. Bir çok bedeni hareketlere mesela fiziksel gelişim, fiziksel muvaffakiyet (başarı) ,fiziksel sağlık ve fiziksel görünüş gibi terimlere referansı için başvurulur. Yine fiziksel kelimesine akıl ve beden karşılaştırılmasında başvurulur. Bu nedenle ‘‘Education’’ Eğitim bu kelimeye eklendiğinde fiziksel eğitim terimi ortaya çıkar. ‘‘İnsan vücudunun gelişmesinde yer alan aktiviteler , eğitimini kapsar.Bir insan ,yüzme , yürüme, paralel çıtalar üzerinde çalışma veya beden eğitimini ilgilendiren herhangi bir aktivitede bulunurken bir oyun oynamaktadır ve bu arada eğitimde vuku bulmaktadır [Charles, 1983 : 13 , Weilwe, 1981] .

Beden eğitimi; bütün eğitimdeki gelişimin bir tamamlayıcı parçası olarak, bu yararın sağlanacağı göz önüne alınarak seçilmiş fiziksel aktiviteler aracılığı ile insan performansının gelişiminin amaç edinildiği alanın tümüdür [Charles, 1983 : 13].

Beden eğitimi daha geniş ve açık bir ifadeyle; Beden etkinliği, vücudun yapı ve fonksiyonunu geliştirebilmeyi eklem ve kasların kontrolü ve dengeli bir biçimde gelişmelerini sağlamayı okul çağı sonrası iş ve sosyal faaliyetlerin süresi içinde harcanan fiziki gücü ekonomik tarzda kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolü ile metotlu bir şekilde hareket etmesini öğreten bir faaliyet olarak da tanımlanabilir [Atlı, 1986 : 1].

Beden eğitimi , organizmanın bütünlüğü ilkesine dayalı olarak ,tüm kişiliğin eğitimidir [Altıntaş , 1997]. Beden eğitimi , akademik başarının artmasını ,ileri düşünmeyi , sağlık konusunda bilgi edinmeyi, akademik başarı için gerekli dinlenme ,beslenme, uyku, hastalıklara karşı koyma gibi sağlık için gerekli temel bilgilerin öğretilmesi ve uygulanmasını sağlar [Karaküçük, 1989], [Mausel, 1976]. Öğrencileri beden, zihin, ruh, sosyal ve kültürel yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek eğitimin temel ilkesidir [Koç, 1985].

Spor ise; bireysel veya topluca yapılan ve belli kuralları olan yarışmalardır. Basit sözcük anlamı ile , oyalanma, oyun ,işten uzaklaşma anlamına gelir. Diğer bir ifadeyle ; Spor, beden hareketleri ile kurallara bağlı olarak , yarışma esasına dayanan oyunları kapsar. Bütün ulusların kendi yaşama biçimleri ile ilgili bulunan ve sadece kendilerine özgü olan spor faaliyetleri bulunmaktadır. Örneğin; Türkler’ de yağlı güreş, cirit, ok atma, ingilizlerde futbol, Amerika ‘da rugby, beyzbol, vb [Alpman, 1972 , Guillen, 1985].

Sporun temelinde “üstün teknik ve fiziksel iş kapasitesi ile estetiğe ve başarıya ulaşmak ” yatmaktadır. Spor teknolojik ilerlemenin etkisiyle ve bunlara bağlı olarak daha geniş boyutlara ulaşmak ve boş zaman etkinliğinden kaynaklanan ve bağlı olarak gelişmiş , belirli kurallara göre düzenlenmiş , sonunda kaybetme veya kazanma , maddi ve manevi kazanç elde etmek için yapıla gelen toplumsal bir olay görüntüsündedir [Atlı, 1986: 1].

“ Spor “ kelimesi, İngiliz aristokrasinin konuşma dilinden kaynaklanmıştır ve eğlence, eğlenme, oyalanma anlamına gelmektedir. (İng.To disport = eğlenmek, oyalanmak). 18. yüzyıl ortalarından itibaren İngiltere ‘ de fiziksel aktivitelerin o zamana kadar bilinmeyen performans , rekabet ve rekor prensiplerini kapsayan yeni bir türü ortaya çıkararak gelişmeye başladı.İngilizler bunu “spor” olarak tanımladılar [Bohus, 1986]. Spor , yenme ve muktedir olma gibi insan

içgüdüünün tatminini amaç edinen , belirli kurallar içerisinde yapılan , rekabete dayalı , sosyalleştirici , bütünleştirici, fiziki, zihni ve ruhi faaliyetlerin bütünüdür [Erkal, 1982].

Diğer bir tanıma göre spor , tabii çevresini beşeri çevre haline getirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren , belirli kurallar içinde araçlı veya araçsız , ferdi ya da toplu olarak boş zaman kapsamı veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı , sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziki geliştiren rekabetçi ve kültürel bir olgudur [a.g.e.] Bir başka deyişle spor, ferdin beden , ruhen, fikren, gelişmesini ve bu bölgeler arasında koordinasyon yeteneği sağlayan bir ilimdir [Harris, 1972 : 4]. Sporun diğer tanımı ise, sosyal ve kültürel kalkınmanın başlıca unsuru olan insan gücünün beden ve ruh sağlığını geliştirici faaliyetlerin yarışmaya dönüşmüş biçimidir [İlhan, 1989].

Spor, insanların bedenlerini ve zekalarını birlikte çalıştıran ruhsal, sosyal, kültürel, ekonomik, antropolojik, antropometrik, eğitim, politik, teknolojik, ahlak, sanat gibi yapıların çeşitli yönlerden oluşan eğlenceli , organizeli ve bilimsel hareketlerin hepsini kapsayan , insanlar tarafından yapılan veya yaptırılan hareketler bütünüdür [a.g.e.]. Spor, eğitimcilerin , kişiliğin oluşumunu ve karakter niteliklerinin gelişimini sağlamak için önerdikleri disiplindir. Yöneticilerin , enerjiyi biçimlendirmek ve mücadele anlayışı uyandırmak için kullandıkları yöntemdir [Gilet, 1975].

1.1.3. Beden Eğitimi ve Sporun Eğitimle İlişkisi

Eğitim, geniş anlamda kişinin davranışlarına, ahlak ve estetik ölçülerine, inanç ve yaşama anlayışına, sağlık uyumuna yardım eden bir süreç olarak görülebilir. Kişinin uyum sağlaması söz konusu olan bu değerlerin iki seviyede düşünülmesi gerekir. Kazanılması istenen değerler ve gerçek değerler. Organize eğitim, bir taraftan bireyin, toplumun değer yargılarına uyum sağlamasına hizmet ederken, diğer taraftan da, bireylerin arzu ve ideallerini, toplumun dinamizmini, olumlu bir gelişmeye yöneltecek anlamda olumlu davranışlar halinde düzenlemeye çalışır [Özmen, 1983].

Bedensel gelişme ile zihinsel, sosyal duygusal gelişme arasında hayati bir bağıntı vardır. İlk çocukluk çağında motor faaliyetlerde bulunmayan çocuk, hiddet ve korkuya kapılacak ve bu hususta gelişmiş olan çocuk ise rahatça faaliyetlerde bulunacaktır. Spor çocukların birbiriyle olan ilişkilerine zihni faaliyetlerine ve duygusal gerginliklerine etki yapacaktır. Keza duygusal durumları, bedensel gelişimlerini etkileyecektir. Eğitim faaliyetlerinde bu bağlantıların göz önünde bulundurulması gerekir. Çocuğun bedensel sağlığı ve gelişimi için yapılan yatırım, aynı zamanda sosyal zihinsel ve duygusal gelişimi için yapılan bir yatırımdır [Thomas, 1982 : 201-203].

Eğitimde direkt yaşantılar ve dolaylı tecrübeler yoluyla öğrenme sağlanır. Yaşayarak öğrenmenin yanı sıra, soyut düşünceler aracılığıyla da öğrenme gerçekleşir. Yaşayarak öğrenme kolay ve kalıcı öğrenme sağlamakla birlikte, soyut düşünüşün kazandırdıklarından vazgeçilmez.

Eğitim öğretim faaliyetleri sosyal, bedensel, duygusal gelişmeye ve günlük yaşayışın problemlerinin çözümüne de önem vermektedir. Eğitim faaliyetlerinde bedensel, ruhsal, zihinsel ve sosyal gelişme boyutları birbiriyle dayanışma içindedir [Yıldırım, 1966].

1.2.Eğitim ve Beden Eğitiminin Amaçları

1.2.1.Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları

Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk ilke ve inkılaplarına ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı ; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen , koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan;insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti 'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya

görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren , topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirecek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ile birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onları kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletine çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı seçkin bir ortamını hazırlamaktır [MEGSB, 1988 : 5].

1.2.2. Beden Eğitiminin Genel Amaçları

Atatürk ilkeleri ve inkılapları ,Anayasa , Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda ; öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde tutularak , onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı , mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi , yapıcı, yaratıcı, üretken , milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri GENEL AMAÇTIR.

1. ATATÜRK'ÜN ve düşüncelerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme
2. Bütün organ ve sistemlerini seviyesine uygun olarak güçlendirebilme ve geliştirebilme.
3. Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme.
4. İyi duruş alışkanlığı edinebilme.
5. Beden Eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
6. Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme.
7. Halk oyunlarımızla ilgili bilgi ve beceriler edinme ve bunları uygulamaya istekli olma .

8. Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme, törenlere katılmaya istekli olabilme.
9. Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayarak boş zamanlarını spor faaliyetleriyle değerlendirmeye istekli olabilme.
10. Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri,tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
11. Tabiatı sevme, temiz hava ve güneşten faydalanabilme.
12. İş birliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme.
13. Görev ve sorumluluk alma, lidere uyma ve liderlik yapabilme
14. Kendine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verebilme.
15. Dostça oynama ve yarışma , kazanımı takdir etme, kaybetmeyi kabullenme , hile ve haksızlığın karşısında olabilme.
16. Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
17. Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme.
18. Spor araç ve tesisleri hakkında bilgi sahibi olma ve bunları gereği gibi kullanabilme [a.g.e. , s.6], [MEB, 1992].

1.3. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

Beden eğitimi ve spor toplumun özellikleri açısından gerçekten büyük önem taşımaktadır. Mertlik, cesaret, dürüstlük, mücadelenin açık kuralları, teşkilatlanma ve idare ancak bu yönden gençlerde yerleşebilir ve önemlilik kazanır [Ketten, 1976].

Bilindiği gibi beden eğitimi ve spor iradeyi güçlendirerek , insanın kendi kendine güvenini kazanmasını sağlar, şahsiyetin oluşmasını kolaylaştırır. Kendine güven duygusunun kazanılması için başarı şarttır. Beden eğitimi ve spor, ferdin keşfedilmemiş özelliklerini , yaratıcı yönünü harekete geçiren önemli bir faktördür [DPT, 1983].

Her canlı yaşamını sürdürebilmesi için bir takım hareket ve kabiliyetlere ihtiyaç duyar. İnsanın hareket ederek yaşamını sürdüren bir varlık olduğu için , hareket onun doğasıdır. Hareket edemediği sürece yaşama şansı azalır. Bunun için beden eğitiminin önemi, insanın hareket kabiliyetini arttırmak ve bu etkinliği sürdürmektedir. İnsanın değer yargıları ve alışkanlıkları küçük yaşlardan itibaren kazanılmaya başlar. Çocukluk çağı hareket etme ve oyun dağarcığının gelişmesine müsait olduğu bir dönemdir. Çocuk, yaşamının değerini, bu arada kişilik gelişimini

tanıma ve ispatlamanın olduğu bir dönemdedir. Harekete ihtiyacı olduğu bir düzeyde özellikle ilköğretim sıralarında başlanmalıdır. Çocuğa algılama, beceri, öğrenme kabiliyetinin yüksek olduğu bir ortama ihtiyacı olan etkinlikler verilmelidir. Bu dönemi geçtikten sonra bu alışkanlıkların sonradan verilmesi ve algılanması oldukça güç olacaktır [Erkal, 1982].

Bir eğitim faaliyeti olan spor, ortak amaçları dile getirebilme gücünü ve takdir edebilme duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Bunun yanı sıra spor, anlayış ve sorumluluk taşıyabilme, işbirliği içinde düzen sağlamak kabiliyetini de geliştirmektedir. Kararlı ve enerjik olmayı sağlaması, sosyal gruba ve topluma mensubiyeti değerlendirme gücünü ferde kazandırmakta , fert ve toplum ilişkilerinin daha ahenkli olmasını sağlamaktadır

Beden eğitimi ve spor faaliyetleri ile uğraşan fertler, gerek mesleki, gerekse sportif performanslarıyla eşit seviyeye ulaştıklarında toplum içerisindeki statüleri, gelir düzeylerinin artması sebebiyle değişmekte, toplum içerisinde daha çok dikey hareketliliğinin gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Bu durum aynı zamanda toplumsal hareketliliğin artmasını sağlamaktadır [a.g.e.].

1.3.1.Beden Eğitiminin Genel Eğitim İçerisindeki Yeri ve Önemi

Beden eğitimi ve spor, eğitimin hareket yardımıyla işleyen ya da tamamıyla harekete bağlı bir bölümünü teşkil eder ; oysa ayrı veya kısmen ilgili bir alan değildir. Çünkü insan gelişimi çeşitli yönlerde olmakta ve bunlar arasında devamlı bir etkileşme ve ilişki bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle, fiziki gelişme ile zihni, sosyal ve duygusal gelişme arasında hayati bir bağlantı vardır [Varış, 1987 : 75]. Artık bilim, eğitimi , zihin ve beden bütünlüğü içinde ele almaktadır. Kaldı ki, bedensel gelişmesinin , bütün eğitim faaliyetleri içinde ancak beden eğitimi ve spor programlarıyla mümkün olması [Tamer, 1987 :4]. beden eğitimi ve sporun eğitim açısından değerini ortaya koymaktadır. Atık günümüzde her toplumda , her eğitim düzeyine sporun kişinin bir karakter kazanması, kendi kendine disiplinli olması, ağrıya, acıya, rahatsızlığa dayanıklılık göstermesi gibi amaçlar taşıması [Özakpınar, 1987]. eğitimin, hem fiziki hem de zihni yönlerden bütünleşmesini ifade etmektedir.

Beden eğitimi ve sporun genel eğitimle ilişkilendirilebileceği bir başka nokta kültür noktasıdır. UNESCO , beden eğitimi ve sporu eğitim ve kültürün ana boyutlarından biri olarak göstermektedir [B.T.G.M. , 1990 : 1]. Gerçekten, beden eğitimi ve spor, kültürü zenginleştirmeye ve yaymaya yardımcı olmaktadır [İnstitut, 1970 : 97]. Eğitimin de kültürü geliştirmek ve kuşaktan kuşağa aktarmak suretiyle yaşamasını sağlamak fonksiyonu dikkate alındığında ,aynı fonksiyonları ihtiva eden beden eğitimi ve sporun bu yönüyle eğitimin kültürel bir boyutunu oluşturduğu söylenebilir.

Beden eğitimi ve spor bir sosyalleşme ve toplumla bütünleşme vasıtasıdır. Çünkü beden eğitimi ve spor, fert açısından sağlığın korunmasına , boş zamanların sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesine katkıda bulunan ve modern hayatın güçlüklerine karşı daha etkili bir mücadeleye imkan veren , toplum seviyesinde ise sosyal ilişkileri zenginleştiren bir faaliyettir [B.T.G.M. , 1990 : 1]. Bu açıdan bakıldığında , bilhassa sanayileşme ile birlikte ortaya çıkan problemlerin giderilmesinde önem arz etmektedir. Aslında eğitimin de başta gelen amaçlarından biri, modern yaşantının getirdiği problemlere çözüm yolları bulmaktır. Görüldüğü gibi, söz konusu bu hususta beden eğitimi ve spor bir eğitim unsuru niteliğindedir.

Diğer taraftan, eğitimin de temel amacı olan boş zamanların değerlendirilmesi, konusunda beden eğitimi ve sporun müstesna bir yeri vardır. Aslında çoğu kez bir serbest zaman faaliyeti olan beden eğitimi ve sporla uğraşmak , kişinin boş zamanlarını verimli şekilde değerlendirdiği gibi , dürüst bir karakter kazanmalarına da sebep olmakta [Tezcan, 1987 :101-102]. Şüphesiz , sporu sadece bir serbest zaman faaliyeti olarak sınırlandırmak mümkün değildir, onu sosyal bir olgu olarak , toplumsal yaşantının çeşitli kesimlerine düşünmemiz gerekmektedir.

1.3.2. Beden Eğitimi Dersinin Amaçları

İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirme, iradesini güçlü kılmak, beden eğitimi ve sporun temel amaçları arasında yer aldığı gibi , aynı zamanda sosyal ve ekonomik kalkınmanın da temel unsurları arasında yer alır.

Beden eğitimi ve spor , iradeyi güçlendirerek insanın kendi kendine güvenini kazanmasını sağlayarak , şahsiyetin oluşmasını kolaylaştırır. Beden eğitimi ve spor ,

ferdin keşfedilmemiş özelliklerini ve yaratıcı yönünü harekete geçiren , önemli bir faktördür. İnsanın beden ve ruh yapısını geliştirmek iradeyi güçlü kılmak grup çalışmasını kolaylaştırmak, karşılıklı dayanışmayı sağlamak, kendi kendine güvenmenin yanı sıra ferdin toplum üyeliğini kazanması olan sosyalleşmesinde de spor önemli rol oynamaktadır [Erkal, 1982].

Bunun yanı sıra, beden eğitimi ve sporun temel amaçlarını aşağıdaki şekillerde sıralayabiliriz:

- Amatörlük anlam ve kapsamı içinde beden eğitimi ve sporun gelişmesini , yaygınlaştırılmasını gerçekleştirmek.
- Herkes için beden eğitimi ve spor ilkesinin tüm toplum kesimlerinde benimsenmesini ve uygulamasını sağlamak.
- İşçi, memur ve diğer çalışan kesimlerin, bir yandan emek verimliliğini artırmak, diğer yandan da beden ve ruh sağlığını , korumalarını sağlamak.
- Öğrenci, emekli ve öteki çalışanların boş zamanlarının değerlendirilmesi ve eğitimiyle “ Sorun İnsan” olmalarını önlemek.
- Suçlu, özürlü gibi öteki sorunlu insanların da , sosyal hayata uyumlarını sağlamak [a.g.e.].

1.3.3.Beden Eğitimi Derslerinin İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumlarında Yürütülmesi ve Karşılaşılan Sorunlar

İlk ve orta öğretim kurumlarında spor sevgisinin küçük yaşlarda geliştirilmesi , sportif aktivite alışkanlıkları kazandırılması, motor yetenek ve fiziksel gelişiminin sağlanması için bedene eğitimi dersleri ve sportif aktiviteler uygulanmaktadır.

Özellikle ilk öğretimde , çocukların spor eğitimindeki yetenekleri belirlenir, bu yetenekler dikkate alınarak temel branş eğitimi kazandırılır , ilkokullar arası çeşitli sportif yarışmalar düzenlenir.

Orta öğretimde , okul içi ve okullar arası sportif yarışma programları, genel eğitimin bir parçası olarak ele alınmak suretiyle , öğrencilere centilmenlik , dürüstlük, sosyal, psikolojik ve fizyolojik gelişim gibi değerler kazandırılır.

İlk ve orta öğretim kurumlarında , özellikle ders dışı eğitim ve spor uygulamalarına bütün öğrencilerin iştiraki sağlanır. Ne var ki , ilk ve orta öğretim kurumlarında spor

tesisi , araç ve gereçler yeterli değildir. Orta öğretimde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri , üniversitelerin eğitim fakültelerine bağlı, beden eğitimi ve spor bölümlerinden yetiştirilmektedir.

Türkiye ' de bugün sporun . çeşitli disiplinlerindeki randıman yaşlarını içeren 14-24 yaşları arasındaki 6-7 milyon gencin ancak % 10 'u okullarımızda , % 90 ' ı ise okul dışında kalmaktadır. Büyük bir çoğunun spor yapma ihtiyacını ve rekortmen sporcu yetiştirme sorumluluğunu Gençlik ve Spor Bakanlığı , Beden Terbiyesi Federasyonları ve Bölge temsilcilikleri üstlenmiştir. Federasyonlarda ve bölge temsilciliklerinde görev alan kişilerin çoğu örgün eğitiminden geçmemiş ,yani bir spor okulu bitirmemiş kimselerdir. Bu sorun sporda bir ekol kuramayışımızın , uluslar arası yarışmalardaki başarısızlıklarımızın ve istikrarsızlıklarımızın nedenlerinden biridir [D.P.T. , 1983].

1.4. Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmenliği

1.4.1. Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenin Nitelikleri

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda öğretmenlik mesleği ve yetiştirilmesi aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

Öğretmenlik , Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan , özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler.

Öğretmenlik mesleğine hazırlık , genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır.

Yukarıda belirtilen nitelikleri kazanabilmeleri için , hangi öğretim kademesinde olursa olsun , öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmelerinin sağlanması esastır. Bu öğretim lisans öncesi, lisans ve lisans üstü seviyelerde yatay ve dikey geçişlere de imkan verecek biçimde düzenlenir.

Öğretmen adaylarına genel kültür , özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak nitelikler , Milli Eğitim Bakanlığınca tespit olunur.

Öğretmenler , öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarından ve bunların denkliği kabul edilen ,yurtdışı yüksek öğretim kurumlarından mezun olanlar arasından , Milli Eğitim Bakanlığınca seçilirler.

Yüksek öğrenimleri sırasında ,pedagojik formasyon kazanmış olanların , ihtiyaç duyulan alanlarda öğretmenliğe atanmaları halinde bu adaylık dönemi içinde , yetişmeleri için Milli Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır.

Hangi derece ve türdeki eğitim, teftiş ve yöntem görevlerine , hangi seviye ve alanda öğrenim görmüş olanların ne gibi şartlarda seçilebilecekleri yönetmelikle düzenlenir.

1.4.2. Beden Eğitimi Öğretmenliğine Genel Bakış

Bir sosyal sistem olan okulun en önemli parçalarından biri öğretim elemanlarıdır. Hiç şüphesiz, öğretimle ilgili bütün faaliyetlerde öğretmen niteliğinin büyük rolü vardır. Bilimde ve teknolojiye meydana gelen gelişmeler, yeni metotlar, araçlar ve araştırmalar, insan davranışını tam olarak çözümlenmiş değildir. Bu itibarla eğitimin hala öğretmenin şahsi yeteneklerine bağlı bir sanat olma özelliği kabul edilmektedir [Thomas, 1982 : 201-203].

Bu açıdan bakıldığında, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin en önemli parçalarından biri olan öğretmen, mesleki bilginin yanı sıra, bazı temel niteliklere sahip olmalıdır. Bu temel nitelikler, beden eğitimi öğretmeni açısından şu şekilde ifade edilebilir:

Beden eğitiminde, öğretmen her şeyden önce bir rehberdir. Öğrencilere yol gösteren, becerilerini geliştiren, yeni beceriler kazanmalarına yardımcı olan ve aktivitelere katılımı maksimum seviyede tutmayı başaran kişidir. Bu yönüyle beden eğitimi öğretmenin öngörülen hedeflere uygun, yüksek bir seviyede bilgi ve pratik becerilerin, teorik(mesleki) bilgilerle desteklenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde öğretmen, sadece teknisyen durumunda kalabilir.

Beden eğitiminde, teorik çerçeveyi oluşturan disiplinlerin yeri çok iyi belirlenmeli ve beden eğitimci bu disiplinler içinde yetişmiş olmalıdır. Kısaca buna geniş bir alan bilgisine sahip olma zorunluluğu demek mümkündür [Bucher, 1987].

Beden eğitimcilerin genel nitelikleri şu şekilde ifade edilebilir.

Beden eğitimciler, beden eğitimi alanında eğitim yapan bir kurum mezunu olmalıdır. Beden eğitimi, anatomi, fizyoloji, kinesiyojoloji, biomekanik, sosyoloji, psikoloji, ve araştırma gibi temel bilimlere dayandığı için beden eğitimci bu konularda bilgi sahibi olmalıdır. İletişim konusunda bilgi sahibi olmak gerekmektedir. Görevlerinin gereği olarak fiziksel durum bakımından iyi olmaları şarttır. Beden eğitimi ve spor aktivitelerine katılımla, birçok ahlaki ve ruhi değerlerin gelişeceği dikkate alınarak beden eğitimcilerin centilmenlik, iyi sportmenlik, ve güzel değerler gibi konular üzerinde durmaları gerekir. Şüphesiz öğretmenin genel nitelikleri arasında en çok aranan yetenek, öğretme konusudur. Öğretmenlerin öğrencilerle ruhi beraberlik sağlaması ve bu zemin üzerindeki eğitimin gayesi olan gelişme ve değişimleri öğrencide meydana getirmesi gerekir [Özakpınar, 1987].

Öğrenciler beden eğitimi ortamından ayrılırken bir şeylerin farkında olabilmelidir. Bu ise öğretmenin öğretim sırasında etkili bir atmosfer yaratmasıyla gerçekleşebilir. Sonuç olarak, beden eğitimcilerin bu genel niteliklere sahip olmalarıyla kendilerinden beklenen performansı gösterebileceklerini ve öngörülen amaçlara ulaşabileceklerini söylemek mümkündür.

14.3. Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi

Türkiye'de beden eğitimi öğretmenlerine, hizmet öncesi eğitim veren kurumların ilk kuruluş çabaları Cumhuriyet öncesine rastlamaktadır.

Özellikle Beden eğitimi dersi, ilk defa 1864 yılında harbiye ve askeri idadilerde, 1884 yılından itibaren Bahriye mektebinde, 1914 yılında medrese ve rüştiyelerde okutulmaya başlanmıştır. Yine bu yıllarda, Beden eğitimi çalışmalarıyla birlikte Beden eğitimi öğretmeni yetiştirme zarureti de ortaya çıkmıştır.

Bu amaçla ilk çabalar, Selim Sırrı Tarcan tarafından başlatılmıştır. Tarcan, ilk defa 20 Aralık 1908 yılında İstanbul'da özel "Terbiye-i Bedeniye mektebini açmıştır. Ancak

kendisinin yönetim tarafından ve bazı nedenlerle İsveç'e gönderilmesiyle okulu Nisan 1909'da kapatılmak zorunda kalmıştır.

Bundan başka yine 1914 yılında "Darülmualim-i Aliye" bünyesi içinde beden eğitimi öğretmeni yetiştirecek bir yıllık bir şubenin açılması planlanmış, bu amaçla Süleymaniye civarında bir de bina yaptırıldığı halde 1. Dünya Savaşı nedeniyle okul açılmamıştır. Cumhuriyet döneminde ise "Tevhid-i Tedrisat"tan önce Milli Hükümet tarafından toplanması sağlanan Birinci "Heyet-i İlmiye", bir "Terbiye-i Bedeniyye Muallim Mektebi" açılmasını kararlaştırmış, ancak bütün çabalara rağmen bu karar gerçekleştirilememiştir.

1926 yılında yine Selim Sırrı Tarcan'ın çabalarıyla İstanbul "Çapa"da beden eğitimi öğretmeni yetiştiren ilk ciddi öğretim faaliyeti başlatılmış. Faaliyet, 9 ay süre ile ve her ilden yetenekli birer okul öğretmeni ve ordudan bazı subayların iştirakiyle devam ettirilmiştir. Mezun öğrencilerden başarılı olanlar ayrıca bir imtihana tabii tutularak yurt dışına ihtisas eğitimine yollanmıştır. Bu faaliyet bazı kaynaklara göre kurs, bazılarına göre ise de okul olarak değerlendirilmiştir. Kurs veya okul olarak nitelendirilen bu faaliyetlerden mezun olan öğretmenler Türkiye'de beden eğitimi öğretmenlerinin yetiştirilmesinde ilk temelleri atan insanlar olarak bilinmektedir [Karaküçük, 1976].

1926 tarih ve 789 sayılı maarif teşkilatına dair kanun 1925 tarih ve 439 sayılı orta tedrisat muallimleri kanunlarına dayandırılarak 1926 da Konya'da "Orta Muallim Mektebi" yalnız edebiyat bölümü olarak açıldı [Fişek, 1990].

Okul, 1927 – 1928 öğretim yılında Ankara'ya nakledildi ve pedagoji bölümü ilave edildi. Bir yıl sonra birkaç bölüm daha eklenerek okulun ismi "Gazi Orta Mektebi ve Terbiye Enstitüsü" olarak değiştirildi. 5 Temmuz 1932 tarih ve 105 sayılı Talim Terbiye Kurulu karar ve Milli Eğitim Bakanlığının onayı ile "Beden Terbiyesi" bölümü açıldı. Bölüm 1933 yılının Şubatında öğretime başladı ve mezunlarını 1935 yılında verdi. 1936-1937 öğretim yılında bölüm 2 yıla indirilmiş ve kız öğrencilerde alınmaya başlanmıştır.

1940-1941 öğretim yılından itibaren eğitim öğretim süresi 3 yıla çıkarılıp öğretim programı yeniden düzenlenmiştir. 1945-1946 öğretim yılında bölüm yeniden 2 yıla indirilmiş ve bir yıl aradan sonra yeniden 3 yıla çıkarılmıştır [a.g.e.].

1974-1975 Ankara 19 Mayıs, İstanbul Anadolu Hisarı, İzmir 9 Eylül'e bağlı Manisa'da 4 yıllık spor akademileri kurulmuştur. 1978-1979 öğretim yılından itibaren eğitim enstitüleri 4 yıla çıkarılmıştır.

2457 sayılı YÖK Kanunuyla spor akademileri ile beden eğitimi ve spor bölümleri birleştirilerek üniversitelerin eğitim fakültelerine bağlı "Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri" olarak teşekkül ettirilmiştir.

6 Kasım 1982'de yayınlanan 2457 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile yüksek öğretimde yeni ve kapsamlı bir düzenlemeye girilmiştir. 20 Temmuz 1982 tarih ve 41 sayılı Yüksek Öğretim Kurumları teşkilatı hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile tüm yüksek öğretim kurumları yeniden teşkilatlanmaya tabi tutulmuştur. Böylece yeni üniversiteler, enstitüler ve fakülteler kurulmuştur ve bazılarının adları değişmiştir [Bilge, 1992].

Bu arada beden eğitimi ve spor kurumlarından olan Gençlik ve Spor Akademileri, Yüksek Öğretmen Okullarının Beden Eğitimi Bölümleri, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu ile O.D.T.Ü Beden Eğitimi ve Spor Rekreasyonu bölümü kaldırılarak üniversitelerin eğitim fakültelerine bağlı olarak kurulan beden eğitimi ve spor bölümleri oluşturulmuştur. Halen bu bölümler beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek için eğitim ve öğretim vermektedir.

Kurulan bu beden eğitimi ve spor bölümlerinin ve yüksek okulların genel olarak amacı 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununun 4.maddesindeki amaçlara ve 5.maddesinde belirlenen ana ilkelere dayalı olarak eğitim kurumlarına (ilk,orta,lise ve üniversiteler için) beden eğitimi öğretmeni ve bütün kamu ve özel kuruluşlara her türlü spor elemanı yetiştirmek olarak belirtilmiştir.

Bölümlerde çoğunlukla eğitim- öğretim, yarı yıl esasına göre düzenlenmektedir. Bir eğitim-öğretim yılı güz ve yaz dönemi olarak 2 yarıyıldan oluşur. Her yarı yıl, 70 eğitim-öğretim günü, yani 14 haftadan oluşmaktadır. Öğrenci öğrenimi süresince 8 yarıyıl (4 yıl) eğitim görür.

Bu eğitimi başarıyla tamamlayan öğrencilere, lisans diploması verilir. Böylece öğrenci hem öğretmenlik, hem de uzmanlık dalında antrenörlük formasyonu kazanmış olur.

Öğretmenlerin daha üst öğrenim görmelerini sağlamak üzere yaz ve akşam okulları açılır veya hizmet içinde yetiştirilmeleri maksadıyla kurslar ve seminerler düzenlenir.

Yaz ve akşam okulları, öğretmen yetiştiren kurumlarca açılır. Bunlara devam ederek yeterli krediyi dolduran öğretmenlere o kurumun belge ve diploması verilir.

Milli Eğitim Bakanlığınca açılan kurs ve seminerlere devam ederek başarı sağlayanlara belge verilir. Bu belgelerin, öğretmenlerin atama, yükselme ve nakillerinde ne ölçüde ve nasıl değerlendirileceği yönetmelikle düzenlenir.

Yurt içinde ve yurt dışında daha üst öğrenim yapma veya bilgi,görgü ve ihtisaslarını arttırmak isteyen öğretmenlerin belli şartlarla aylıklı veya aylıksız izinli sayılmaları sağlanır; Bu şartlar, milli eğitimin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

1.4.4.Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumlulukları ve Temel Sorunları

Daha önce de belirtildiği gibi,beden eğitimi programlarında her zaman bir risk mevcuttur.Beden eğitimi öğretmeni fiziksel eğitim ortamında meydana gelmesi muhtemel tehlikeli durumlardan öğrencileri korumak için sürekli çaba sarf etmelidir. Bu risk, gerçekleşebilecek fiziksel yaralanmaları anlamakla ve tehlikelere karşı emniyet öğretimleriyle asgari düzeye indirilebilir.

Beden eğitimi öğretmenlerinden özellikle üç önemli konuda çok dikkatli olmaları beklenir; bunlar, 1. Öğretim , 2. Denetleme, 3. Aletlerin ve ekipmanların bakımındır.

Beden eğitimi öğretmeni., öğreteceği aktivitelerin tekniklerini doğru olarak bilmesi gerekir. Yanlış öğretilen bir teknik sonunda eğer bir kaza meydana gelirse, bu sonuç öğretmenin ihmali kabul edilir. Aktivitelerin doğasında bulunan kazalar ve tehlikeler hakkında önceden öğrencilerin uyarılması artık eğitimin bir parçası olmuştur. Öğretmen, aktiviteler sonucu meydana gelebilecek riskler hakkında öğrenciyi bilgilendirmeli ve bu risklerin nasıl oluşacağını göstererek açıklamalıdır. Daha da önemlisi, risklerden korunma şeklini izah etmelidir [Adams, 1984 :201-204].

Beden eğitimi öğretmeni, fiziksel eğitim ortamındaki aletlerin emniyetli olarak nasıl kullanılacağında öğretmelidir. Bunun için bir takım kurallar ve prensiplerin konulması çok yararlı olabilir. Bu kuralların ve prensiplerin öğrenciler tarafından öğrenilmesi sağlanmalıdır.

Bu hususlar çerçevesinde gerçekleştirilecek beden eğitimi faaliyetlerinde oluşabilecek bir yaralanmada (kazada) beden eğitimi öğretmeni, bu hususlarla ilgili olarak” görevini yerine getirmemekle” değerlendirilemez.

Beden eğitimi öğretmenin dikkate alması gereken ikinci nokta, sınıfın denetlenmesi (öğrenci hareketlerinin gözlenmesi) dir. Öğretmenlerin temel görevlerinden biri, öğrencilerin ;

Karşı karşıya kalabilecekleri tehlikeli bir pozisyonda olanları gözlemleyerek olabilecekleri önlemektir. genellikle, sınıfın derste olduğu zamanlar, öğretmen"de sınıfta yer almalı ve kontrol etmeli, öğrencileri gruplamada aktivitelere seçmede ve ilk yardımı yönlendirmede etkili kararlar verebilmelidir [Tyler, 1986].

Fiziksel eğitim ortamında öğretmen, öğrenciye çok yakın bir ilişki içindedir. Bu ortamda oluşması muhtemel bütün tehlikeleri öğrencilere izah etmek, alınacak tedbirleri anlatmak öğretmenin görevidir. Tehlikeler, araç ve gereçlerden, eğitim ortamının kendi yapısından ve başka nedenlerden kaynaklanabilir. Öğrencileri bu tehlikelere karşı uarmamak "ihmal" kavramını doğurmaktadır.

Sınıfın (öğrencilerin) denetlenmesi bir çok kazanın önlenmesini sağlamaktadır. Bu konuda (denetlemeyle ilgili) dört önemli nokta öğretmen tarafından bilinmelidir [Adams, 1984 : 201-204].

Bunlardan ilki, ders sırasında, öğretmenin öğrencilere hemen ulaşabileceği yakınlıkta olmasıdır. Başka bir ifadeyle, öğretmen sınıfı yalnız bırakmamalıdır. Eğer, öğretmen sınıfı yalnız bırakmasını gerektiren bir sebep ortaya çıkarsa, bu durumda öğretmenin sorumluluğunu yüklenilecek niteliklere sahip biri bulunmalıdır. Aksi takdirde, serbest kalmış bir sınıfta, her an tehlikeli durumların meydana gelme ihtimali artmaktadır.

İkinci önemli nokta, öğrenci için tehlikeli olabilecek bir duruma karşı "atik" davranabilmektedir. Tehlike arz edebilecek her türlü durumu öğretmen tarafından

kontrol altına alınmasıdır. Zira gerekli tedbirlerin alınmaması sonucu meydana gelebilecek kazalardan öğretmen sorumlu olmaktadır. Bu gibi tehlikeleri meydana getirebilecek durumlar arasında, tehlike arz edebilecek emniyetsiz aletler, sınıfı yeterince gözlemleyememe, sınıfın fazla kalabalık olması, bozuk aletlerin kullanılması, disiplin eksikliği ve öğrencileri gereğinden fazla çalıştırılması sayılabilir. Böyle durumlar, beden eğitimi öğretmeni tarafından belirlenmeli ve tehlikelere asgari seviyeye indirebilecek tedbirler alınmalıdır.

Denetimin üçüncü önemli noktası, bir yaralanma (kaza) söz konusu olduğu takdirde öğretmenin uygun prosedürleri takip etmesidir. Özellikle ilk yardım konusunu öğretmen iyi bilmek zorundadır. Kaza anında ilk müdahale, gerekli yardımın süratle sağlanması gibi tedavi usulleri, her beden eğitimi öğretmenin bilmesi ve üzerinde dikkatle durması gereken hususlardır.

Dördüncü önemli nokta ise, aktivitelerin öğretilmesi süresinde yapılan denetim faaliyetleridir. Öğretmen, öğrenciler hareketi emniyetli bir şekilde yapabilece kadar, öğrencilerle yakın bir ilişki içinde olmalıdır. Bu yardım, öğrencilerin hareketleri tam olarak yapabilecekleri seviyeye gelene kadar devam etmelidir.

Denetlemelerde izlenecek genel prensip, yapılması istenen harekette ne kadar çok risk payı varsa denetimlerinde o derece artması gerektiği prensibidir. Risk derecesinin, aynı zamanda, öğrencilerin zeka ve yaş seviyelerini sınıfın büyüklüğüne ve kullanılan malzemelerin durumuna bağlı olduğu da unutulmamalıdır.

Fiziksel eğitim ortamında öğretmene, yaralanmaların (kazaların) meydana gelme ihtimalini azaltabilecek değişik yollar önerilebilir. Bunlar arasında; öğrencilerin kabiliyetlerine yönelik aktiviteler, öğrencilerin boy, ağırlık, ve sevdikleri spor dallarıyla ilgili yeteneklerin belirlenmesi , sınıftaki öğrenci sayısının uygun seviyede tutulması ve aktivitelerle araçların sınıftaki öğrencilerin sayısına uygun olup olmadığı sayılabilir [Thomas, 1982 : 201-203].

Şüphesiz, bütün tedbirlere rağmen, aktiviteler sırasında öğretmen görevini tam olarak yerine getirirse bile, kazalarla karşılaşılması kaçınılmaz olmaktadır. Bu gibi durumlarda öğretmenin sorumlu olmayacağını ifade etmek gerekir.

Alanda yapılan literatür taramasında görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet verdiği insan grupları farklıdır. Farklı insan gruplarıyla yoğun ilişkiler yaşamaktadır. Yoğun ilişkilerin yanı sıra beden eğitimi öğretmenlerinin sorumlulukları fazla olup zaman zaman işi dışındaki işlerle de ilgilenmek durumunda kalmaktadır. Öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmak, yetenekli öğrencileri yönlendirmek, okulda spor etkinliklerini yürütmek, ayrıca törenlerde ve müsabakalarda bulunmak, öğrencilerin can ve güvenliğini sağlamak vb. konularda zaman zaman yoğun problemlerle karşılaşmaktadır. Öğrenci, öğretmen meslektaşları, okul idaresi, öğrenci velileri ve çevredeki insanlarla yoğun ilişki içersindedir. Beden eğitimi öğretmenleri yoğun ilişkiler ve problemlerden dolayı tükenmişliği yaşamaktadırlar.

1.5. Tükenmişlik

Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO)'nın tanımına göre iş sağlığı;
Her türlü işte çalışanların bedensel, ruhsal ve sosyal refahlarını en üst düzeye yükseltmek, çalışanların sağlıklarında iş şartlarından kaynaklanan bozulmaları önlemek, çalışanları sağlığa aykırı risk faktörlerinden korumak, her çalışmanı kendi iş çevresinde bedensel ve psikolojik şartlarına uygun yere yerleştirmek ve orada muhafaza etmektir [Ergin, 1992].

Smith [1969]'a göre iş doyumu;
Çalışanların işleri ve ilişkileri konusunda kendini değerlendirmesi, işine karşı duyduğu duygusal tepkilerdir.

İş hayatı ve sağladığı doyum bireyin akıl ve beden sağlığı ile yakından ilişkilidir. Bireyin iş hayatındaki stresler bireyde baskı ve zorlanmalar oluşturmaktadır [Baltaş, 1997]. İş stresi insanların önem verdikleri konularda engellenme, kaybetme ve cazip fırsatlara kavuşma durumuyla karşılaştıklarında ve bu konularla ilgili belirsizlikler yaşadığında olmaktadır. İş stresi bireylerde fizyolojik, psikolojik ve davranışsal etkilere neden olur. Bu sorunlar arasında üçlü bir tepki örüntüsü olan (duyarsızlaşma, duygusal tükenme ve kişisel başarıda düşme) tükenmişlik sendromu yer alır. Farklılığı çalışanların işi gereği karşılaştıkları insanlarla yoğun bir iletişim ve etkileşim içinde olmalarıdır. Yoğun etkileşimlerle başa çıkamadıklarında kişilerin duygusal enerjileri bitmekte, hizmet verdikleri kimselere duyarlılıkları azalmakta ve başarı düzeyleri düşmektedir [Torun, 1996].

Hayatın büyük bölümünü işkolik olarak geçiren ve çeşitli sebeplerle yoğun iş yükü altında yaşayan kişiler tükenmişlik kavramı ile karşı karşıya kalır [Baltaş, 1997].

Tükenmişlik kavramını ilk olarak Freudenberger (1974) tarafından uzun süreli bir stres reaksiyonu olarak tanımlanmıştır [Tümkaya, 1995].

Tükenmişlik çoğunlukla insanlarla yüz yüze çalışanlar mesleklerde bireylerin karşılaştıkları insanlara karşı duyarsızlaşmaları, duygusal yönden kendilerini tükenmiş hissetmeleri ve kişisel başarı yetersizlik duygularında azalma şeklinde kendini gösteren bir sendromdur [Ergin, 1992].

Diğer bir tanım; Tükenmişlik kişisel kaynakların sona erdiği, normal günlük olaylar karşısında sürekli bir ümitsizlik ve negatavizmin yer aldığı enerjinin tükenişidir.

Sözlükte tükenmişlik ise, bazen fiziksel hastalıklarla karakterize olan, değişmeden kalan, işe ilişkin stresin kronik bir periyodundan sonra ruhsal ve fiziksel enerji azalması durumu için kullanılan bir terimdir [Çam, 1995].

Maslach ve Jackson [1986] tükenmişlik kavramının işe vuruk tanımını yaparken duygusal tükenme (emotional exhaustion), duyarsızlaşma (depersonalization) ve kişisel başarı (personal accomplishment) eksikliğine ilişkin duyguları üç ayrı boyuta koymuştur. Duygusal tükenme çalışanların yorgunluk ve duygusal yönden kendilerin aşırı yıpranmış hissetmeleri duygusundaki artıştır. Duyarsızlaşma başkalarına karşı olumsuz ve alaycı tutumlar göstermesidir. Kişisel başarı kişinin kendini olumsuz değerlendirmesi ve kişisel başarı noksanlığı olarak adlandırmaktadır [Ergin, 1992].

Maslach ve Jackson (1985)'a göre bireyde tükenmişlik duygusal tükenme ve duyarsızlaşmanın artması ve kişisel başarı duygusunun azalması ile ortaya çıkmaktadır [Sucuoğlu ve Kuloğlu, 1996 : 36].

1.5.1. Tükenmişliğin Nedenleri

Tükenmişliğin nedenleri kişisel nedenler ve çevresel nedenler diye ikiye ayrılır.

Çevresel Nedenler

İşin niteliği, haftalık çalışma saati, işteki rol, iş gerilimi, rol karmaşası, rol belirsizliği, örgütsel desteğin olmayışı, çalışma şekli, ödüllendirici olmayan iş koşulları, çalışma şekli, idari baskı, ücret, aşırı kırtasiye işleri, örgütsel işleyişteki kusurlar, ev-iş çatışması, işin yüksek performans gerektirmesi, iş ortamının atmosferi, kötü ulaşım, hizmet verilenlerin yaş-cinsiyet sahip olunan problem tipleri ve sıklığı, iş ortamındaki iletişim örüntüsü, ailesel, ekonomik ve toplumsal nedenlerdir .

Kişisel Nedenler

Yaş, evlilik, aile statüsü, çocuk sayısı, eğitim, kendini işine adayan ve işine aşırı bağlanma, işkolik olma, kişisel beklentiler, motivasyonlar, bireyin ego gücü ve kişilik karakteristiklerinin özgün bir seyri olan dayanıklılık, yaşam olayları, öz saygı, deneyim, A tipi kişilik (hırs, rekabet vs.), kendindeki değişimi fark edememiş, kişinin kendisi için koyduğu sınırlamalar, kişisel yaşamdaki streslerdir [Çam, 1995].

1.5.2. Tükenmişlik Kavramına Kuramsal Bakış

Denklik Kuramı (Equity theory):

Bireyler arası ilişkiler çıkar değişimine uygun olarak işler. Birey çıkar beklentisiyle başkalarının çıkarlarına hizmet eder ve ilişkilerinden kazanç ve kar bekler. Yaptığı iyilik oranında çıkar sağlamayı sorumlu görür.

Meslek sahibi birey ile hizmet alan birey arasında sürtüşme ve gerginlik karşılıklı beklentilerin karşılanamaması sonucu oluşur. Hizmet alan kişi meslek sahibinden kişisel sıcaklık ve ilginin derecesi konusunda gerçekçi olmayan fikirler taşıyabilir. Sonuçta hizmet alan kişi hayal kırıklığına uğrar, kendini aldatılmış hisseder. Meslek sahibi de doyum bulamayan bireyin karşısında yüklenildiğini hisseder. Meslek sahibi verir, hizmet alan alır. Dengeyi kurmak güçtür. Çatışmayı başlangıçta karşılıklı beklentilerde uzlaşarak, kişilerin kapsam ve sınırlarını belirginleştirerek giderilebilir [Altıntaş, 1997].

Kişiler Arası Oryantasyon Kuramı:

Kişilerin diğerlerine yönelimine göre açıklanır. Bireylerin etkileşim örüntüleri ait olma, kontrol ve sevecenlik gibi ihtiyaçlarına göre açıklanır. Bu ihtiyaçlar çocuklukta ebeveynle etkileşimlere bağlı olarak gelişmiştir. Yetişkinlikte ise çocukken ebeveynle etkileşimine bağlı olarak ait olma gereksinmesi ebeveyn-çocuk ilişkisinde rehberlik, özgürlük ve kontrolün uygulanıp uygulanmamasına bağlı olarak kontrol gereksinmesi, çocuğun duygusal kabul ve reddin derecesine göre sevecenlik gereksinmesi oluşur. Bu gereksinmeler kişiler etkileşimlere girdiği zaman davranışlara yansır, uyumu etkiler .

3. Rol Kuramı:

Kişiler arası iletişim çatışmalarının önemli kaynaklarından birisidir. Rol grup içinden belli bir pozisyonda bulunan kişiden beklenen davranışlardır. İnsanların girebilecekleri roller mesleki ve sosyal roller diye ikiye ayrılır. Mesleki roller öğretmenlik, doktorluk gibi sosyal roller ise ana-baba, çocuk olmak vb.dir. Bireyler birden fazla role sahip olabilirler. Alışveriş yapan öğretmen müşteri rolünde, evinde eş, çocuklarına baba, işyerinde öğretmen rolündedir. Bireyler rollerin niteliği ve üstleniş biçimleri yüzünden çatışmalar yaşayabilir.

Diğer bir rol sınıflaması kişilerin rollerini sergileme biçimine göredir. Buna göre;

Rollerin Sergilenme Biçimi

Rol uyumu

Rol uyumsuzluğu

Rol bulaşması

Rol katılığı

Rol uyumu: Bireylerin birden fazla sahip oldukları rolleri yeri ve zamana göre kullanabilmesidir.

Rol uyumsuzluğu: Sahip olduğu rolleri yeri ve zamana göre kullanamaması durumudur. İki şekilde ortaya çıkar.

1. Rol Bulaşması: Bireylerin sahip oldukları rolleri birbirine karıştırması sonucunda rollerin hakkını verememekte ve diğer kişilerle çatışma yaşamaktadırlar.

2. Rol Katılığı: Kişinin fazlaca benimsediği bir rolü kendisine ait diğer rollere bulaştırmasıdır. Benimsemiş olduğu rolü her ortamda kullanması diğer bireylerle olan ilişkilerinde çatışma yaşamasına neden olabilmektedir.

Rol uyumsuzluğundan kaynaklanan kişi içi ya da kişiler arası çatışmalar insana acı vermekte ve kişilerin yaşama uyumlarını güçleştirmektedirler.

Rol uyumsuzluğunun yanı sıra bireyler rollerin niteliğinden kaynaklanan çatışmalar yaşamaktadırlar. Bu çatışmalar kişilerin rollerle çatışması ve kişilerin rollerinden ötürü birbiriyle çatışmaları şeklinde ikiye ayrılmaktadır.

Kişi-Rol çatışması:

a- Yetenek ve ilgilerine uygun olmayan bir rolü üstlenmek zorunda kalan birey ile rolü arasında uyumsuzluk ortaya çıkar. Kendi içindeki çatışmalar işyerlerindeki diğer insanlara da yansiyabilir.

b- Bireylerin sahip oldukları rollerin çatışmasıdır. Kişinin iç çatışmaları kişiler arası çatışmaya da dönebilir.

c- Bireylerin üstlendikleri roller benlik kavramına uygun olmadığından kişi-rol çatışması oluşur. Kişi benlik kavramına uygun mesleği seçer.

Rollerden Kaynaklanan Kişiler Arası Çatışmalar

Bireyler evde ve işyerinde üstlendikleri rollerden ötürü birbirleriyle çatışmaya girebilirler. İşbirliği içinde olanlardan birinin performansının diğerinin beklentisinden düşük olmasında ve kendi rol alanları içinde tanımadıkları bazı işleri birbirleriyle paylaşmak istemediklerinden çatışmalara girebilirler [Dökmen, 1998].

1.5.3. Tükenmişliğin Belirtileri

Tükenmişlikte Fiziksel Belirtiler

Yorgunluk ve bitkinlik hissi, uyuşukluk, kolay kolay geçmeyen soğuk algınlığı ve grip, sık sık baş ağrıları, uykusuzluk, solunum güçlüğü, kilo kaybı, deri şikayetleri, genel ağrı ve sızılar, yüksek kolesterol, kronik kalp rahatsızlığı, gastrointestinal bozukluklardan sıkıntı çekme.

Tükenmişlikte Davranışsal Belirtiler

Çabuk öfkelenme, ani iritasyon, işe gitmeyi istemeyiş hatta nefret etme, birçok konuyu şüphe ve endişeyle karşılama, alınganlık, iş doyumsuzluğu, ilaç-alkol almaya eğilim, öz saygı ve özgüvende azalma, evlilik ve aile çatışmaları, suçluluk, içermek, hevesin kırılması (çaresizlik), unutkanlık, rol çatışması, başarısızlık hissi .

1.5.4. Tükenmişliğin Evreleri

Maslach'ın tükenmişlik evreleri

Fiziksel yorgunluk ve bitkinlik hissi
İş ve hastalardan soğuma, uzaklaşma şeklinde psikolojik yorgunluk
Kendi kendinden şüphelenmeyi içeren ruhsal yorgunluk.

Tanner'in Tükenmişlik Evreleri

Çok ara bir rahatsızlığın bulunmasına karşın fiziksel olarak iyilik içinde olma
Uyku, yeme ve içme düzensizlikleri ile belirginleşen irritabilite
Zihinsel sıkıntı ve dikkat alanında daralma
Yaşam tarzı ya da meslekte değişiklik
Güç ve yeteneklerde kayıp olduğunu algılama.

Edelwich'in tükenmişlik aşamaları

Heves (İdealistlik coşku) ve hayal kırıklığı
Durgunlaşma

Tükenmişlik çalışanın hizmet verdiği kişilere ilgisinin kaybolmasıdır. Alaycı, küçük düşürecek şekilde hitap edecek niteliksiz bir hizmet verir. Tükenmiş profesyonel görevinin gerektirdiği iş streslerini kaldıramaz. Başarısızlık ahlak düşüklüğü, düşük performans, işe gelmeme, görev değişikliği ve işi bırakma görülür. Bireyler ilaç, alkol, uyuşturucu almaya yönelebilir. Bu bireyler çevresindeki kişiler tarafından soğuk olarak algılanmaktadır. Aile, evlilik çatışmaları görülür ve kişi yalnızlığa gömülür [a.g.e.].

1.5.5. Tükenmişlikle İlgili Araştırmalar

Tükenmişlikle ilgili araştırmalar Freudenberger ile Maslach ve Jackson arkadaşlarınca yapılmıştır. Maslach'ın ilk çalışması tükenmişlik sendromunun psikolojik ve sosyal yönlerini ortaya çıkarmaya yöneliktir. Çalışanların karşılaştıkları kişiler arası stresler, bu streslerle baş etmek için çalışanların hazırlanması, hizmet alanlarla arada mesafe bırakmak için kullanılan özel teknikler ve bu tekniklerin etkileri belirlenmiştir. İlk çalışmanın örnekleri sosyal hizmet uzmanları, doktorlar, klinik psikologlar, avukatlar, çocuk bakıcıları, hapishane personelleri, öğretmen ve yöneticilerdir [a.g.e.].

Rodgers [1987]'a göre tükenmişlik doktor, hemşire, sosyal çalışımcı, öğretmen, güvenlik görevlisi, psikolog ve meslek terapistleri gibi insanlarla yoğun ilişki içinde olan mesleklerde görülür.

Yurt dışında mesleki tükenmişlikle ilgili araştırmalar avukatlar, çocuk bakıcıları, polisler, psikiyatri hemşireleri, öğretmenler üzerine yapılmıştır. Tükenmişliği etkileyen değişkenler bireyin yaşı, cinsiyeti, çalışma süresi, iş deneyimi iş ortamı olduğu gözlenmiştir [Tümkaya, 1995]. Ergin [1992]'in doktor ve hemşireler üzerinde yaptığı araştırmada değişkenler cinsiyet, çalışma süresi, medeni durumdur. Kadınlarda duygusal tükenme daha fazla erkeklerde ise kişisel başarı duygusu yüksektir. Duyarsızlaşma açısından her iki cins eşit düzeydedir. Çalışma süresi ile tükenmişlik arasında ters orantı vardır. Doktorlarda yeniler (0-2 yıl) duygusal tükenmenin ve duyarsızlaşmanın en fazla olduğu gruptur. Orta (3-10 yıl) ve eskiler izlemektedir. Hemşirelerde yenilerle- eskiler, ortalarla-eskiler arasında fark vardır. Kişisel başarı açısından kişisel başarı duygusu en fazla olanlar eskilerdir. Sırasıyla orta grup ve yeni grup izlemektedir. Özetle çalışma süresi arttıkça tükenmişlik azalmaktadır. Tükenmişlik işe yeni başlayanlarda görülmektedir.

Medeni durumlarına bakılarak; hemşirelerde duyarsızlaşma, doktorlarda ise hem duyarsızlaşma hem de duygusal tükenme bekarlarda evlilerden fazladır. Bu durum evlilerin genel hayat doyumlarının fazla olmasına bağlanmaktadır.

Çam [1993]'ın hemşireler üzerinde Maslach Tükenmişlik ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğinin araştırılmasında tükenmişliğe bireysel değişkenlerden ziyade meslek ve ortamdaki memnuniyet başka bir deyişle ortamla ilgili değişkenler mesleki tükenmişliğe neden olmaktadır.

Ergin (1996)'in sağlık sektöründe yedi meslek grubu üzerinde yaptığı (uzman doktor, pratisyen doktor, diş hekimi, eczacı, sağlık teknisyeni, ebe) araştırmada; Duygusal tükenme ve duyarsızlaşma yaş ve çalışma süresi arttıkça azalmakta, kişisel başarı duygusu yaşla birlikte artmaktadır. Tükenmişliğin gençlerde görülmesi gençlerin problemlerle başa çıkmak için bazı özellikleri kazanamamaları ya da mesleğe bağlanmanın henüz oluşmaması ile açıklanmaktadır.

Özbek ve Girgin (1993)'in İzmir il teşkilatında çalışan pratisyen hekimlerin tükenmişlik sendromunun araştırılmasında yaş, cinsiyet, çalışma yılı, çalışılan kurum ve coğrafi konum değişkenler olarak ele alınmıştır. Araştırma 295 pratisyen hekim üzerinde yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre cinsiyet değişkeninde duyarsızlaşma ve duygusal tükenmede farklılık olmazken kişisel başarı kadınlar lehine anlamlıdır. Kişisel başarı ve yabancılaşma yaşa göre azalmaktadır. Çalışma süresi ile kişisel başarı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tükenmişlik, aile yapısı ve sosyal destek ilişkileri üzerine bir incelemede İstanbul'da görev yapan 71 öğretmen, 57 satış elemanı, 41 trafik polisi, 41 laborant olan 210 denek yer alır. Araştırma farklı mesleklerdeki kişilerin tükenmişlik durumlarını, sosyal destek ilişkilerini ve demografik özelliklerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre,

Aile yapısı, sosyal destek azalınca duygusal tükenme artmıştır. Demografik değişkenlerle duygusal tükenme arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Canlılık aile yapısı boyutları ve sosyal desteğin beraberlik boyutu arasında pozitif bir ilişki vardır.

Aile içi uyumun artması, sosyal destekten yararlanma tükenmişliği azaltmaktadır. Bireyin aile içinde olumlu özelliklerinin artması ve sosyal ihtiyaçlarının ailede karşılanması sonucu getirmiştir.

Evlilerde başkalarına ilgi yüksek düzeydedir. Ailede çocuk sayısının artması başkalarına ilgilin artmasına, katılımın azalmasına neden olur.

Laborantların diğer meslek gruplarından olumsuz bir grup olarak belirlenmesi tükenmişlik-aile yapısı ilişkilerini ortaya koyar.

Duygusal tükenme yönünden gruplar arasında herhangi bir farklılığa rastlanamamıştır. Tükenmişliğin canlılık, katılık ve başkalarına ilgi boyutlarının meslek, yaş, çalışma süresi, gelir düzeyi, çocuk sayısı, cinsiyet, medeni durum ve unvan değişiklikleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür [Torun, 1996].

Kuloğlu ve Sucuoğlu (1996)'nin özürli çocuklarda çalışan öğretmenlerde tükenmişliğin değerlendirilmesi araştırmasında; normal çocuklarla çalışan ilkökul öğretmenleriyle özel eğitim öğretmenlerinin tükenmişliği arasında karşılaştırma yapmak ve özür grubunun tükenmişliğin üzerine etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; iki grubun toplam puanları arasında fark olmadığı ancak ilkökul öğretmenlerin kişisel başarı puanlarının farklılaştığı görülmüştür. Özel eğitim öğretmenlerinde cinsiyet ve yaşın duygusal tükenmede ortak etkisi olduğu, yaşı 31-40 olan kadınlarda duygusal tükenmenin en fazla, yaşı 41'den fazla erkeklerde en az olduğu görülmüştür. Genç erkeklerde tükenmişliğin daha fazla olduğu bunda stresin etken olduğunu açıklamaktadır. İlkokul öğretmenlerinde ise duygusal tükenme yaşı 41'den fazla olan öğretmenlerin genç olanlardan fazla olduğu gözlenmiştir. Kişisel başarıda her iki grup öğretmenlerinde eskilerin yenilerden daha başarılı oldukları görülmüştür.

Byrne ve Hall (1989)'ın ilkökul , ortaokul ve lise öğretmenlerini kapsayan çalışmalarında cinsiyet ve yaşın tükenmişlikte önemli bir faktör olduğu ve bunların etkilerinin öğretim düzeyi ve çalışma koşullarına bağlı olarak farklılık gösterdiği.

Cannolly ve Sanders (1986) yaptıkları araştırmalarda duygusal tükenme ve cinsiyet ilişkisinde erkeklerin daha fazla yaşadıkları bulunmuştur. Tecrübeli öğretmenlerin daha fazla tükenmişlik yaşadıkları görülmüş. Duyarsızlaşma boyutuyla eğitim düzeyi arasında ilişki vardır. Kişisel başarı, cinsiyet, öğretim yılları ve meslekte son yılları yaşama arasında ilişki bulunmuştur [Altıntaş, 1997].

Altıntaş (1997)'ın Teknik öğretmenlerin tükenmişliği incelenmesindeki sonuçlara göre; cinsiyet, medeni durum, çocuk durumları, mesleki kıdem durumları, branşlaşmaları, yöneticilik durumu, yönetici ve müfettişlerden takdir ve destek görme durumları, okuttuğu haftalık ders yükünü kapasitesine uygun olarak algılama, sınıftaki ve atölyedeki öğrenci sayısını algılama, branştaki bilgileri yenileme ihtiyacı farklılıklarında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Öğretmenlik mesleğinden doyum sağlama, velilerden onay ve destek görme, öğretmen meslektaşlarından onay ve destek görme durumu, mesleğini yüksek statüde algılama, geliri yeterli bulmada farklılıklar bulunmuştur Turk, Meeks, Turk (1982)' a göre öğretmenlikte süregelen problem alanları 7 kategoride ele alınmıştır. Bunlar;

Okulun içinde bulunduğu koşulların yetersizliği

Öğrenci yaramazlığı

Çalışma koşullarının yetersizliği

Öğretmenliğe karşı kişisel ilgi

Ailelerle ilişkiler

Zaman baskısı

Eğitim yetersizliği [Tümekaya, 1995].

Yapılan araştırmalara göre öğretmenlik mesleği en fazla zorlanan mesleklerden biridir. Zorlanmaya yol açan temel neden öğretmenin durumu ve rolüdür. Ekonomik yetersizlikler sonucu öğretmenler sıkıntı ve güçlük çekmektedirler. Ücret yetersizliği öğretmenlerin ek işlerde pazarlamacılık, seyyar satıcılık gibi ek işlerde çalışmalarına neden olmaktadır. Ek işin yoğunluğunun yanında yerine uygun olmayan yasak bir işi yapmanın yarattığı çatışmayı yaşamaktadır. Öğretmenlerin gelirinin düşük olması yaşadıkları yerleri değiştirmeye, mesleğin saygınlığına gölge düşürmesi nedeniyle çatışma ve kaygı yaşamaktadırlar. Ekonomik yetersizliklerin yanı sıra eğitim ve öğrenim yaşantılarındaki eksiklikler, yönetimin baskıları, mesleğin saygınlığını sürdürmede çatışmalara neden olur. Kendi yaşamının çatışmaları ve çelişkilerin içinde bulunan öğretmen örnek insan olmak, bilmediklerini öğrenmek ve öğretmek için çırpınmakta ve bunalıma düşmektedirler.

Öğretmenin iş yaşamındaki rolü ve işyerinden kaynaklanan çatışmaya bağlı durumluluk ve sürekli kaygı çalışma ve işe bağlı zorlanmanın nedenleridir. Hizmeti veren kişinin oynadığı rolü yerine getirmesi, sınırlarını bilememesi rol karmaşasını artırır.

Mesleklerde görev ve sorumlulukların, yetki sınırlarının belirginleşmemesi rol karmaşasını artırmakta buna paralel olarak çatışmaların çoğalmasına neden olmaktadır [Köknel, 1993].

Bu kuramsal çerçeve ve araştırmalar ışığında Bursa ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin problemlerini saptamak ve öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerini hangi etmenlerin belirlediğini ortaya çıkarmak için bu araştırma gerçekleştirilecektir.

1.6. Materyal ve Metot

Araştırma Modeli :

Bu araştırma tarama modelidir. Bursa ilinde görev yapan 130 beden eğitimi öğretmenine Kişisel Bilgi Formu, Problem Tarama Envanteri, Maslach Tükenmişlik Envanteri uygulanmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni Bursa ili merkezinde görev yapan beden eğitimi öğretmenleridir. Örneklem ise Bursa Merkezde görev yapan ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleridir.

Araştırmada bilgi toplamak amacıyla 3 araç kullanılmıştır.

- 1.Kişisel Bilgi Formu.
- 2.Beden Eğitimi Problem Tarama Envanteri.
- 3.Maslach Tükenmişlik Ölçeği.

1.Kişisel Bilgi Formu:

Araştırmacı tarafında geliştirilen kişisel bilgi formudur(Ek.1). Bu formda beden eğitimi öğretmenlerine ait kişisel bilgiler yer almaktadır.Öğretmenlerin çalıştığı kurum, yaş, cinsiyet, çalışma süresi, medeni durum, üst eğitim yapıp yapmadıkları, spor branşı, hangi alanlarda antrenörlük yaptıkları, meslekten manevi doyum alma, yönetim desteği, öğretmen meslektaşlarından onay ve destek alma, mesleği bırakmaları konusundaki düşünceleri, sporla ilgili gelişmeler takip etme gibi konularda sorular yer

almaktadır. Anketin soru maddeleri alanda çalışan beden eğitimi öğretmenleriyle ön görüşmeler sonucunda oluşturulmuştur.

2. Beden Eğitimi Problem Tarama Envanteri:

Beden Eğitimi Problem Tarama Envanteri araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Araştırmacı anketin oluşturulması aşamasında alanda literatür çalışması yaparak beden eğitimi problemleri hakkında bilgilendirme çalışması yapmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin genel olarak problemlerini belirledikten sonra alandaki beden eğitimi öğretmenleriyle ön görüşmeleri sonucunda anketin soru maddeleri hazırlanmıştır.

Anket 4 bölümden oluşmaktadır. A bölümünde okul idaresiyle ilgili soru maddelerini içeren 6 madde bulunmaktadır. 7. soru diğer problemlerdir. B bölümünde okul ve fiziki şartlarla ilgili soru maddelerini içeren 6 madde bulunmaktadır. C bölümünde öğrenci ve ailesiyle ilgili soru maddelerini içeren 6 soru maddesi bulunmaktadır. D bölümünde ise beden eğitimi öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili soru maddelerini içeren 5 soru maddesi bulunmaktadır. Toplam 23 soru maddesinden oluşmaktadır. Beden eğitimi problem tarama envanterinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmamıştır.

Ölçekte yer alan maddeler 0= hiçbir zaman, 1= çok nadir, 2= bazen, 3= çoğu zaman, 4= her zaman olmak üzere 5'li likert tipi ölçekle cevaplanmaktadır.

Beden Eğitimi Problem Tarama Envanterinin değerlendirilmesinde bireylerin problem soru maddelerine verdikleri cevaplar bilgisayara ortamında yüzde ve frekans hesabı yapılarak hazırlanmıştır. Değişkenlere göre (Cinsiyet, medeni durum, çalışma süresi, öğretmen meslektaşlarından onay ve destek alma, idareden onay ve destek alma.) puanların karşılaştırmaları yapılmıştır.

3. Maslach Tükenmişlik Ölçeği (Maslach Burnout Inventory):

Bu ölçek Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek tükenmişliğin üç alt boyutunu ölçmektedir. Kişisel başarı, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarıdır. Duygusal tükenme boyutu 9 madde, duyarsızlaşma boyutu 5 madde, kişisel başarı boyutu 8 maddeden oluşmaktadır.

Ölçekte yer alan maddeler 0=hiçbir zaman, 1=yılda bir iki kez, 2= Ayda bir kez veya daha fazla, 3= ayda birkaç kez, 4= haftada bir kez, 5= haftada birkaç kez, 6= hergün olmak üzere 7'li likert tipi ölçekle cevaplanmaktadır.

Ergin (1992) tarafından Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması çalışmasında 235 kişilik doktor, hemşire, öğretmen, polisler üzerinde ön uygulama yapılmıştır. Bu uygulamadan elde edilen bilgilerle ölçekte değişiklikler yapılmıştır. Ölçeğin bu ön uygulamasının ortaya çıkardığı en büyük sorun özgün formunda "hiçbir zaman, yılda birkaç kere, ayda 1, ayda birkaç kere, haftada bir, haftada birkaç kere, her gün şeklindeki 7 basamaklı cevap seçeneklerinin uygun olmadığı görülmüş. Denekler bu seçeneklere itiraz etmişler ve 5'e indirilmeye karar verilmiştir. Bu düzenleme sonrasında 0= hiçbir zaman, 1= çok nadir, 2= bazen, 3= çoğu zaman, 4= her zaman diye değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu çalışmada Sucuoğlu ve Kuloğlu (1996)'nun özürlü çocuklarla çalışan öğretmenlerde tükenmişliğin değerlendirilmesi çalışmasındaki tükenmişlik ölçeği aynen alınmıştır.

Tükenmişliğin yüksek düzeyi duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutunda yüksek puanı, kişisel başarıda düşük puanı yansıtır. Tükenmişliğin orta düzeyi her üç alt ölçekteki orta puanları yansıtır. Tükenmişliğin düşük düzeyi duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçeklerinden düşük, kişisel başarı ölçeğindeki yüksek puanı yansıtır.

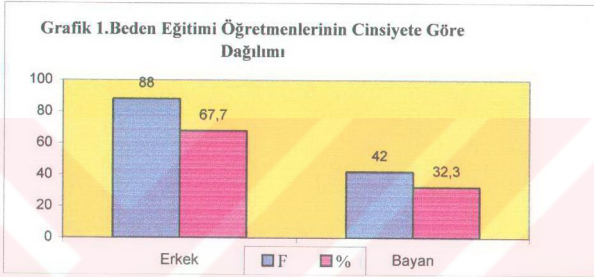
Çam (1993), Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin geçerlilik ve güvenirlik çalışmalarını yapmıştır.

1.7. BULGULAR

1.7.1. Kişisel Bilgi Formu İle İlgili Bulgular

Tablo 1. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

CİNSİYET	F	%
ERKEK	88	67,7
BAYAN	42	32,3
TOPLAM	130	100

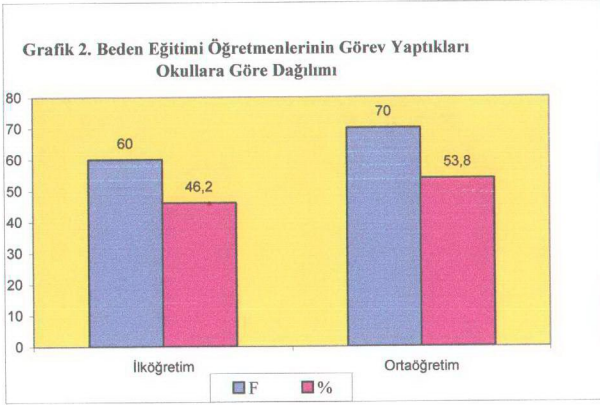

Tablo 1 (Grafik 1) 'e bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin 88 'inin (% 67.7) erkek,42 'sinin (%32.3) ise bayan olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okullara Göre Dağılımı

OKUL	F	%
İLKÖĞRETİM	60	46,2
ORTAÖĞRETİM	70	53,8
TOPLAM	130	100

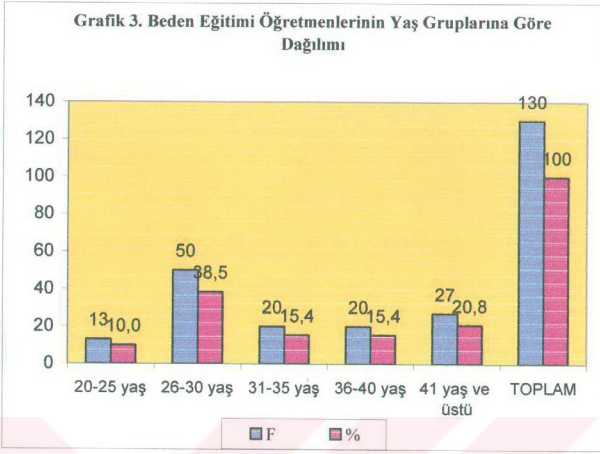

Tablo 2 (Grafik 2)'ye bakıldığında öğretmenlerin 60'ının (%46.2) ilköğretim okullarında 70'inin (%53.8) ise liselerde görev yaptıkları görülmektedir.

Tablo 3. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

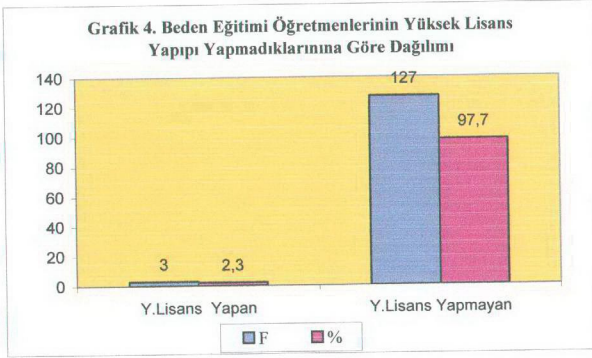
YAŞ GRUPLARI	F	%
20-25 yaş	13	10,0
26-30 yaş	50	38,5
31-35 yaş	20	15,4
36-40 yaş	20	15,4
41 yaş ve üstü	27	20,8
TOPLAM	130	100

Tablo 3 (Grafik 3) 'e bakıldığında öğretmenlerin 13 'ünün (%10) 20-25 yaşları arasında, 50 'sinin (%38.5) ise 26-30 yaşları arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 4 . Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yüksek Lisans Yapıp Yapmadıklarını Gösterir Tablo

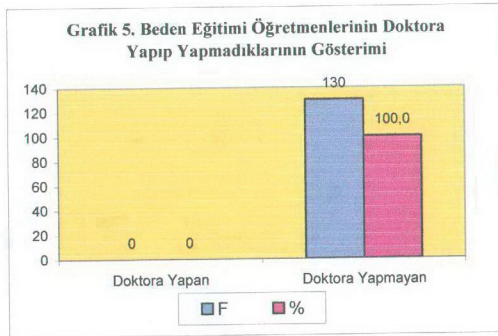
SEÇENEK	F	%
Y.Lisans Yapan	3	2,3
Y.Lisans Yapmayan	127	97,7
TOPLAM	130	100

Tablo 4 (Grafik 4) ' e bakıldığında öğretmenlerin 3 ' ünün (%2.3) yüksek lisans yaptığı, 127 'sinin (%97.7) ise yapmadığı görülmektedir.

Tablo 5 . Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Doktora Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerini Gösterir Tablo

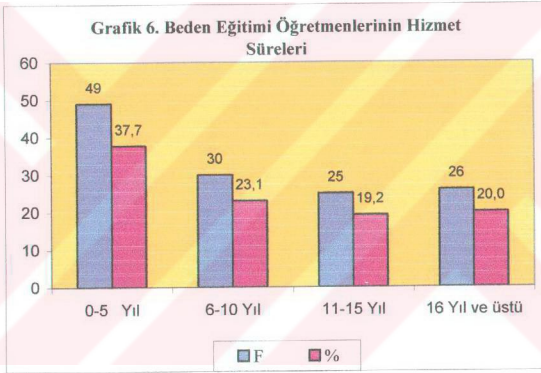
SEÇENEK	F	%
Doktora Yapan	0	0
Doktora Yapmayan	130	100,0
TOPLAM	130	100

Tablo 5 (Grafik5)'e bakıldığında öğretmenlerden hiçbirinin doktora yapmadığı görülmektedir.

Tablo 6 . Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hizmet Süreleri

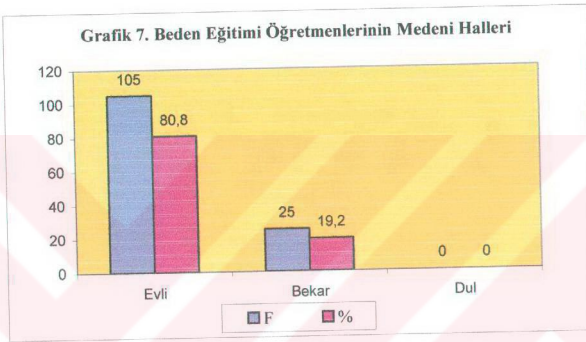
HİZMET SÜRELERİ	F	%
0-5 Yıl	49	37,7
6-10 Yıl	30	23,1
11-15 Yıl	25	19,2
16 Yıl ve üstü	26	20,0
TOPLAM	130	100

Tablo 6 (Grafik 6)'ya bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin 25'inin (%19.2) 11-15 yıl arasında görev yaptığı, 49'unun (% 37.7) ise 0-5 yıl arasında görev yaptıkları görülmektedir.

Tablo 7 . Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Halleri

MEĞENİ HAL	F	%
Evli	105	80,8
Bekar	25	19,2
Dul	0	0
TOPLAM	130	100

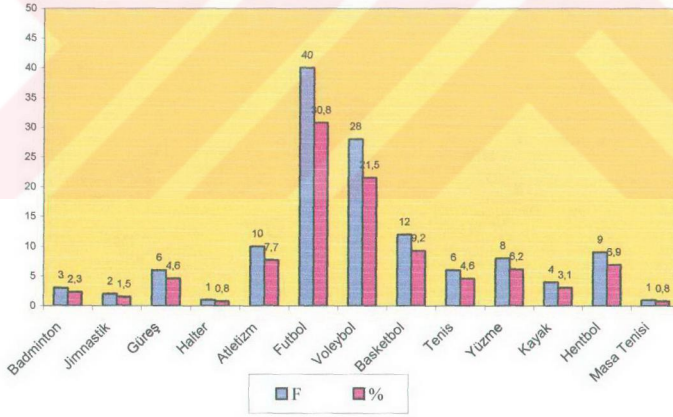

Tablo 7 (Grafik 7)'ye bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin 105'inin evli, 25'inin de bekar olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8 . Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Spor Branşlarına Göre Dağılımı

SPOR BRANŞI	F	%
Badminton	3	2,3
Jimnastik	2	1,5
Güreş	6	4,6
Halter	1	0,8
Atletizm	10	7,7
Futbol	40	30,8
Voleybol	28	21,5
Basketbol	12	9,2
Tenis	6	4,6
Yüzme	8	6,2
Kayak	4	3,1
Hentbol	9	6,9
Masa Tenisi	1	0,8
TOPLAM	130	100

Grafik 8. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Spor Branşlarına Göre Dağılımı

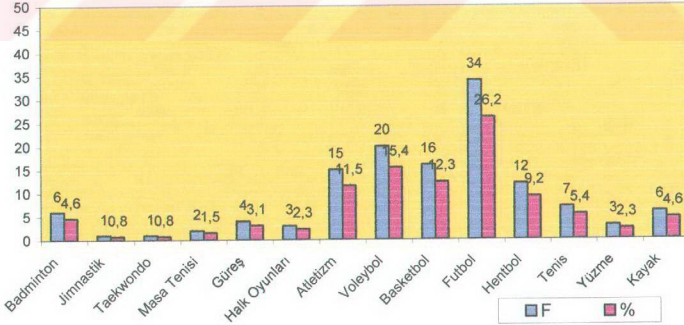

Tablo 8'e bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin branşlarının % 0,8 ile masa tenisi ve halter,% 40 ile de futbol olduğu görülmektedir.

Tablo 9 . Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hangi Branşlarda Antrenörlük Belgeleri Olduğunu Gösterir Tablo

SPOR BRANŞI	F	%
Badminton	6	4,6
Jimnastik	1	0,8
Taekwondo	1	0,8
Masa Tenisi	2	1,5
Güreş	4	3,1
Halk Oyunları	3	2,3
Atletizm	15	11,5
Voleybol	20	15,4
Basketbol	16	12,3
Futbol	34	26,2
Hentbol	12	9,2
Tenis	7	5,4
Yüzme	3	2,3
Kayak	6	4,6
TOPLAM	130	100

Grafik 9. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Branşlardaki Antrenörlük Belgelerine Göre Dağılımı

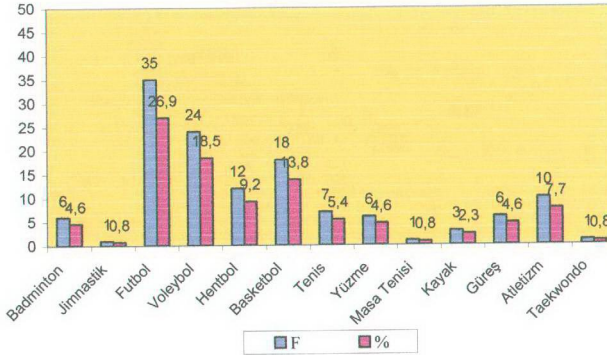

Tablo 9 (Grafik 9) 'a bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin % 0.8 ' inin jimnastik, taekwondo, , %26.2 ' sinin de futbol branşlarında antrenörlük belgelerinin olduğu görülmektedir.

Tablo 10 . Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hangi Branşlarda Antrenörlük Yaptıklarını Gösterir Tablo

SPOR BRANŞI	F	%
Badminton	6	4,6
Jimnastik	1	0,8
Futbol	35	26,9
Voleybol	24	18,5
Hentbol	12	9,2
Basketbol	18	13,8
Tenis	7	5,4
Yüzme	6	4,6
Masa Tenisi	1	0,8
Kayak	3	2,3
Güreş	6	4,6
Atletizm	10	7,7
Taekwondo	1	0,8
TOPLAM	130	100

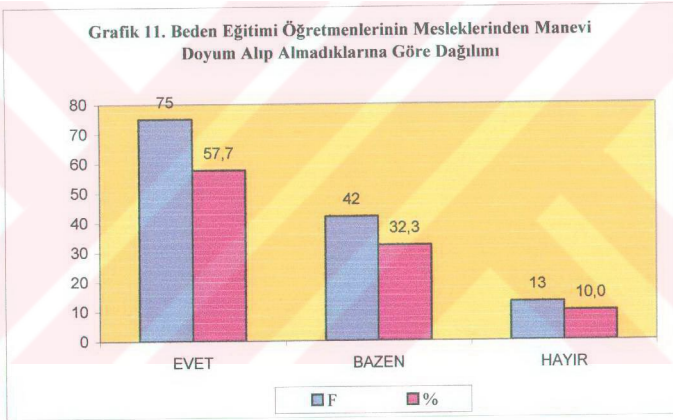
Grafik 10. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Antrenörlük Yaptıkları Branşlara Göre Dağılımı

Tablo 10 (Grafik 10) 'a bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin % 0.8 inin Jimnastik, Masa Tenisi, Tekvando ,% 35'ininde Futbol branşında antrenörlük yaptıkları görülmektedir.

Tablo 11 .Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleklerinden Manevi Doyum Alıp Almadıklarına İlişkin Görüşleri

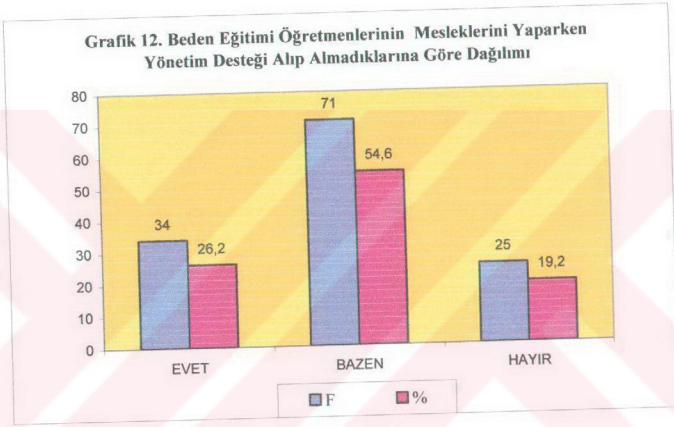
SEÇENEK	F	%
EVET	75	57,7
BAZEN	42	32,3
HAYIR	13	10,0
TOPLAM	130	100

Tablo 11(Grafik11) 'e bakıldığında öğretmenlerin % 10 'unun mesleğinden manevi doyum almadıkları, % 32.3 'ünün bazen ,% 57.7 'sinin de manevi doyum aldıkları görülmektedir.

Tablo 12 . Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleklerini Yaparken Yönetim Desteği Alıp Almadıklarına İlişkin Görüşleri

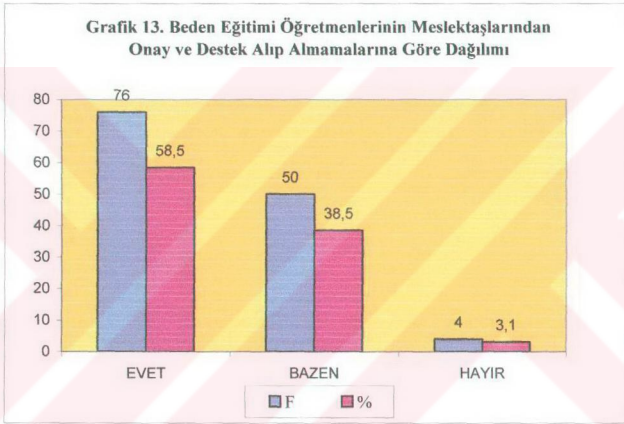
SEÇENEK	F	%
EVET	34	26,2
BAZEN	71	54,6
HAYIR	25	19,2
TOPLAM	130	100

Tablo 12 (Grafik 12) ' ye bakıldığında öğretmenlerin % 3.1 ' inin yönetim desteği almadığı % 54.6 ' sının bazen, % 26.2 ' sinin de her zaman destek aldığı görülmektedir.

Tablo 13 . Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Diğer Meslektaşlarından Onay Ve Destek Alıp Almadıklarına İlişkin Görüşleri

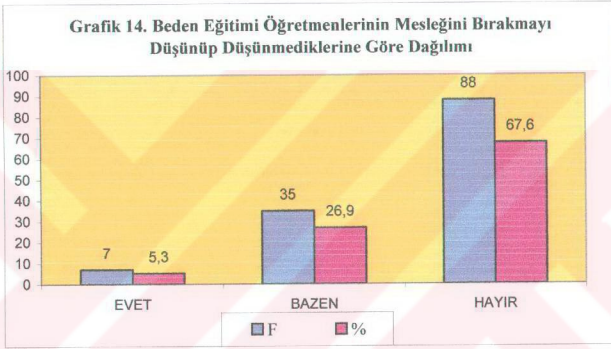
SEÇENEK	F	%
EVET	76	58,5
BAZEN	50	38,5
HAYIR	4	3,1
TOPLAM	130	100

Tablo 13 (Grafik13) ' e bakıldığında öğretmenlerin %3.1 ' inin meslektaşlarından onay ve destek almadığı, % 38.5 ' inin bazen, % 58.5 ' inin de her zaman destek aldıkları görülmektedir.

Tablo 14. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğini Bırakmayı Düşünüp Düşünmediklerine İlişkin Görüşleri

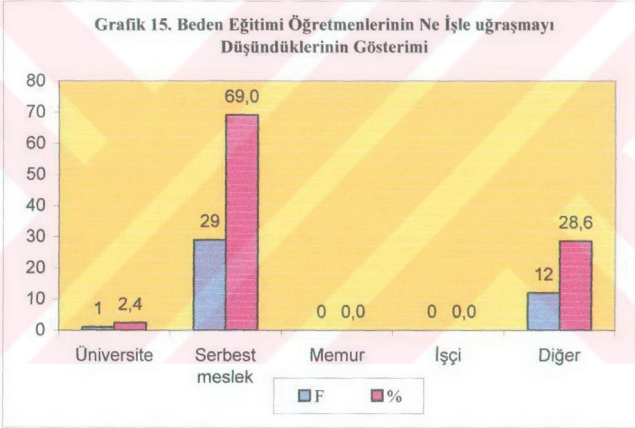
SEÇENEK	F	%
EVET	7	5.3
BAZEN	35	26.9
HAYIR	88	67.6
TOPLAM	130	100

Tablo 14 (Grafik 14) ' e bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin % 3.1 'inin mesleği bırakmak istemediği, % 58.5 'inin de mesleği bırakmayı düşündükleri görülmektedir.

Tablo 15 . Mesleğini Bırakmayı Düşünen Öğretmenlerin Ne İşle Uğraşmayı Düşündüklerini Gösterir Tablo

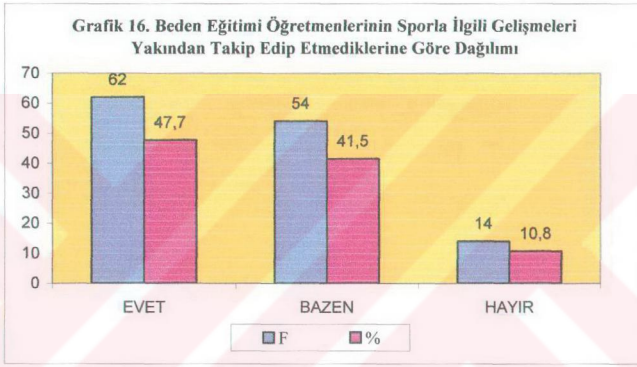
SEÇENEK	F	%
ÜNİVERSİTE	1	2,4
SERBEST MESLEK	29	69,0
MEMUR	0	0,0
İŞÇİ	0	0,0
DİĞER	12	28,6
TOPLAM	42	100

Tablo 15 (Grafik 15) 'e bakıldığında öğretmenliği bırakmayı düşünenlerin % 2,4 'ü üniversitede , %69 'u da serbest meslekte çalışmak istediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 16 . Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sporla İlgili Gelişmeleri Yakından Takip Edip Etmediklerine İlişkin Görüşleri

SEÇENEK	F	%
EVET	62	47,7
BAZEN	54	41,5
HAYIR	14	10,8
TOPLAM	130	100

Tablo 16 (Grafik 16)' ya bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin %10.8' inin sporla ilgili gelişmeleri yakından takip etmediği, %41.5' inin bazen, %47.7' sinin de her zaman ettiği görülmektedir.

1.7.2. Beden Eğitimi Problem Tarama Envanteri İle İlgili Bulgular

Tablo 17. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İdareden Yeterli Destek Alıp Almadıklarına İlişkin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	26	20,0
ÇOK NADİR	27	20,8
BAZEN	51	39,2
ÇOĞU ZAMAN	16	12,3
HER ZAMAN	10	7,7
TOPLAM	130	100

Tablo 17 'ye bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinden 10'unun (% 7.7) idareden her zaman destek alamadığı, 51'inin (% 39.2) idareden bazen destek aldığı görülmektedir.

Tablo 18. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Okuldaki Yöneticilerin Sayı Olarak Yetersizliğinin Çalışmalarına Engel Olup Olmadığına İlişkin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	60	46,2
ÇOK NADİR	23	17,7
BAZEN	22	16,9
ÇOĞU ZAMAN	17	13,1
HER ZAMAN	8	6,2
TOPLAM	130	100

Tablo 18' e bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinden 8'inin (% 6.2) okuldaki yöneticilerin yetersizliğinin çalışmalarına her zaman engel olduğunu, 60'ının ise (% 46.2) hiçi bir zaman engel olmadığı görülmektedir.

Tablo 19. Okul İdaresinin Beden Eğitimi Dersine ve Spor Müsabakalarına İlgili Gösterip Göstermediklerine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	37	28.5
ÇOK NADİR	34	26.2
BAZEN	30	23.1
ÇOĞU ZAMAN	21	16.2
HER ZAMAN	8	6.2
TOPLAM	130	100

Tablo 19' a bakıldığında deneklerin 8 'inin (% 6.2) okul idaresinin derse ve spora ilgisiz olduğunu 37'sinin ise (% 28.5) ilgili olduklarını belirttikleri görülmektedir.

Tablo 20. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yıl İçindeki Çalışmalarına Ve Egzersiz Planına Okul İdaresinin Onay Verip Vermediğine İlişkin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	61	46.9
ÇOK NADİR	30	23.1
BAZEN	16	12.3
ÇOĞU ZAMAN	11	8.5
HER ZAMAN	12	9.2
TOPLAM	130	100

Tablo 20'ye bakıldığında deneklerin 11'i (% 8.5) yıl içindeki çalışmalarına ve egzersiz planına çoğu zaman onay verilmediğini , 61'inin ise (% 46.9) hiçbir zaman bu problemle karşılaşmadıkları görülmektedir.

Tablo 21 . Okul İdaresinin Öğretmenlerden Aşırı Başarı Beklentisinin Çalışmalarını Etkileyip Etkilemediğine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	47	36.2
ÇOK NADİR	27	20.8
BAZEN	31	23.8
ÇOĞU ZAMAN	15	11.5
HER ZAMAN	10	7.7
TOPLAM	130	100

Tablo 21' e bakıldığında deneklerin 10 'unun (%7.7) çalışmalarını her zaman olumsuz etkilediğini,47 'si ise (% 36.2) hiçbir zaman olumsuz etkilemediğini belirtmişlerdir.

Tablo 22 . Okul İdaresinin Beden Eğitimi Öğretmenlerine Aşırı Yüklenmesine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	26	20.0
ÇOK NADİR	20	15.4
BAZEN	22	16.9
ÇOĞU ZAMAN	26	20.0
HER ZAMAN	36	27.7
TOPLAM	130	100

Tablo 22 ' ye göre deneklerin 20 ' si (%15.4) okul idaresinin yıl içindeki etkinliklerde çok nadir yüklendiğini,36 ' sı (%27.7) ise her zaman çok yüklenildiğini belirtmişlerdir.

Tablo 23 . Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yeterli Sayıda Spor Malzemesi Bulup Bulamadıklarına İlişkin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	17	13.1
ÇOK NADİR	24	18.5
BAZEN	36	27.7
ÇOĞU ZAMAN	32	24.6
HER ZAMAN	21	16.2
TOPLAM	130	100

Tablo 23 ' e bakıldığında deneklerin 17 ' si (% 13.1) hiçbir zaman bu sorunla karşılaşmadıklarını , 36 ' sı (%27.7) ise bazen bulamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 24 . Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dersler İçin Gerekli Olan Spor Tesislerini Bulup Bulamadıklarına İlişkin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	25	19,2
ÇOK NADİR	17	13,1
BAZEN	29	22,3
ÇOĞU ZAMAN	19	14,6
HER ZAMAN	40	30,8
TOPLAM	130	100

Tablo 24 ' e bakıldığında deneklerin 17 ' si (%13.1) çok nadir tesis bulamadıklarını ,40'ı (% 30.8) ise her zaman tesis bulamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 25 . Öğretmen Meslektaşlarının Beden Eğitimi Dersine , Spora Karşı İlgisiz Kalıp Kalmadıklarına İlişkin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	13	10,0
ÇOK NADİR	28	21,5
BAZEN	43	33,1
ÇOĞU ZAMAN	32	24,6
HER ZAMAN	14	10,8
TOPLAM	130	100

Tablo 25 ' e bakıldığında deneklerin 13 ' ünün (% 10) öğretmen meslektaşlarının hiç bir zaman ilgisiz kalmadığını, 43 ' ü (% 33.1) ise her zaman ilgisiz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 26. Okulun İçinde Bulunduğu Çevrenin Spora Karşı İlgisini Yetersiz Bulup Bulmadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	13	10,0
ÇOK NADİR	22	16,9
BAZEN	30	23,1
ÇOĞU ZAMAN	39	30,0
HER ZAMAN	26	20,0
TOPLAM	130	100

Tablo 26 'ya bakıldığında deneklerin 13 'ünün (%10) okulun içinde bulunduğu çevrenin ilgisinin hiçbir zaman yetersiz olmadığını ,39 'unun (% 30) ise çoğu zaman yetersiz olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Tablo 27. Okuldan Ve Çevreden Çalışmalarında Yeterli Destek Alıp Almadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	22	16,9
ÇOK NADİR	25	19,2
BAZEN	23	17,7
ÇOĞU ZAMAN	29	22,3
HER ZAMAN	31	23,8
TOPLAM	130	100

Tablo 27 ' ye bakıldığında deneklerin 22'sinin (% 16.9) okuldan ve çevreden çalışmalarında yeterli destek aldıklarını, 31'inin ise (% 23.8) her zaman alamadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 28 . Öğretmenlerin Branşı Dışındaki Derslere Girmesinin Aktif Çalışmalarını Olumsuz Etkileyip Etkilemediğine İlişkin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	43	33,1
ÇOK NADİR	26	20,0
BAZEN	21	16,2
ÇOĞU ZAMAN	22	16,9
HER ZAMAN	18	13,8
TOPLAM	130	100

Tablo 28'e bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin 18'inin (% 13.8) aktif çalışmalarını her zaman olumsuz etkilediği, 43'ünün ise (% 33.1) çalışmalarını hiçbir zaman olumsuz etkilemediği tespit edilmiştir.

Tablo 29 . Öğrencilerin Spora Karşı İlgisiz Olup Olmadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	28	21,5
ÇOK NADİR	29	22,3
BAZEN	35	26,9
ÇOĞU ZAMAN	29	22,3
HER ZAMAN	9	6,9
TOPLAM	130	100

Tablo 29' a bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin 9'unun (% 6.9) öğrencilerinin her zaman spora karşı ilgisiz kaldıklarını 35'inin ise (26.9) bazen ilgisiz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 30 . Öğrenci Ailelerinin Spora Karşı İlgisizliğinin Öğretmenlerin Yetenekli Öğrencilerle İlgilenmelerine Engel Olup Olmadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	14	10,8
ÇOK NADİR	21	16,2
BAZEN	28	21,5
ÇOĞU ZAMAN	45	34,6
HER ZAMAN	22	16,9
TOPLAM	130	100

Tablo 30' a bakıldığında deneklerin 14'ünün (% 10.8) öğrenci ailelerinin spora karşı ilgisizliğini yetenekli öğrencilerle ilgilenmesine engel olmadığını, 45'nin ise (% 34.6) çoğu zaman engel olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir.

Tablo 31. Kız Öğrencilerin Spor Yapmalarına Aile Ve Çevrenin Olumsuz Bakıp Bakmadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	26	20,0
ÇOK NADİR	19	14,6
BAZEN	34	26,2
ÇOĞU ZAMAN	33	25,4
HER ZAMAN	18	13,8
TOPLAM	130	100

Tablo 31' e bakıldığında deneklerin 18'inin (13..8) kız öğrencilerin spor yapmalarına aile ve çevrenin olumsuz baktığını, 34'ünün ise (% 26.2) bazen olumsuz baktıklarını belirttikleri görülmektedir.

Tablo 32 . Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersini Sevip Sevmediklerine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	65	50,0
ÇOK NADİR	42	32,3
BAZEN	12	9,2
ÇOĞU ZAMAN	7	5,4
HER ZAMAN	4	3,1
TOPLAM	130	100

Tablo 32'ye bakıldığında deneklerin 4'ünün (% 3.1) öğrencilerin beden eğitimi dersini sevmediklerini belirttikleri 65'inin ise (%50) hiçbir zaman bu problemle karşılaşmadıklarını belirttikleri test edilmiştir.

Tablo 33 . Ailelerin Sporun İnsan Sağlığına Yararlarını Önemsememesinin Öğrencileri Spordan Uzaklaştırıp Uzaklaştırmadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	16	12,3
ÇOK NADİR	27	20,8
BAZEN	36	27,7
ÇOĞU ZAMAN	30	23,1
HER ZAMAN	21	16,2
TOPLAM	130	100

Tablo 33' e bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerini 16'sını (% 12.3) ailelerin sporun insan sağlığına yararlarını önemsememesinin öğrencilerini spordan uzaklaştırdığını düşünmedikleri , 36 'sının (% 27.7) bazen uzaklaştırdığını düşündükleri tespit edilmiştir.

Tablo 34 . Derslerde Öğrencilerin Bazı Egzersizleri Yapmayı İsteyip İstemediklerine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	16	12,3
ÇOK NADİR	32	24,6
BAZEN	51	39,2
ÇOĞU ZAMAN	20	15,4
HER ZAMAN	11	8,5
TOPLAM	130	100

Tablo 34' e bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin 11'inin (% 8.5) her zaman derslerde öğrencilerin bazı egzersizleri yapmak istediklerini belirttikleri 51'inin ise (% 39.2) bazen bu problemle karşılaştıklarını belirttikleri görülmektedir.

Tablo 35 .Mezun Oldukları Üniversitenin Eğitimini Yeterli Bulup Bulamadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	38	29,2
ÇOK NADİR	28	21,5
BAZEN	26	20,0
ÇOĞU ZAMAN	23	17,7
HER ZAMAN	15	11,5
TOPLAM	130	100

Tablo 35' e bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin 15'inin (% 11.5) mezun oldukları üniversitenin eğitimini yeterli bulamadıklarını, 38'inin ise (% 29.2) yeterli bulunduğunu belirttikleri tespit edilmiştir.

Tablo 36 . Çalışmalarında Kendilerini Yeterli Bulup Bulmadıklarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	39	30,0
ÇOK NADİR	47	36,2
BAZEN	30	23,1
ÇOĞU ZAMAN	8	6,2
HER ZAMAN	6	4,6
TOPLAM	130	100

Tablo 36 ' ya bakıldığında deneklerin 6'sının (% 4.6) çalışmalarında kendini yeterli bulmadığını, 47'sinin ise (% 36.2) çok nadir yeterli bulduklarını belirttikleri tespit edilmiştir.

Tablo 37 . Mesleğin Gerektirdiği Özelliklerle Kişilik Özelliklerinin Çatışma Yaratıp Yaratmadığına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	66	50,8
ÇOK NADİR	36	27,7
BAZEN	18	13,8
ÇOĞU ZAMAN	8	6,2
HER ZAMAN	2	1,5
TOPLAM	130	100

Tablo 37'ye bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin 2'sinin (% 1.5) mesleğin gerektirdiği özelliklerle kişilik özelliklerini çatışma yarattığını belirttikleri, 66'sının (% 50.8) hiçbir zaman çatışma yaratmadığını belirttikleri tespit edilmiştir.

Tablo 38 . Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğrencileriyle İlişkilerini Düzenlemekte Zorluk Çekip Çekmediklerine İlişkin Görüşleri

DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	67	51,5
ÇOK NADİR	42	32,3
BAZEN	12	9,2
ÇOĞU ZAMAN	4	3,1
HER ZAMAN	5	3,8
TOPLAM	130	100

Tablo 38'e bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin 4'ünün (% 3.1) öğrencilerle ilişkilerini düzenlemekte çoğu zaman zorluk çektiğini , 67'sinin ise (% 51.5) hiçbir zaman bu problemle karşılaşmadıklarını belirttikleri tespit edilmiştir.

Tablo 39 . Üniversitelerde Gerekli Bilgilerin Yeteri Kadar Verilip Verilmediğine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri

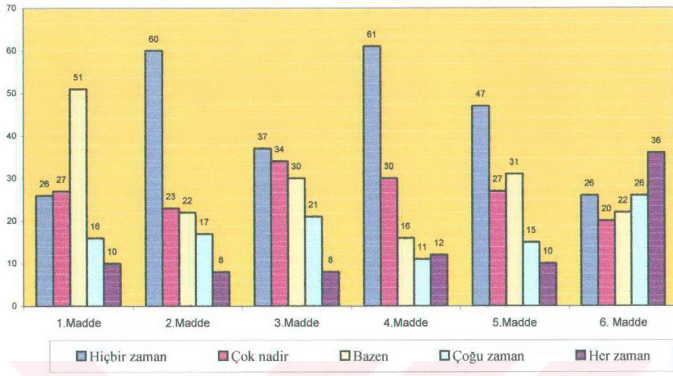
DERECE	F	%
HİÇBİR ZAMAN	14	10,8
ÇOK NADİR	29	22,3
BAZEN	27	20,8
ÇOĞU ZAMAN	26	20,0
HER ZAMAN	34	26,2
TOPLAM	130	100

Tablo 39' a bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin 14'ünün (% 10.8) üniversitede beden eğitimi öğretmenlerinin yapması gereken planlar v.s konularında yeterli bilgi verildiğini belirttikleri, 34'ünün ise (% 26.2) yeterli bilgilerinin verilmediğini belirttikleri görülmektedir.

Tablo 40. Okul İdaresiyle İlgili Problemlerin Genel Değerlendirilmesi

SORULAR	Hiçbir zaman	Çok nadir	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1. İdareden yeterli destek alamıyorum	26	27	51	16	10
2. Okulumuzdaki yöneticilerin sayısı olarak yetersizliği çalışmalarımı olumsuz etkiliyor	60	23	22	17	8
3. Okul idaresi beden eğitimi dersine ve spora karşı ilgisiz kalıyor.	37	34	30	21	8
4. Egzersiz planı ve diğer yıl içindeki çalışmalarına onay verilmiyor.	61	30	16	11	12
5. Okul idaresinin aşırı başarı beklentisi çalışmalarımı olumsuz etkiliyor.	47	27	31	15	10
6. Okul idaresinin yıl içinde yapılan çalışmalarda, etkinliklerde beden eğitimi öğretmenlerine çok yükleniliyor.	26	20	22	26	36
TOPLAM	257	161	172	106	84
%	33	20.6	22	13.6	10.8

Grafik 17. Okul İdaresiyle İlgili Problemlerin Genel Değerlendirme Grafiği

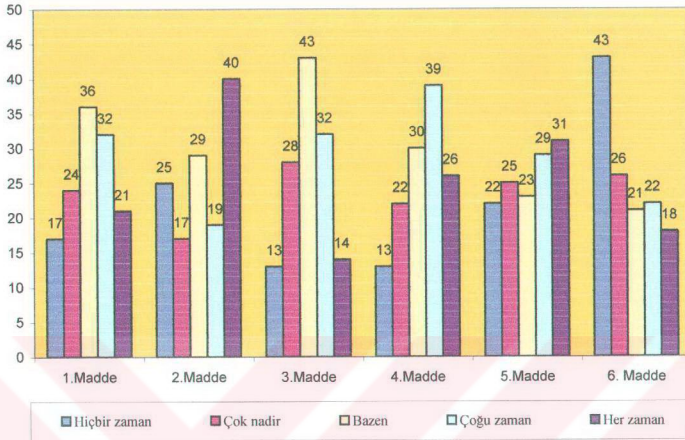
Tablo 40 (Grafik 17)'a baktığımızda beden eğitimi öğretmenlerinin % 10.8'inin her zaman okul idaresiyle ilgili problemleri yaşadığı, % 33'ünün hiçbir zaman bu problemlerle karşılaşmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 41. Okul ve Fiziki Şartlarla İlgili Problemlerin Genel Değerlendirilmesi

SORULAR	Hiçbir zaman	Çok nadir	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1.Yeterli sayıda spor malzemesi bulamıyorum.	17	24	36	32	21
2.Beden eğitimi dersleri için gerekli spor tesislerini bulamıyorum.	25	17	29	19	40
3.Öğretmen meslektaşlarım beden eğitimine ve spora karşı ilgisiz kalıyorlar.	13	28	43	32	14
4.Okulumuzun içinde bulunduğu çevrenin spora karşı ilgisini yetersiz buluyorum.	13	22	30	39	26
5.Çalışmalarında okuldan ve çevreden maddi destek alamıyorum.	22	25	23	29	31
6.Branşım dışındaki derslere girmek aktif çalışmalarımı olumsuz etkiliyor.	43	26	21	22	18
TOPLAM	133	142	182	173	150
%	17.1	18.2	23.3	22.2	19.2

Grafik 18 . Okul ve Fiziki Şartlarla İlgili Problemlerin genel Değerlendirme Grafiği

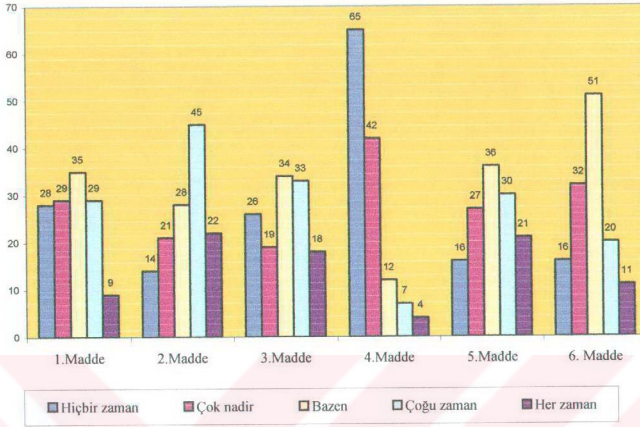

Tablo 41(Grafik 18)'e baktığımızda beden eğitimi öğretmenlerinin % 17,1'inin hiç bir zaman okul ve fiziki şartlarla ilgili problemleri yaşamadığı, % 23,3'ünün ise bazen bu problemlerle karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Tablo 42 .Öğrenci ve Ailesiyle İlgili Problemlerin Genel Değerlendirilmesi

SORULAR	Hiçbir zaman	Çok nadir	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1.Öğrencilerim spora karşı ilgisiz kalıyor.	28	29	35	29	9
2.Öğrenci ailelerinin spora karşı ilgisizliği yetenekli öğrencilerle ilgilenmeme engel oluyor.	14	21	28	45	22
3.Kız öğrencilerin spor yapmalarına aile ve çevre olumsuz bakıyor.	26	19	34	33	18
4.Öğrencilerim beden eğitim dersini sevmiyor.	65	42	12	7	4
5.Ailelerin sporun insan sağlığına yararlarını önemsememesi öğrencileri spordan uzaklaştırıyor.	16	27	36	30	21
6.Derslerde öğrenciler bazı egzersizleri yapmak istemiyorlar.	16	32	51	20	11
TOPLAM	165	170	196	164	85
%	21.2	21.8	25.1	21	10.9

Grafik 19.Öğrenci ve Ailesiyle İlgili Problemlerin Genel Değerlendirme Grafiği

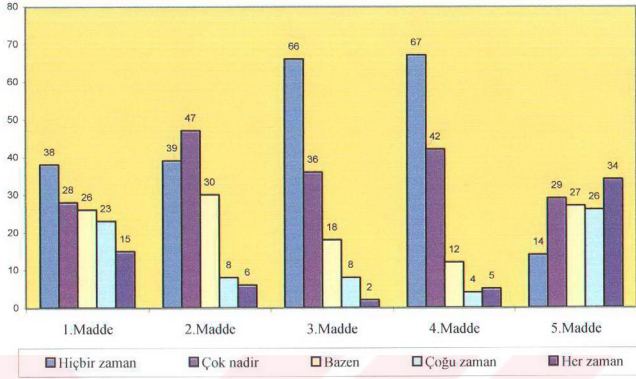

Tablo 42 (Grafik 19) 'ye baktığımızda beden eğitimi öğretmenlerinin % 10.9'unun her zaman öğrenci ve ailesi ile ilgili problemleri yaşadığı, % 25.1'inin bazen bu problemlerle karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Tablo 43. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi ile İlgili Problemlerin Genel Değerlendirilmesi

SORULAR	Hiç bir zaman	Çok nadir	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1.Mezun olduğum üniversitenin eğitimini yeterli bulmuyorum.	38	28	26	23	15
2.Çalışmalarında kendimi yeterli bulmuyorum.	39	47	30	8	6
3.Mesleğin gerektirdiği özelliklerle kişilik özellikler çatışma yaratıyor.	66	36	18	8	2
4.Öğrencilerle ilişkilerimi düzenlemekte zorluk çekiyorum.	67	42	12	4	5
5.Üniversitede beden eğitimi öğretmenlerinin yapması gereken planlar vs. konularında yeterli bilgi verilmiyor.	14	29	27	26	34
TOPLAM	224	182	113	69	62
%	34.5	28	17.4	10.6	9.5

Grafik 20. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesiyle İlgili Problemlerin Genel Değerlendirme Grafiği

Tablo 43 (Grafik 20) ' ye baktığımızda beden eğitimi öğretmenlerinin % 9.5'inin her zaman beden eğitimi öğretmeni yetiştirilmesiyle ilgili problemlerin yaşandığı, % 34.5'inin hiçbir zaman bu problemlerle karşılaşmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 44. Beden Eğitimi Öğretmen Problem Tarama Envanterinde Değişkenlere Göre Frekans Dağılımı

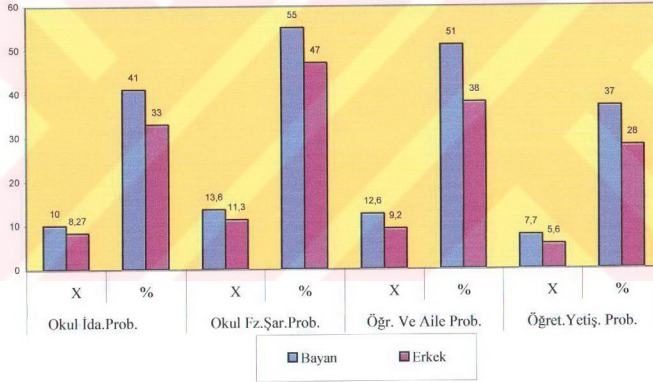
Değişkenler		Kişi sayısı	Okul İda. Prob.Ort.	Okul ve Fiz. Prob. Ort.	Öğrenci ve Aile Prob. Ort.	Öğretmen Yetiş. Prob. Ort.
	Bayan	40	10	13.6	12.6	7.7
Cinsiyet	Erkek	90	8.2	11.3	9.2	5.6
		130				
	0-5 yıl	49	9.3	14.4	12.2	6.2
	6-10 yıl	31	9.8	12.9	10.6	6.6
Çalışma Süresi	11-15 yıl	24	7.3	8.4	7.8	6.2
	16-üstü	26	7.2	9.7	8.2	5.8
		130				
Medeni Durum	Evli	107	8.6	11.3	9.8	6
	Bekar	23	9	16	12	7
		130				
	Evet	75	7.9	11.2	8.8	5.8
Meslektaş Desteği	Bazen	51	9.5	12.5	11.2	6.6
	Hayır	4	12	16.2	15.7	7.2
		130				
	Evet	33	5.4	9.6	6.9	5.1
Yönetim Desteği	Bazen	71	8.8	11.6	10.7	6.1
	Hayır	26	12.2	15.5	12.4	7.7
Genel Problem Toplamları	4808	123	1126	1552	1320	810
Genel Problem Ort.	9.2		8.6	11.9	10.1	6.2
%	40		36	50	42	31

Tablo 45. Cinsiyete Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problem Durumları

Cinsiyet	PROBLEMLERİN ALT ÖLÇEKLERİ											
	Okul İda.prob.			Okul ve fiz. Prob.			Öğr. ve aile prob.			Öğr. Yetiş. Prob.		
	N	X	%	N	X	%	N	X	%	N	X	%
Bayan	40	10	41	40	13.6	55	40	12.6	51	40	7.7	37
Erkek	90	8.27	33	90	11,3	47	90	9.2	38	90	5.6	28
Toplam	130			130			130			130		

Grafik 21.Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Problem Durumları

Tablo 45 (Grafik 21) 'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan bayan öğretmenlerin sayısı 40, okul idaresiyle ilgili problemlerinin aritmetik ortalaması 10, yüzdesi % 41, Erkek öğretmenlerin sayısı 90, okul idaresiyle ilgili problemlerinin aritmetik ortalaması 8,27, yüzdesi %33'dür. Okul idaresiyle ilgili problemlerde bayan öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

Bayan öğretmenlerin okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde bayan öğretmenlerin aritmetik ortalaması 13.6, yüzdesi %55, erkek öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 11.3, yüzdesi % 47'dir. Okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde bayan öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

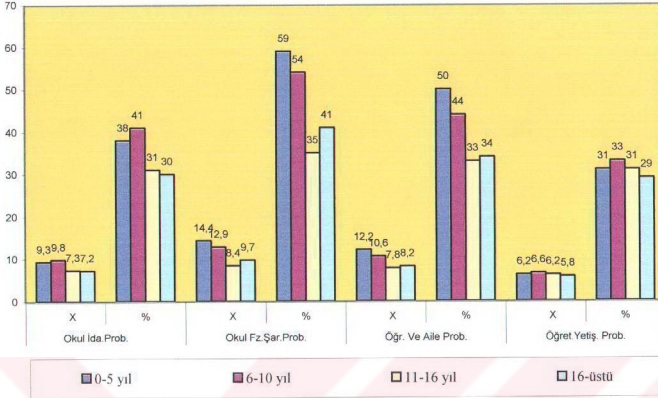
Öğrenci ve aile ilgili problemlerde bayan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 12.6, yüzdesi % 51, erkek öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 9.2, yüzdesi % 38'dir. Öğrenci ve aile ilgili problemlerde bayan öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

Öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde bayan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 7.7, yüzdesi % 37, erkek öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 5.6, yüzdesi % 28 'dir. Öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde bayan öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 46. Çalışma Süresine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problem Durumları

Çalışma Süresi	PROBLEMLERİN ALT ÖLÇEKLERİ											
	Okul ida.prob.			Okul ve fiz. prob.			Öğr. ve aile prob.			Öğret. yetiş. prob.		
	N	X	%	N	X	%	N	X	%	N	X	%
0-5 yıl	49	9.3	38	49	14.4	59	49	12.2	50	49	6.2	31
6-10 yıl	31	9.8	41	31	12.9	54	31	10.6	44	31	6.6	33
11-16 yıl	24	7.3	31	24	8.4	35	24	7.8	33	24	6.2	31
16-üstü	26	7.2	30	26	9.7	41	26	8.2	34	26	5.8	29
Toplam	130			130			130			130		

Grafik 22. Çalışma Süresine Göre Öğretmenlerin Problem Durumları Grafiği

Tablo 46 (Grafik 22)'da görüldüğü gibi çalışma süresi 0-5 yıl olan öğretmenlerin sayısı 49 okul idaresiyle ilgili problemlerin aritmetik ortalaması 9,3, yüzdesi % 3, 6-10 yıl olan öğretmenlerin sayısı 31 okul idaresiyle ilgili problemlerin aritmetik ortalaması 9,8 , yüzdesi % 41 ,11-16 yıl olan öğretmenlerin sayısı 24 ,aritmetik ortalaması 7,3, yüzdesi %31 , 16 yıl-üstü çalışma süresi olan öğretmenlerin sayısı 26, aritmetik ortalaması 7,2 yüzdesi %30'dur, Okul idaresiyle ilgili problemlerde 6-10 yıl ve 0-5 yıl hizmet süresi olan öğretmenler en fazla problem yaşamaktadırlar.En az problem yaşayan grup 16 yıl- üstü hizmet süresi olan öğretmenlerdir.

Okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde 0-5 yıl çalışması olan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 14,4, yüzdesi % 59, 6-10 yıl olan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 12,9 , yüzdesi %54 , 11-16 yıl olan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 8,4, yüzdesi %35 , 16 yıl-üstü çalışma süresi olan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 9,7, yüzdesi %41'dir. Okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde 5-10 yıl ve 6-10 yıl hizmet süresi olan öğretmenler en fazla problem yaşamaktadırlar.En az problem yaşayan grup 16 yıl- üstü hizmet süresi olan öğretmenlerdir.

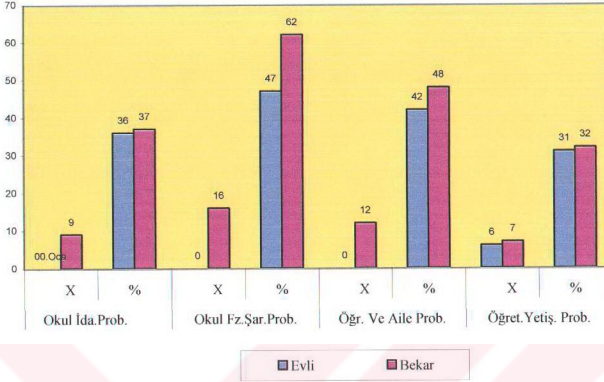
Öğrenci ve aile ilgili problemlerde 0-5 yıl çalışması olan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 12.2, yüzdesi % 50, 6-10 yıl olan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 10.6 , yüzdesi % 44 ,11-16 yıl olan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 7.8, yüzdesi %33 , 16 yıl-üstü çalışma süresi olan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 8.2, yüzdesi %34 'dür. Okul çevre ve aile ilgili problemlerde 5-10 yıl ve 6-10 yıl hizmet süresi olan öğretmenler en fazla problem yaşamaktadırlar.En az problem yaşayan grup 16 yıl- üstü hizmet süresi olan öğretmenlerdir.

Öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde 0-5 yıl çalışması olan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 6.2, yüzdesi % 31, 6-10 yıl olan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 6.66 , yüzdesi % 33 ,11-16 yıl olan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 6.2, yüzdesi %31, 16 yıl-üstü çalışma süresi olan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 5.8, yüzdesi %29'dur. Öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde 6-10 yıl ve 11-16 yıl hizmet süresi olan öğretmenler en fazla problem yaşamaktadırlar.En az problem yaşayan grup 16 yıl- üstü hizmet süresi olan öğretmenlerdir.

Tablo 47. Medeni Durumlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problem Durumları

Medeni Durum	PROBLEMLERİN ALT ÖLÇEKLERİ											
	Okul ida.prob.			Okul ve fiz. Prob.			Öğr. ve aile prob.			Öğr. Yetiş. Prob.		
	N	X	%	N	X	%	N	X	%	N	X	%
Evli	107	8,6	36	107	11.3	47	107	9.8	42	107	6	31
Bekar	23	9	37	23	16	62	23	12	48	23	7	32
Toplam	130			130			130			130		

Grafik 23. Medeni Durumlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problem Durumlarının Grafiği

Tablo 47 (Grafik 23)'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan evli öğretmenlerin sayısı 107, okul idaresiyle ilgili problemlerinin aritmetik ortalaması 8.6, yüzdesi % 36, bekar öğretmenlerin sayısı 23, okul idaresiyle ilgili problemlerinin aritmetik ortalaması 9, yüzdesi %37'dir. Okul idaresiyle ilgili problemlerde bekar öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

Okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde evli öğretmenlerin aritmetik ortalaması 9, yüzdesi %37, bekar öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 16, yüzdesi % 62'dir. Okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde bekar öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

Öğrenci ve aile ilgili problemlerde evli öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 9.8, yüzdesi % 42 ,bekar öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 12 yüzdesi % 48'dir. Okul, çevre ve aile ilgili problemlerde bekar öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

Öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde evli öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 6, yüzdesi % 31, bekar öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 7,

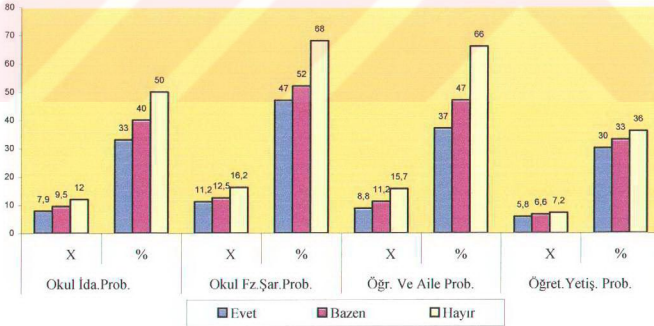

yüzdesi % 32'dir. Öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde bekar öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 48. Öğretmen Meslektaşlarından Onay ve Destek Almalarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problem Durumları

Meslektaş Desteği	PROBLEMLERİN ALT ÖLÇEKLERİ											
	Okul ida.prob.			Okul ve fiz. prob.			Öğr. ve aile prob.			Öğret. yetiş. prob.		
	N	X	%	N	X	%	N	X	%	N	X	%
Evet	75	7.9	33	75	11.2	47	75	8.8	37	75	5.8	30
Bazen	51	9.5	40	51	12.5	52	51	11.2	47	51	6.6	33
Hayır	4	12	50	4	16.2	68	4	15.7	66	4	7.2	36
Toplam	130			130			130			130		

Grafik 24. Öğretmen Meslektaşlarından Onay ve Destek Almalarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problem Durumlarının Grafiği

Tablo 48(Grafik 24)'de görüldüğü gibi Öğretmen meslektaşlarından onay ve destek alan öğretmenlerin sayısı 75, okul idaresiyle ilgili problemlerinin aritmetik ortalaması 7.9, yüzdesi % 33, Öğretmen meslektaşlarından onay ve desteği bazen alan öğretmenlerin sayısı 51, okul idaresiyle ilgili problemlerinin aritmetik ortalaması 9.5, yüzdesi %40, öğretmen meslektaşlarından onay ve destek almayan öğretmenlerin sayısı 4, okul idaresiyle ilgili problemlerinin aritmetik ortalaması 12, yüzdesi % 50'dir. Okul idaresiyle ilgili problemlerde Öğretmen meslektaşlarından onay ve desteği almayan öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

Öğretmen meslektaşlarından onay ve destek alan öğretmenlerin okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerinin aritmetik ortalaması 11.2, yüzdesi % 47, Öğretmen meslektaşlarından onay ve desteği bazen alan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 12.5, yüzdesi %52, öğretmen meslektaşlarından onay ve destek almayan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 16.2, yüzdesi % 68'dir. Okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde Öğretmen meslektaşlarından onay ve destek almayan öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

Öğretmen meslektaşlarından onay ve destek alan öğretmenlerin öğrenci ve aile ile ilgili problemlerinin puanlarının aritmetik ortalaması 8.8, yüzdesi % 37, Öğretmen meslektaşlarından onay ve desteği bazen alan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 11.2, yüzdesi %47, öğretmen meslektaşlarından onay ve destek almayan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 15.7, yüzdesi % 66'dir. öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde Öğretmen meslektaşlarından onay ve destek almayan öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

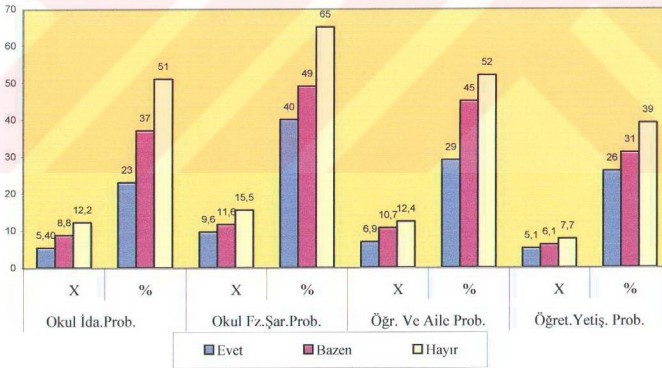
Öğretmen meslektaşlarından onay ve destek alan öğretmenlerin öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerinin puanlarının aritmetik ortalaması 5.8, yüzdesi % 30, Öğretmen meslektaşlarından onay ve desteği bazen alan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 6.6 yüzdesi %33, öğretmen meslektaşlarından onay ve destek almayan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 7.2, yüzdesi % 36'dir. Öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde Öğretmen meslektaşlarından onay ve destek almayan öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 49. Yönetimden Onay ve Destek Almalarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problem Durumları

Yönetim Desteği	PROBLEMLERİN ALT ÖLÇEKLERİ											
	Okul id.a.prob.			Okul ve fiz. prob.			Öğr. ve aile prob.			Öğret. yetiş. prob.		
	N	X	%	N	X	%	N	X	%	N	X	%
Evet	33	5.4	23	33	9.6	40	33	6.9	29	33	5.1	26
Bazen	71	8.8	37	71	11.6	49	71	10.7	45	71	6.1	31
Hayır	26	12.2	51	26	15.5	65	26	12.4	52	26	7.7	39
Toplam	130			130			130			130		

Grafik 25. Yönetimden Onay ve Destek Almalarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problem Durumlarının Grafiği

Tablo 49(Grafik 25)'da görüldüğü gibi yönetimden onay ve destek alan öğretmenlerin sayısı 33, okul idaresiyle ilgili problemlerinin aritmetik ortalaması 5.4, yüzdesi % 23, yönetimden onay ve desteği bazen alan öğretmenlerin sayısı 71, okul

idaresiyle ilgili problemlerinin aritmetik ortalaması 8.8, yüzdesi %37, yönetimden onay ve destek almayan öğretmenlerin sayısı 26, okul idaresiyle ilgili problemlerinin aritmetik ortalaması 12.2, yüzdesi % 51'dir. Okul idaresiyle ilgili problemlerde yönetimden onay ve desteği almayan öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

Yönetimden onay ve destek alan öğretmenlerin okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerinin aritmetik ortalaması 9.6, yüzdesi % 40, yönetimden onay ve desteği bazen alan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 11.6, yüzdesi % 49, yönetimden onay ve destek almayan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 15.5, yüzdesi % 65'dir. Okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde yönetimden onay ve destek almayan öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

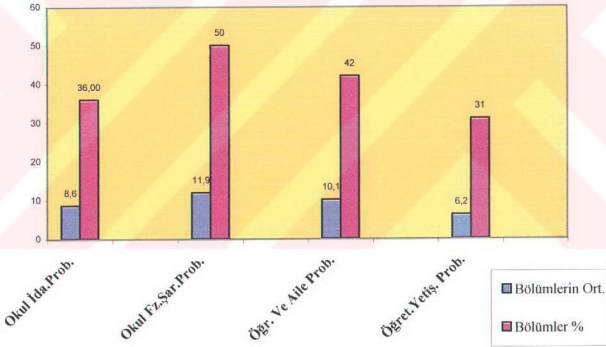
Yönetimden onay ve destek alan öğretmenlerin öğrenci ve aile ile ilgili problemlerinin puanlarının aritmetik ortalaması 6.9, yüzdesi % 29, Yönetimden onay ve desteği bazen alan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 10.7, yüzdesi % 45, Yönetimden onay ve destek almayan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 12.4, yüzdesi % 52'dir. Öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde yönetimden onay ve destek almayan öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

Yönetimden onay ve destek alan öğretmenlerin öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerin puanlarının aritmetik ortalaması 5.1, yüzdesi % 26, Yönetimden onay ve desteği bazen alan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 6.1 yüzdesi % 31, Yönetimden onay ve destek almayan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 7.7, yüzdesi % 39'dur. Öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde Öğretmen meslektaşlarından onay ve destek almayan öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 50. Problem Tarama Envanterinin Alt Bölümlere Göre Genel Değerlendirilmesi.

Genel	PROBLEMLERİN ALT ÖLÇEKLERİ				
	Okul İda. prob.	Okul ve fiz. prob.	Öğr. ve aile prob.	Öğr. yetiş. prob.	Prob. Toplamı
Bölümlerin Toplam Puanları	1126	1552	1320	810	4808
Bölümlerin Ortalaması	8.6	11.9	10.1	6.2	9.2
%	36	50	42	31	40

Grafik 26. Problem Tarama Envanterinin Alt Bölümlere Göre Genel Değerlendirme Grafiği

Tablo 50(Grafik 26)'de görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin en fazla problem yaşadığı bölüm okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerdir (% 50).En az problem yaşadığı bölüm öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerdir (%31). Genel olarak tüm beden eğitimi öğretmenlerinin toplampuanları4808 olup beden eğitimi öğretmenlerinin puanlarının aritmetik ortalaması 9.2, %'si 40 bulunmuştur.

1.7.3. Tükenmişlik İle İlgili Bulgular

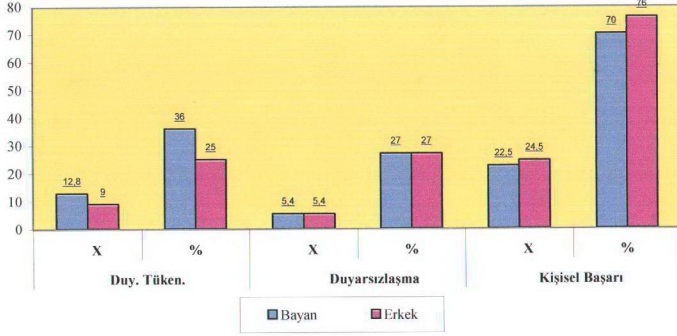
Tablo 51. Maslach Tükenmişlik Envanterinde Değişkenlerin Alt Gruplarına Göre Frekans Dağılımları

DEĞİŞKEN		KİŞİ SAYISI	DT: ORT	DUY: ORT	KŞ: ORT
	BAYAN	40	12.8	5.4	22.5
CİNSİYET	ERKEK	78	9	5.4	24.5
ÇALIŞMA SÜRESİ	0-5YIL	46	10.2	5.3	22.8
	6-10YIL	29	10.2	5.4	23
	11-16 YIL	21	9.7	5.9	24
	16-Üstü	22	10.9	5	26.5
MANEVİ DOYUM	EVET	68	8.1	4.8	24
	BAZEN	39	12	6	23
	HAYIR	11	16	7.2	23

Tablo 52. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Tükenmişlik Alt Ölçek Puanları

CİNSİYET	ALT ÖLÇEKLER								
	Duygusal tükenme			Duyarsızlaşma			Kişisel başarı		
	N	X	%	N	X	%	N	X	%
Bayan	40	12.8	36	40	5.4	27	40	22.5	70
Erkek	78	9	25	78	5.4	27	78	24.5	76
Toplam	118			118			118		

Grafik 27. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğretmenlerin Tükenmişlik Alt Ölçek Puanlarının Grafığı

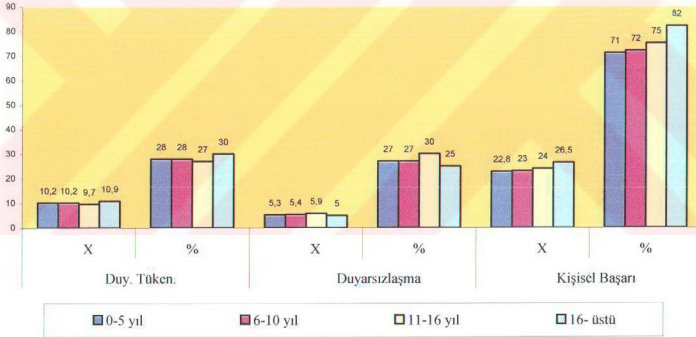
Tablo 52* (Grafik 27) de görüldüğü gibi araştırmaya katılan bayan öğretmenlerin sayısı 40 duygusal tükenme puanları aritmetik ortalaması 12,8, yüzdesi % 36, Erkek öğretmenlerin sayısı 78 duygusal tükenme puanları aritmetik ortalaması 9, yüzdesi % 25'dir. Duygusal tükenme alt boyutunda bayan ve erkek öğretmenlerin aldıkları puanlara baktığımızda erkek öğretmenlerin tükenmişliği bayan öğretmenlere göre daha az yaşadıkları görülmektedir.

Bayan öğretmenlerin duyarsızlaşma puanlarının aritmetik ortalaması 5,4, yüzdesi %27, erkek öğretmenlerin duyarsızlaşma puanlarının aritmetik ortalaması 5,4, yüzdesi % 27'dir. Duyarsızlaşma alt boyutunda bayan öğretmenlerle erkek öğretmenlerin puanları arasında farklılık yoktur.

Kişisel başarı alt boyutunda bayan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 22,5, yüzdesi % 70, erkek öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalaması 24,5, yüzdesi % 76'dır. Kişisel başarı alt boyutunda bayan öğretmenlerle erkek öğretmenlerin aldıkları değerler karşılaştırılmış erkek öğretmenlerin kişisel başarı boyutunda daha üst seviyede oldukları görülmektedir.

Tablo 53 . Çalışma Süresine Göre Öğretmenlerin Tükenmişlik Alt Ölçek Puanları

ÇALIŞMA SÜRESİ	ALT ÖLÇEKLER								
	Duygusal Tükenme			Duyarsızlaşma			Kişisel Başarı		
	N	X	%	N	X	%	N	X	%
0-5 yıl	46	10.2	28	46	5.3	27	46	22.8	71
6-10 yıl	29	10.2	28	29	5.4	27	29	23	72
11-16 Yıl	21	9.7	27	21	5.9	30	21	24	75
16-Üstü	22	10.9	30	22	5	25	22	26.5	82
Toplam	118			118			118		

Grafik 28.Çalışma Süresine Göre Öğretmenlerin Tükenmişlik Alt Ölçek Puanlarının Grafiği

Tablo 53 (Grafik 28) 'de görüldüğü gibi çalışma süresi 0-5 yıl olan öğretmenlerin sayısı 46 duygusal tükenme puanları aritmetik ortalaması 10.2, yüzdesi % 28, 6-10 yıl olan öğretmenlerin sayısı 29 duygusal tükenme puanları aritmetik ortalaması 10.2 , yüzdesi % 28 ,11-16 yıl olan öğretmenlerin sayısı 21, aritmetik ortalaması 9.7, yüzdesi %27 , 16 yıl-üstü çalışma süresi olan öğretmenlerin sayısı 22, aritmetik ortalaması 10.9 yüzdesi %30'dur, Duygusal tükenme alt boyutunda çalışma süresi açısından en az

tükenmişliği yaşayan 11-16 yıl hizmet süresi olan öğretmenler olup, en fazla ise 16 yıl hizmet süresinin üzerinde olan öğretmenler olduğu görülmektedir.

Çalışma süresi 0-5 yıl olan öğretmenlerin duyarsızlaşma alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 5.3, yüzdesi % 27, 6-10 yıl olan öğretmenlerin duyarsızlaşma alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 5.4, yüzdesi % 27, 11-16 yıl olan öğretmenlerin duyarsızlaşma alt boyut puanlarının aritmetik ortalaması 5.9, yüzdesi %27, 16 yıl-üstü çalışma süresi olan öğretmenlerin duyarsızlaşma alt boyut puanlarının aritmetik ortalaması 5 yüzdesi % 25'dir. Duyarsızlaşma alt boyutunda çalışma süresi açısından en az tükenmişliği yaşayan 16 yıl üstü hizmet süresi olan öğretmenler olup, en fazla ise 11-16 yıl hizmet süresinde olan öğretmenler olduğu görülmektedir.

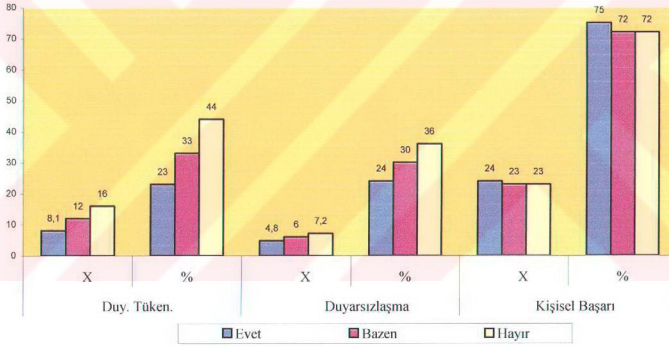
Çalışma süresi 0-5 yıl olan öğretmenlerin kişisel başarı alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 22.8, yüzdesi % 71, 6-10 yıl olan öğretmenlerin kişisel başarı alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 23, yüzdesi % 72, 11-16 yıl olan öğretmenlerin kişisel başarı alt boyut puanlarının aritmetik ortalaması 24, yüzdesi % 75, 16 yıl-üstü çalışma süresi olan öğretmenlerin kişisel başarı alt boyut puanlarının aritmetik ortalaması 26.5 yüzdesi % 82'dir. Kişisel başarı alt boyutunda çalışma süresi açısından en az tükenmişliği yaşayan 16 yıl üstü hizmet süresi olan öğretmenler olup, en fazla ise 0-5 yıl hizmet süresinde olan öğretmenler olduğu görülmektedir.

Tablo 54. Öğretmenlik Mesleğinden Manevi Doyum Almalarına Göre Öğretmenlerin Tükenmişlik Alt Ölçek Puanları

MANEVİ DOYUM	ALT ÖLÇEKLER								
	Duygusal tükenme			Duyarsızlaşma			Kişisel başarı		
	N	X	%	N	X	%	N	X	%
Evet	68	8.1	23	68	4.8	24	68	24	75
Bazen	39	12	33	39	6	30	39	23	72
Hayır	11	16	44	11	7.2	36	11	23	72
Toplam	118			118			118		

Grafik 29. Öğretmenlik Mesleğinden Manevi Doyum Alma Değişkenine Göre Öğretmenlerin Tükenmişlik Alt Ölçek Puanlarının Grafiği

Tablo 54 (Grafik 29) 'de öğretmenlik mesleğinden manevi doyum alan öğretmenlerin sayısı 68 duygusal tükenme puanları aritmetik ortalaması 8.1, yüzdesi % 23, öğretmenlik mesleğinden bazen manevi doyum alan öğretmenlerin sayısı 39, duygusal tükenme puanları aritmetik ortalaması 12, yüzdesi % 33, öğretmenlik mesleğinden manevi doyum almayan öğretmenlerin sayısı 11, aritmetik ortalaması 16, yüzdesi % 44'dür. Duygusal tükenme alt boyutunda öğretmenlik mesleğinden manevi doyum alma açısından en az tükenmişliği yaşayan öğretmenlik mesleğinden manevi doyum alan

öğretmenler olup, en fazla ise öğretmenlik mesleğinden manevi doyum almayan öğretmenler olduğu görülmektedir.

Öğretmenlik mesleğinden manevi doyum alan öğretmenlerin duyarsızlaşma alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 4.8, yüzdesi % 24, öğretmenlik mesleğinden bazen manevi doyum alan öğretmenlerin duyarsızlaşma alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 6, yüzdesi % 30, öğretmenlik mesleğinden manevi doyum almayan öğretmenlerin duyarsızlaşma alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 7.2 , yüzdesi % 36'dır. Duyarsızlaşma alt boyutunda öğretmenlik mesleğinden manevi doyum alma açısından en az tükenmişliği yaşayan öğretmenlik mesleğinden manevi doyum alan öğretmenler olup, en fazla ise öğretmenlik mesleğinden manevi doyum almayan öğretmenler olduğu görülmektedir.

Öğretmenlik mesleğinden manevi doyum alan öğretmenlerin kişisel başarı alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 24, yüzdesi % 75, öğretmenlik mesleğinden bazen manevi doyum alan öğretmenlerin kişisel başarı alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 23, yüzdesi % 72 , öğretmenlik mesleğinden manevi doyum almayan öğretmenlerin kişisel başarı alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 23, yüzdesi % 72'dir. Kişisel başarı alt boyutunda öğretmenlik mesleğinden manevi doyum alma açısından en az tükenmişliği yaşayan öğretmenlik mesleğinden manevi doyum alan öğretmenler olup, en fazla ise öğretmenlik mesleğinden manevi doyum almayan öğretmenler olduğu görülmektedir.

1.7.4. Değişkenlere Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Problemleri İle Tükenmişlikleri Arasındaki Korelasyon Matrisleri

Tablo 55. Bayan Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.

Cinsiyet	Okul İda. Prob.	Okul ve Fiz.Şar.Prob.	Öğr. ve Aile Prob.	Öğret.Yetiş. Prob.
Duy.Tükenme	-0.01632	0.025134	-0.1345	-0.08315
Duyarsızlaşma	0.243467	0.075704	0.103791	0.130163
Kişisel Başarı	0.170839	-0.08578	0.323505	0.108087

Tablo 55’de bayan öğretmenlerin problemleri ile tükenmişliklerinin korelasyonlarına baktığımızda; duygusal tükenmede okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde ($r>0$) pozitif ilişki varken diğer problemlerde ($r<0$) negatif ilişki vardır. En yüksek ilişki olumsuz olarak öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Duyarsızlaşma alt boyutu ile problemlerin korelasyonunda tüm bölümlerde ($r>0$) pozitif ilişki vardır. En yüksek ilişki okul idaresi ve öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde görülmektedir.

Kişisel başarı alt boyutu ile problemlerin korelasyonunda okul ve fiziki şartlarda ($r<0$) negatif ilişki varken diğer problemlerde ($r>0$) pozitif ilişki vardır. En yüksek ilişki öğrenci ve aile ile okul idaresi ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Tablo 56. Erkek Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi.

Cinsiyet	Okul İda. Prob.	Okul ve Fiz.Şar.Prob.	Öğr. ve Aile Prob.	Öğret.Yetiş. Prob.
Duy.Tükenme	0.316497	0.167104	0.267747	0.435701
Duyarsızlaşma	0.400828	0.107997	0.257447	0.351011
Kişisel Başarı	-0.2193	-0.07502	-0.20234	-0.26627

Tablo 56’da erkek öğretmenlerin problemleri ile tükenmişliklerinin korelasyonlarına baktığımızda duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçekleri ile tüm bölümlerin

problemleri arasında ($r>0$) pozitif ilişki varken kişisel başarı ile tüm problemlerde ($r<0$) negatif ilişki vardır. En yüksek ilişki duygusal tükenme ve duyarsızlaşmada okul idaresi ve öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde görülmektedir.

Kişisel başarı alt boyutunda en yüksek olumsuz ilişki öğretmen yetiştirilmesi ile okul idaresi ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Tablo 57. Çalışma Süresi 0-5 Yıl Olan Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi

Çalışma Süresi	Okul İda. Prob.	Okul ve Fiz.Şar.Prob.	Öğr. ve Aile Prob.	Öğret.Yetiş. Prob.
Duy.Tükenme	0,275288	0,051586	-0,04604	0,182658
Duyarsızlaşma	0,363732	-0,0845	0,244201	0,21056
Kişisel Başarı	-0,07152	-0,0599	0,144064	-0,19839

Tablo 57'de çalışma süresi 0-5 yıl olan öğretmenlerin problemleri ile tükenmişliklerinin korelasyonlarına baktığımızda duygusal tükenme ile problemler arasındaki ilişki de öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde ($r<0$) negatif ilişki varken diğer problemlerde ($r>0$) pozitif ilişki vardır. En yüksek ilişki okul idaresi ve öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Duyarsızlaşma alt boyutu ile problemlerin korelasyonunda okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde ($r<0$) negatif ilişki varken diğer problemlerde ($r>0$) pozitif ilişki vardır. En yüksek ilişki okul idaresi ve öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde görülmektedir.

Kişisel başarı alt boyutu ile problemlerin korelasyonunda öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde ($r>0$) pozitif ilişki varken diğer problemlerde ($r<0$) negatif ilişki vardır. En yüksek ilişki öğrenci ve aile ile ilgili problemler ; olumsuz yönde en yüksek düzeyde ilişki öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde görülmektedir.

Tablo 58. Çalışma Süresi 6-10 Yıl Olan Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi

Çalışma Süresi	Okul İda. Prob.	Okul ve Fiz.Şar.Prob.	Öğr. ve Aile Prob.	Öğret.Yetiş. Prob.
Duy.Tükenme	0.265077	0.110419	0.343637	0.343188
Duyarsızlaşma	0.033635	0.087818	0.193731	0.323579
Kişisel Başarı	-0.15371	-0.14532	-0.15245	-0.20515

Tablo 58'de çalışma süresi 6-10 yıl olan öğretmenlerin problemleri ile tükenmişliklerinin korelasyonlarına baktığımızda duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçekleri ile tüm bölümlerin problemleri arasında ($r>0$) pozitif ilişki varken kişisel başarı ile tüm problemlerde ($r<0$) negatif ilişki vardır. En yüksek ilişki duygusal tükenme ve duyarsızlaşmada öğrenci ve aile ile öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde görülmektedir.

Kişisel başarı alt boyutunda en yüksek olumsuz ilişki öğretmen yetiştirilmesi ile okul idaresi ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Tablo 59. Çalışma Süresi 11-15 Yıl Olan Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi

Çalışma Süresi	Okul İda. Prob.	Okul ve Fiz.Şar.Prob.	Öğr. ve Aile Prob.	Öğret.Yetiş. Prob.
Duy.Tükenme	0.467968	0.600926	0.323044	0.403014
Duyarsızlaşma	0.46081	0.527629	0.245173	0.148047
Kişisel Başarı	-0.19722	-0.43793	-0.19891	-0.39984

Tablo 59'da çalışma süresi 11-15 yıl olan öğretmenlerin problemleri ile tükenmişliklerinin korelasyonlarına baktığımızda duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçekleri ile tüm bölümlerin problemleri arasında ($r>0$) pozitif ilişki varken kişisel başarı ile tüm problemlerde ($r<0$) negatif ilişki vardır. En yüksek ilişki duygusal tükenme ve duyarsızlaşmada okul idaresi ve okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde görülmektedir.

Kişisel başarı alt boyutunda en yüksek olumsuz ilişki okul ve fiziki şartlar ile öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Tablo 60. Çalışma Süresi 16 Yıl ve Üstü Olan Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi

Çalışma Süresi	Okul İda. Prob.	Okul ve Fiz.Şar.Prob.	Öğr. ve Aile Prob.	Öğret.Yetiş. Prob.
Duy.Tükenme	0.076342	0.018715	0.143598	0.602302
Duyarsızlaşma	0.123057	-0.21876	0.158469	0.264251
Kişisel Başarı	-0.24178	0.087375	-0.5387	-0.16312

Tablo 60 'da çalışma süresi 16 yıl ve üstü olan öğretmenlerin problemleri ile tükenmişliklerinin korelasyonlarına baktığımızda ; tüm bölüm problemleri ile duygusal tükenme alt boyutu arasında ($r>0$) pozitif ilişki vardır. En yüksek ilişki öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Duyarsızlaşma alt boyutu ile problemlerin korelasyonunda okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde ($r<0$) negatif ilişki varken diğer problemlerde pozitif ilişki vardır. En yüksek ilişki öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde görülmektedir.

Kişisel başarı alt boyutu ile problemlerin korelasyonunda okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde ($r>0$) pozitif ilişki varken diğer problemlerde ($r<0$) negatif ilişki vardır. En yüksek ilişki olumsuz yönde öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Tablo 61. Evli Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi

Medeni Durum	Okul İda. Prob.	Okul ve Fiz.Şar.Prob.	Öğr. ve Aile Prob.	Öğret.Yetiş. Prob.
Duy.Tükenme	0.208877	0.235283	0.212267	0.36386
Duyarsızlaşma	0.383301	0.174802	0.257063	0.355708
Kişisel Başarı	-0.14282	-0.09153	-0.16086	-0.18829

Tablo 61'de evli öğretmenlerin problemleri ile tükenmişliklerinin korelasyonlarına baktığımızda; duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçekleri ile tüm bölümlerin problemleri arasında ($r>0$) pozitif ilişki varken kişisel başarı ile tüm problemlerde ($r<0$) negatif ilişki vardır. En yüksek ilişki duygusal tükenme de öğretmen yetiştirilmesi ile okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde görülmektedir. Duyarsızlaşmada okul idaresi ve öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili yüksek ilişki görülmektedir.

Kişisel başarı alt boyutunda en yüksek olumsuz ilişki öğretmen yetiştirilmesi ile öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Tablo 62. Bekar Öğretmenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi

Medeni Durum	Okul İda. Prob.	Okul ve Fiz.Şar.Prob.	Öğr. ve Aile Prob.	Öğret.Yetiş. Prob.
Duy.Tükenme	0.463175	-0.31151	0.013413	0.196173
Duyarsızlaşma	0.340233	-0.3025	-0.04738	0.061548
Kişisel Başarı	0.011668	0.057823	0.275883	0.111054

Tablo 62’de bekar öğretmenlerin problemleri ile tükenmişliklerinin korelasyonlarına baktığımızda; duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçekleri ile okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde ($r < 0$) negatif ilişki varken diğer problemlerde ($r > 0$) pozitif ilişki vardır. En yüksek ilişki duygusal tükenme ve duyarsızlaşmada okul idaresi ve öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Kişisel başarı alt boyutuyla tüm problemler arasında ($r > 0$) pozitif ilişki vardır. En yüksek ilişki öğrenci ve ailesiyle ilgili problemler ve öğretmen yetiştirilmesi ilgili problemlerde görülmektedir.

Tablo 63. Meslekten Manevi Doyum Alanların Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi

Manevi Doyum	Okul İda. Prob.	Okul ve Fiz.Şar.Prob.	Öğr. ve Aile Prob.	Öğret.Yetiş. Prob.
Duy.Tükenme	0,2488	0,0830886	0,077109	0,31626
Duyarsızlaşma	0,2837255	0,0733002	0,126767	0,199348
Kişisel Başarı	-0,1403454	0,0246683	-0,11976	-0,1792

Tablo 63’de meslekten manevi doyum alan öğretmenlerin problemleri ile tükenmişliklerinin korelasyonlarına baktığımızda; duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçekleri ile tüm bölümlerin problemleri arasında ($r > 0$) pozitif ilişki varken kişisel başarı ile tüm problemlerde ($r < 0$) negatif ilişki vardır. En yüksek ilişki duygusal tükenme ve duyarsızlaşmada öğretmen yetiştirilmesi ve okul idaresi ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Kişisel başarı alt boyutunda en yüksek olumsuz ilişki öğretmen yetiştirilmesi ve okul idaresi ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Tablo 64. Meslekten Manevi Doyumu Bazen Alanların Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi

Manevi Doyum	Okul İda. Prob.	Okul ve Fiz.Şar.Prob.	Öğr. ve Aile Prob.	Öğret.Yetiş. Prob.
Duy.Tükenme	0,030199	0,1156	0,076251	0,172353
Duyarsızlaşma	0,28908	0,127214	0,044022	0,277485
Kişisel Başarı	-0,06456	-0,25752	-0,15414	-0,19405

Tablo 64 'de meslekten manevi doyumu bazen alan öğretmenlerin problemleri ile tükenmişliklerinin korelasyonlarına baktığımızda; duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçekleri ile tüm bölümlerin problemleri arasında ($r>0$) pozitif ilişki varken kişisel başarı ile tüm problemlerde ($r<0$) negatif ilişki vardır. En yüksek ilişki duygusal tükenme de öğretmen yetiştirilmesi ve okul ve fiziki şartlar ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Duyarsızlaşmada en yüksek ilişki okul idaresi ve öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Kişisel başarı alt boyutunda en yüksek olumsuz ilişki okul ve fiziki şartlar ile öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Tablo 65. Meslekten Manevi Doyum Almayanların Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi

Manevi Doyum	Okul İda. Problemler	Okul ve Fiz.Şar.Prob.	Öğr. ve Aile Prob.	Öğret.Yetiş. Prob.
Duy.Tükenme	0,379033	0,429441	-0,27639	0,14968
Duyarsızlaşma	0,529489	-0,52941	0,176209	0,208186
Kişisel Başarı	-0,39624	-0,30267	0,284185	0,255259

Tablo 65'de meslekten manevi doyum almayan öğretmenlerin problemleri ile tükenmişliklerinin korelasyonlarına baktığımızda ; duygusal tükenme ile problemler arasındaki ilişki de öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde ($r<0$) negatif ilişki varken diğer problemlerde ($r>0$) pozitif ilişki vardır. En yüksek ilişki okul idaresi ile okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde görülmektedir.

Duyarsızlaşma alt boyutu ile problemlerin korelasyonunda okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde ($r<0$) negatif ilişki varken diğer problemlerde ($r>0$) pozitif ilişki vardır. En yüksek ilişki okul idaresi ve öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde, en yüksek olumsuz ilişki okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde görülmektedir

Kişisel başarı alt boyutu ile problemlerin korelasyonunda okul idaresi ile okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde ($r<0$) negatif ilişki varken diğer problemlerde ($r>0$) pozitif ilişki vardır. En yüksek olumsuz ilişki okul idaresi ile okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler olup ; en yüksek olumlu ilişki öğrenci ve aile ile ilgili problemler ve öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Tablo 66. Mesleği Bırakmayı Düşünenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi

Mesleği Bırakma	Okul İda. Prob.	Okul ve Fiz.Şar.Prob.	Öğr. ve Aile Prob.	Öğret.Yetiş. Prob.
Duy.Tükenme	0,363559	0,435373	-0,42605	0,564319
Duyarsızlaşma	0,663703	0,31642	0,479535	0,300124
Kişisel Başarı	-0,73051	-0,2855	-0,09776	-0,25509

Tablo 66'da mesleği bırakmayı düşünen öğretmenlerin problemleri ile tükenmişliklerinin korelasyonlarına baktığımızda ; duygusal tükenme ile problemler arasındaki ilişki de öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde ($r<0$) negatif ilişki varken diğer problemlerde ($r>0$) pozitif ilişki vardır. En yüksek olumlu ilişki öğretmen yetiştirilmesi ile okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler olup ; en yüksek olumsuz ilişki öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Duyarsızlaşma alt boyutu ile problemlerin korelasyonunda tüm problemlerde ($r>0$) pozitif ilişki vardır. En yüksek ilişki okul idaresi ve öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Kişisel başarı alt boyutu ile problemlerin korelasyonunda tüm problemlerde ($r<0$) negatif ilişki vardır. En yüksek olumsuz ilişki okul idaresi ile okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde görülmektedir.

Tablo 67. Mesleği Bırakmayı Bazen Düşünenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi

Mesleği Bırakma	Okul İda. Prob.	Okul ve Fiz.Şar.Prob.	Öğr. ve Aile Prob.	Öğret.Yetiş. Prob.
Duy.Tükenme	0,176963	-0,01157	-0,07527	0,164938
Duyarsızlaşma	0,30669	-0,1785	-0,04004	0,476849
Kişisel Başarı	-0,05419	-0,2248	0,048021	-0,04603

Tablo 67 'de mesleği bırakmayı bazen düşünen öğretmenlerin problemleri ile tükenmişliklerinin korelasyonlarına baktığımızda ; duygusal tükenme ve duyarsızlaşmada okul ve fiziki şartlar ile öğrenci ve aile ile ilgili boyutlarının problemlerde ($r < 0$) negatif ilişki varken diğer problemlerde ($r > 0$) pozitif ilişki vardır. En yüksek olumlu ilişki öğretmen yetiştirilmesi ile okul idaresi ile ilgili problemler olup ; en yüksek olumsuz ilişki okul ve fiziki şartlar ile öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Kişisel başarı alt boyutu ile problemlerin korelasyonunda öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde ($r > 0$) pozitif ilişki varken diğer bölümlerde ($r < 0$) negatif ilişki görülmektedir. En yüksek olumsuz ilişki okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde görülmektedir.

Tablo 68. Mesleği Bırakmayı Düşünmeyenlerin Problemleri ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi

Mesleği Bırakma	Okul İda. Prob.	Okul ve Fiz.Şar.Prob.	Öğr. ve Aile Prob.	Öğret.Yetiş. Prob.
Duy.Tükenme	0,186151	0,09493	0,166327	0,329295
Duyarsızlaşma	0,332963	0,2066	0,220022	0,234646
Kişisel Başarı	-0,11432	-0,02331	-0,17225	-0,23826

Tablo 68 'de mesleği bırakmayı düşünmeyen öğretmenlerin problemleri ile tükenmişliklerinin korelasyonlarına baktığımızda; duygusal tükenme ve duyarsızlaşmada ($r > 0$) pozitif ilişki varken kişisel başarıda ($r < 0$) negatif ilişki vardır. Duygusal tükenmede en yüksek olumlu ilişki öğretmen yetiştirilmesi ile okul idaresi ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Duyarsızlaşma da en yüksek ilişki okul idaresi ve öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili problemlerde görülmektedir.

Kişisel başarıda en yüksek olumsuz ilişki öğretmen yetiştirilmesi ile öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ankete katılan beden eğitimi öğretmenlerinin büyük bir bölümünün 88'inin (% 67.7) erkek, 42'sinin (32.3) bayan olduğu % 53.8 'inin ortaöğretim kurumlarında % 46.22'sinin de ilköğretim okullarında görev yaptığı % 38.5'inin (50 kişi) 26 – 30 yaşları arasında olduğu % 10'unun ise 20 – 25 yaşları arasında olduğu tespit edilmiştir. (Tablo. 1,2,3)

Deneklerden % 2.3'ünün yüksek lisans yaptığı, doktora yapan olmadığı, % 37.7'sinin 0 – 5 yıl arasında görev yaptığı, % 19.2'sinin ise 11 ile 15 yıl arasında görev yaptığı, % 80.8'inin evli, % 19.2'sinin ise bekar olduğu görülmektedir.(Tablo. 4,5,6,7)

Beden eğitimi öğretmenlerinin spor branşlarına bakıldığında % 30.8'inin branşının futbol, %0.8'inin halter, masa tenisi olduğu, % 26.2'sinin Futbol branşında antrenörlük belgesi olduğu, % 0.8'ininde jimnastik, taekwondo branşlarında antrenörlük belgeleri olduğu, % 26.9'unun Futbol branşında antrenörlük yaptığı görülmektedir. (Tablo. 8,9,10)

Deneklerden % 57.7'sinin mesleklerinden manevi doyum aldıkları, % 10'unun ise almadığı, % 54.6'sının mesleklerini yaparken bazen yönetim desteği aldığı, % 19.2 'sinin ise yönetim desteği almadıklarını belirttikleri, % 58.5'inin diğer meslektaşlarından onay ve destek aldıklarına, %38.5'inin ise bazen aldıklarını belirttikleri tespit edilmiştir. (Tablo. 11,12,13)

Beden eğitimi öğretmenlerinden mesleğini bırakmayı düşünenlerin % 5.3, bazen düşünenlerin % 26.9, olduğu bunlardan % 69'unun serbest meslekler uğraşmak istediği,deneklerin % 47.7'sinin sporla ilgili gelişmeleri yakından takip ettikleri, % 10.8'inin ise takip etmediği görülmektedir. (Tablo. 14,15,16)

Okul idaresiyle ilgili problemlere baktığımızda beden eğitimi öğretmenlerinin % 34.2'sinin bazen idareden yeterli desteği aldıklarını, % 7.7'sinin destek almadıklarını belirttikleri, % 46.2'sinin okuldaki yöneticilerin yetersizliğinin çalışmalarına engel olmadığını, % 17.7'sinin çok nadir ,:% 16.9'unun bazen engel olduğunu belirttikleri görülmektedir. (Tablo. 17,18)

Problem Tarama Envanteri incelendiğinde (Tablo. 19) beden eğitimi öğretmenlerinin % 28.5'inin okul idaresinin beden eğitimi dersine ve spor müsabakalarına ilgi gösterdiğini düşündüklerini, % 26.2'sinin çok nadir ilgi gösterdiğini, % 23.1'inin bazen ilgi gösterdiklerini belirttikleri, % 46.9'unun yıl içindeki çalışmalarına onay verildiğini belirttikleri, % 23.1'inin çok nadir onay verilmediğini belirttikleri tespit edilmiştir. (Tablo. 19,20)

Deneklerin % 36.2'sinin okul idaresinin öğretmenden aşırı başarı beklentisinin çalışmalarını etkilemediğini belirttiklerini, % 7.7'sinin ise her zaman çalışmalarını etkilediğini belirttikleri , % 27.7'sinin beden öğretmenlerine aşırı yüklenilmesinin her zaman problem olduğu, % 20'sini ise hiçbir zaman bu problemle karşılaşmadıklarını belirttikleri görülmektedir. (Tablo. 21,22)

Okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlere bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin % 27.7'sinin bazen spor malzemesi bulamadığını belirttikleri, % 30.8'inin gerekli spor tesislerini bulamadığını , % 13.1'inin çok nadir gerekli tesisleri bulabildiğini, % 30'unun okulun içinde bulunduğu çevrenin çoğu zaman spora karşı ilgisini yetersiz bulduklarını belirttikleri, %10'unun ise bu problemle hiçbir zaman karşılaşmadıklarını belirttikleri tespit edilmiştir. (Tablo. 23,24,25,26)

Beden eğitimi öğretmenlerinin % 23.8'inin her zaman okuldan ve çevreden maddi destek alamadığını belirttikleri, % 33'ünün ise branşı dışındaki derslere girmesinin aktif çalışmalarını olumsuz etkilemediğini belirttikleri , % 20'sinin ise çok nadir etkilediğini belirttikleri görülmektedir. (Tablo. 27.28)

Öğrenci ve ailesi ile ilgili problemlere bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerini % 26.9'unun öğrencilerin spora karşı bazen ilgisiz kaldıklarını belirttikleri, % 34.6'sının öğrenci ailelerinin spora karşı ilgisizliğinin çoğu zaman yetenekli öğrencilerle ilgilenilmesine engel olduğu % 26.2'sinin bazen ailelerin kız öğrencilerin spor yapmalarına engel olduklarını belirttikleri görülmektedir. (Tablo. 29,30,31)

Beden eğitimi öğretmenlerinin % 50'sinin öğrencilerin beden eğitimi dersini sevdiklerini belirttikleri, % 32'sinin ise çok nadir bu problemle karşılaştıkları, % 27.7'sinin ailelerin sporun insan sağlığına yararlarını önemsememesinin bazen öğrencileri

spordan uzaklaştırdığını belirttikleri, % 39,2'sinin derslerde bazen öğrencilerin bazı egzersizleri yapmayı istemediklerini belirttikleri, % 12.3'ünün ise hiçbir zaman bu problemle karşılaşmadıkları tespit edilmiştir. (Tablo. 32,33,34)

Beden eğitimi öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlere bakıldığında % 29.2'sinin mezun oldukları üniversitenin eğitimini yeterli bulduklarını , % 11.5'inin ise yeterli bulmadığını belirttikleri, % 30'unun çalışmalarında kendilerini yeterli bulduklarını,% 36.2'sinin çok nadir yeterli bulduklarını, % 50.8'inin mesleğin gerektirdiği özelliklerle kişilik özelliklerinin hiçbir zaman çatışma yaratmadığını. % 27.7'sinin ise çok nadir çatışma yarattığını belirttikleri görülmektedir. (Tablo. 35,36,37)

Beden eğitimi öğretmenlerinin % 51.5'inin hiçbir zaman öğrencileriyle ilişkilerini düzenlemekte zorluk çekmediklerini, % 32.3'ünün ise çok nadire bu problemle karşılaştıklarını belirttikleri, % 26.2 'sinin üniversitede beden eğitimi öğretmenlerinin yapması gereken planlar v.s konularda yeterli bilgi verilmediğini düşündükleri tespit edilmiştir.(Tablo. 38,39).

Maslach Tükenmişlik Envanterinin sonuçlarına genel olarak bakıldığında Bursa'da görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişliğin duygusal tükenme duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutlarında tükenmişliği alt düzeyde yaşamakta oldukları görülmektedir.

Duygusal tükenme alt boyutunda en fazla puan 33 en az puan 0 iken, duygusal tükenme puanlarının aritmetik ortalaması 10.2 olduğu görülmektedir. Duygusal tükenme % 28 oranında görülmektedir. Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal tükenmeyi asgari düzeyde yaşadıklarını göstermektedir.

Duyarsızlaşma boyutunda en fazla puan 15, en az puan 0 iken; duyarsızlaşma puanlarının aritmetik ortalaması 5.4 bulunmuştur. Duyarsızlaşma alt boyutunun yüzdellik oranı % 27 olarak bulunmuştur.Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişliği kişiler arasındaki olumsuz ilişkilerde asgari düzeyde yaşadıkları görülmektedir.

Kişisel başarı boyutunda en fazla puan 31, en az puan ise 4 iken ; kişisel başarı puanlarının ortalaması 23.8'dir. Kişisel başarı alt boyutun yüzdellik oranı % 74

bulunmuştur. Beden eğitimi öğretmenlerinin kendini yeterli olarak algılaması ve kendini olumlu değerlendirmesinin üst seviyede olduğu görülmektedir.

Araştırmanın kişisel bilgi formundaki değişkenlere göre şu sonuçlar çıkmaktadır.

1- Bayan beden eğitimi öğretmenleri ile erkek beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal tükenme ve kişisel başarı alt boyut puanları arasında farklılık bulunmuş olup erkek beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişliği daha alt seviyede bayan beden eğitimi öğretmenlerinin üst seviyede yaşadıkları görülmüştür. Duyarsızlaşma alt boyutunda farklılık görülmemiştir.

2- Çalışma süreleri 0-5 yıl, 6-15 yıl, 16 yıl ve üstü beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutlarındaki aldıkları puanlar karşılaştırılmış, duygusal tükenmede 16 yıl ve üstü hizmet süresi olan beden eğitimi öğretmenlerinin daha yüksek tükenmişliği yaşamakta olduğu, duyarsızlaşma alt boyutunda ise 11-16 yıl hizmet süresi içerisinde olan beden eğitimi öğretmenleri daha fazla yaşamakta, kişisel başarı boyutunda 0-5 yıl içinde olan beden eğitimi öğretmenlerinin daha üst seviyede tükenmişliği yaşadıkları görülmektedir.

3- Öğretmenlik mesleğinden manevi doyum alan beden eğitimi öğretmenleri ile manevi doyum almayan beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutunda aldıkları puanlar karşılaştırılmış meslekten manevi doyum alan öğretmenlerin tükenmişliği daha az yaşadıkları, meslekten manevi doyumunu bazen alan ve meslekten manevi doyum almayan beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişliği daha fazla yaşadığı görülmektedir.

Yorumlar :

1. Cinsiyet değişkeninde bayan beden eğitimi öğretmenleri okul idaresi ile ilgili problemler, problemler, okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler, öğrenci ve aile ilgili problemler ve öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde erkek beden eğitimi öğretmenlerine göre daha fazla problem yaşamaktadırlar.

Bayan ve erkek öğretmenlerin duygusal tükenme, kişisel başarı alt boyutlarında puanlarını karşılaştırdığımızda bayan öğretmenlerin tükenmişliği daha fazla yaşadıkları görülmüş olup duyarsızlaşma alt boyutunda bir farklılık görülmemiştir

Beden eğitimi problem tarama envanterinde bayan öğretmenlerin daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir. Bayan ve erkek öğretmenlerin iş yaşantısı deneyimlerinin farklı olması, okul, veli, öğrenci ilişkilerinde farklı tutumlarla karşılaşmaları bayan öğretmenlerin beden eğitimi derslerini yürütmeye zorluk çektikleri görülmektedir. Öğretmenin bayan olması itibariyle yaşadığı bir takım zorluklar, problemlerin yoğun olarak görülmesi bireyin duygusal olarak kendini yıpranmış ve yorulmuş hissetmesine neden olmaktadır. Duygusal olarak yıpranma ve yorulma öğretmenin çalışmalarını olumsuz etkilemektedir. Bu da öğretmenin kendini yetersiz ve olumsuz algılamasına sebep olabileceği düşünülmektedir. Problemlerin yoğun yaşanması, öğretmenin tükenmişliği yaşaması öğretmenin verimini olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir.

Cinsiyete göre korelasyon matrislerine baktığımızda ; erkek öğretmenlerin tüm bölümlerdeki problemleri arttığında duygusal tükenme ve duyarsızlaşma artmakta , kişisel başarı da azalmaktadır. Özellikle öğretmen yetiştirilmesi ve okul idaresi ile ilgili problemlerde daha belirgin görülmektedir. Bayan öğretmenlerin problemleri yoğun olarak yaşamaları duygusal tükenmeyi azaltmakta , duyarsızlaşma ve kişisel başarıyı azaltmaktadır. Okul idaresi ile ilgili problemlerin yoğun olarak yaşanması tükenmişliği sadece duyarsızlaşma alt boyutunda etkili yaşamasını sağlamaktadır.

2. Çalışma süresi değişkeninde 0-5 yıl, 6-10 yıl hizmet süresi olan beden eğitimi öğretmenleri okul idaresi ile ilgili problemler, problemler, okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler, öğrenci ve aile ilgili problemler ve öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde 11-16 yıl ve 16 yıl- üstü hizmet süresi olan beden eğitimi öğretmenlerine göre daha fazla problem yaşamaktadırlar.

Mesleğe yeni başlayan beden eğitimi öğretmenleri meslekte deneyimi olan öğretmenlere nazaran daha fazla problem yaşadıkları görülmüştür. Üniversitede verilen eğitimin uygulama eksikliği, yeni başlayan öğretmenin meslek hayatına uyum sürecinde kendine güven duygusunun eksikliği, öğretmenlerin problemlerle başa çıkma becerisinin düşüklüğü öğretmende zaman zaman yılgınlığa sebep olmaktadır. Problemlerin yoğun olarak görülmesi de mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin tükenmişliği yaşamasına neden olabileceği düşünülmektedir.

Çalışma süresi 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-16 yıl ve 16 yıl ve üstü beden eğitimi öğretmenlerin tükenmişliğin duygusal tükenme alt boyutunun puanlarına baktığımızda 16 yıl ve üstü olan beden eğitimi öğretmenlerinin daha fazla yaşadıkları, 11-16 yıl olan beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişliği daha az yaşadıkları görülmüştür. Meslekte uzun yıllar çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin çalışma yaşamında problemlerle daha fazla karşılaşmış olmalarından dolayı fiziksel ve duygusal olarak yıpranmış ve yorulmuş oldukları görülmektedir. Meslek yaşamında yeni olan beden eğitimi öğretmenlerinin daha az çalışma deneyimlerinin olması itibariyle duygusal tükenmeyi daha az yaşadıkları görülmüştür.

Duyarsızlaşma alt boyutunda ise 11-16 yıl hizmet süresi olan öğretmenlerin daha fazla, 16 yıl ve üstü hizmet süresi olan öğretmenlerin daha az yaşadıkları görülmektedir. Duyarsızlaşma, hizmet verilen insanlara karşı olumsuz ve alaycı tutumların geliştirilmesidir. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin akademik yaşantıları sonucunda hayal kırıklığı yaşadıkları, öğrencilerle ve insanlarla yoğun ilişki içerisine girmeleri, mesleğe uyum sürecinde zorlanmalarından dolayı; Hizmet verdiği insanlara karşı olumsuz ve alaycı tutumlar geliştirebilmektedir. Meslekte deneyimi çok olan

öğretmenlerin (16 yıl ve üstü) insanlarla kurdukları yoğun ilişkilerde daha başarılı oldukları düşünülmektedir.

Kişisel başarı alt boyutunda ise 11-16 yıl ve 16 yıl ve üstü hizmet süresi olan beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişliği daha az yaşadıkları, 0-5 yıl içinde olan beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişliği daha üst seviyede yaşadıkları görülmektedir. Mesleğe yeni başlayan beden eğitimi öğretmenleri üniversitede verilen eğitimden farklı bir ortamla karşılaşmalarından dolayı hayal kırıklığı yaşamakta ,öğrencilerle ve insanlarla yoğun ilişki içerisine girmekte zorlandıkları düşünülebilir. Hayal kırıklığı yaşayan öğretmen mesleğe uyum sürecinde aşırı derecede zorlandığının farkına varır. Bu da kişinin kendini yetersiz hissetmesine ve kendini olumsuz değerlendirmesine sebep olacaktır. Meslek hayatında iş deneyiminin fazla olması artıkça kendini daha yeterli hissetmeye ve kendine karşı daha olumlu değerlendireceği düşünülmektedir.

Çalışma süresi değişkenine göre problemlerle tükenmişlik korelasyon matrislerine baktığımızda ;çalışma süresi 0-5 yıl ,6-10 yıl, 11-15 yıl, 16 yıl ve üstü olan öğretmenlerin problemleri yoğun olarak yaşamaları duygusal tükenme ve duyarsızlaşmayı arttırmakta kişisel başarıyı azaltmaktadır. Çalışma süresi 0-5 yıl olan öğretmenlerde özellikle okul idaresi ve öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemler belirgin olarak tükenmişliği etkilemektedir. Çalışma süresi 6-10 yıl olan öğretmenlerde özellikle öğrenci ve aile ile öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemler belirgin olarak tükenmişliği etkilemektedir. Çalışma süresi 11-15 yıl olan öğretmenlerde okul ve fiziki şartlar ile okul idaresi ile ilgili problemlerin yoğun yaşanması duygusal tükenme ve duyarsızlaşmayı arttırmaktadır. Okul ve fiziki şartlar ile öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemler çalışma süresi 11-15 yıl olan öğretmenlerin kişisel başarılarını azaltmaktadır. Çalışma süresi 16 yıl ve üstü olan öğretmenlerin öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili problemler duygusal tükenmeyi arttırmakta; okul ve fiziki şartlarla ilgili problemleri duyarsızlaşmayı azaltmakta ; öğrenci ve aile ile okul idaresi ile ilgili problemlerin yoğun olarak yaşanması kişisel başarıyı azaltmaktadır.

3. Medeni durum değişkeninde bekar beden eğitimi öğretmenleri okul idaresi ile ilgili problemler, problemler, okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler, öğrenci ve aile ilgili problemler ve öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde evli beden eğitimi öğretmenlerine göre daha fazla problem yaşamaktadırlar.

Evli öğretmenlerin meslekte karşılaştıkları problemleri anlatabildiği , problemleri paylaşmanın verdiği duygusal rahatlık, evli öğretmenlerin bekar öğretmenlere nazaran daha düzenli yaşama sahip olmaları sebebiyle iş ve yaşam doyumunu daha yüksek düzeyde olduğundan problemleri sağlıklı bir şekilde çözümledikleri düşünölmektedir.

Medeni durum değişkeninde beden eğitimi öğretmenlerinin problemleri ile tükenmişlik korelasyon matrislerine baktığımızda; evli öğretmenlerin problemleri yoğun olarak yaşamaları duygusal tükenmeyi ve duyarsızlaşmayı arttırmakta , kişisel başarıyı azaltmaktadır. Özellikle öğretmen yetiştirilmesi ile okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler duygusal tükenmeyi etkilemekte, okul idaresi ile öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili problemler duyarsızlaşmayı etkilemekte öğrenci ve aile ile öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili problemlerde kişisel başarının azalmasına sebep olmaktadır. Bekar öğretmenlerin tüm problemleri yoğun olarak yaşamaları tükenmişliğin üç alt boyutunu da arttırmaktadır. Özellikle Okul idaresi ile ilgili problemlerin yoğun olarak yaşanması duygusal tükenmeyi ve duyarsızlaşmayı artırırken okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerde duygusal tükenme ve duyarsızlaşmayı azaltmaktadır. Okul ve fiziki şartlar ile öğrenci ve aile ilgili problemlerin yoğunluğu kişisel başarı puanlarının yüksek olmasını sağlamaktadır. Sonuç olarak bekar öğretmenlerin problemlerini yoğun olarak yaşaması tükenmişliği duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarında etkili olmaktadır. Okul ve fiziki şartlarla ilgili problemlerin tükenmişliği yaşamalarında etkili olmadığı görölmektedir.

4. Öğretmen meslektaşlarından onay ve destek alma değişkeninde; Öğretmen meslektaşlarından onay ve destek almayan beden eğitimi öğretmenleri okul idaresi ile ilgili problemler, problemler, okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler, öğrenci ve aile ilgili problemler ve öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde öğretmen

meslektaşlarından onay ve destek alan ve onay ve desteği bazen alan beden eğitimi öğretmenlerine göre daha fazla problem yaşamaktadırlar.

Öğretmen meslektaşlarından onay ve destek alan beden eğitimi öğretmenlerinin yürüttükleri spor etkinlikleri, bayramlar ve törenler ile ilgili yapılan çalışmalar, yarışmalar, maçlar v.b. etkinliklerde öğrencilerle ilgili daha az sorun yaşamalarına sebep olmaktadır.

5. Yönetimden onay ve destek alma değişkeninde; Yönetimden onay ve destek almayan beden eğitimi öğretmenleri okul idaresi ile ilgili problemler, problemler, okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler, öğrenci ve aile ilgili problemler ve öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemlerde yönetimden onay ve destek alan ve onay ve desteği bazen alan beden eğitimi öğretmenlerine göre daha fazla problem yaşamaktadırlar.

Yönetimden onay ve destek alan beden eğitimi öğretmenlerin yürüttükleri çalışmalarda daha güvenli çalışmalarına, arkalarında idare desteği alması öğrencileri de olumlu etkilemesi açısından daha az problemlerle karşılaşmaktadırlar, İdare desteği alamayan beden eğitimi öğretmenleri alanda yapılan çalışmalarda daha fazla problemlerle karşılaşır ve kendisinin sorumluluğuna ait ek işlerle uğraşmak durumunda kalmaktadırlar.

6. Beden eğitimi öğretmenlerin en fazla problem yaşadığı alan okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler olup sırasıyla öğrenci ve aile ilgili problemler, okul idaresiyle ilgili problemler, ve öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili problemler takip etmektedir. Beden eğitimi öğretmenleri % 40 problemlili bulunmuştur.

7. Manevi doyum alan öğretmenlerle manevi doyum almayan öğretmenlerin karşılaştırılmasında duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutlarında puanlarına baktığımızda meslekten manevi doyum alan beden eğitimi öğretmenleri meslekten manevi doyumunu bazen alan ve meslekten manevi doyum almayan öğretmenlere göre daha az yaşadıkları görülmüştür. Manevi doyum değişkenlerini ele alan Altıntaş (1997), Çam (1993) ve Ergin (1992)'in araştırmalarında manevi doyum

önemli bir yor dayıcı değişken olarak belirlenmiştir. Bu araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

Öğretmenlerin işini sevmesinin manevi yönden doyum almalarının iş hayatında olumlu etkisi olabileceği düşünülebilir. İşinden manevi doyum alanların mesleğine daha fazla sarılmasına, öğrencilerle ve diğer insanlarla daha iyi ilişkiler kurmasına yardımcı olabilir. Mesleğini seven, öğrencileri seven öğretmenler yoğun ilişkiden kaynaklanan sıkıntıları daha özveriyle aşabilmektedirler. Bunun sonucu olarak öğretmen yıpranmayı ve yorgunluğu öğrencileriyle kurduğu olumlu ilişkilerle aşabilmektedir. Manevi doyum alan öğretmen işini severek yapmış olduğundan daha başarılı olabilmektedir. Kendine güven duygusu gelmektedir.

Manevi doyum değişkenine göre öğretmenlerin problemleri ile tükenmişlik korelasyon matrislerine baktığımızda ; meslekten manevi doyum alanlarla bazen manevi doyum alan öğretmenlerin problemlerini yoğun olarak yaşamaları durumunda duygusal tükenme ve duyarsızlaşmayı arttırmakta, kişisel başarıyı azalmaktadır. Özellikle öğretmen yetiştirilmesi ile okul idaresi ile ilgili problemler meslekten manevi doyum alan öğretmenlerde tükenmişlik üç alt boyutunda da etkili olmaktadır. Öğretmen yetiştirilmesi ile okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler meslekten manevi doyum alan öğretmenlerde tükenmişliğin üç alt boyutunda da etkili olmaktadır. Meslekten manevi doyum almayan öğretmenlerin öğrenci ve aile ile ilgili problemlerde duygusal tükenmeyi azaltırken diğer problemler duygusal tükenmeyi arttırmaktadır. Okul idaresi ile öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili problemler duyarsızlaşmayı arttırırken okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler duyarsızlaşmayı önemli oranda azaltmaktadır. Okul idaresi ile okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler kişisel başarının azalmasına öğrenci ve aile ile öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili problemler kişisel başarının artmasına sebep olmaktadır.

8. Mesleği bırakmayı değişkenine göre öğretmenlerin problemleri ile tükenmişlik korelasyon matrislerine baktığımızda; mesleği bırakmayı düşünenlerin öğrenci ve aile ilgili problemler duygusal tükenmeyi azaltmakta diğer problemler duygusal

tükenmeyi arttırmaktadır. Problemlerin yoğun yaşanması duyarsızlaşmanın artmasına kişisel başarının azalmasına sebep olmaktadır. Özellikle öğretmen yetiştirilmesi ile okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler duygusal tükenmeyi etkilerken , okul idaresi ile öğrenci ve aile ile ilgili problemler duyarsızlaşma da etkilidir. Okul idaresi ile okul ve fiziki şartlarla ilgili problemler kişisel başarının azalmasında etkilidir.

Mesleği bazen bırakmayı düşünenler okul ve fiziki şartlar ile öğrenci ve aile ile ilgili problemler duygusal tükenme ve duyarsızlaşmayı azaltırken diğer problemler duygusal tükenme ve duyarsızlaşmanın artmasına neden olmaktadır. Özellikle okul ve fiziki şartlar ile diğer problemler kişisel başarının azalmasına sebep olmaktadır. Mesleği bırakmayı düşünmeyen öğretmenlerde tüm problemler duygusal tükenme ve duyarsızlaşma artmasına kişisel başarının azalmasına sebep olmaktadır. Özellikle öğretmen yetiştirilmesi ile okul idaresi ile ilgili problemler tükenmişliğin üç alt boyutunu da etkilemektedir.

Araştırmacının ölçekle ilgili önerileri :

1. Beden eğitimi problem tarama envanteri alanda çalışan beden eğitimi öğretmenleriyle ön görüşmeler sonucunda oluşturulmuş envanterin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmamıştır. Araştırmacının oluşturduğu envanterin geliştirilmesi ve geçerlilik , güvenilirlik çalışmalarının yapılması beden eğitimi öğretmenlerinin problemlerini değerlendirme de daha etkili olacağı düşünülmektedir.
2. Problem tarama envanterinin değişkenlerinin artırılması ve başka değişkenler alınması beden eğitimi öğretmenlerinin sorunlarını görmeye somut bilgilere ulaşılmasını sağlayacağı düşünülmektedir.
3. Bu araştırma da tükenmişlik sendromunun duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutlarını içeren soru maddeleri verilmiştir. Duyarsızlaşma boyutunda ki bir maddenin 'İşimde çok fazla çalıştığımı hissediyorum' maddesinin tekrar gözden geçirilmesi bu maddenin duyarsızlaşmayı çok fazla düzeyde içermediği düşünülmektedir.

4. Tükenmişliği etkileyebilecek başka değişkenler alınarak tükenmişliği etkileyebilen değişkenler belirlenmeye çalışılabilir.

Eğitimde niteliği artırmanın en önemli boyutu öğretmen kalitesinin artırılmasıdır. Öğretmenin görevini yeterli ve etkili bir biçimde yapabilmesi için ruhen sağlıklı , dengeli, duyarlı ve öğrencileri sevmesi gerekmektedir. Bu hedefe ulaşılması için öğretmen seçiminde, öğretmen yetiştiren kurumların yapılandırılması, öğretmenin çalışma ortamının düzenlenmesine kadar bir dizi önlemler alınmalıdır. Bu alınacak önlemler öğretmenlerin problemlerini ve tükenmişliğini azaltmada önemli düzeyde etkileyeceği düşünülmektedir. Problemleri azalan ve tükenmişliği az düzeyde yaşamakta olan öğretmenler başarılı, kendine güvenen, kendini gerçekleştirmiş bireyler yetiştirmede önemli katkıları olacaktır.

Araştırmacının araştırma sonucunda elde ettiği bulgulara göre eğitim ortamına uygulanması ve yapılacak çalışmalardan yararlanabileceklere,

Öğrencilerle verimli ve etkili iletişim kurmaları sağlanmalıdır. Bu konuda öğretmenlere öğrencilerle ilişki kurmanın ana hatları, iletişim konularında hizmet içi eğitim seminerlerinden geçirilmesi yararlı olabilir.

Öğretmenlerin eğitim ortamlarında karşılaştığı problemler çözümlenmeli, eğitim araç ve gereçlerinin tam yerinde kullanımı için okul yönetimi düzenlemeler yapabilmelidir.

Okul- aile birliği etkileşimi sağlanmalıdır.

Okul yönetimi toplam kalite yönetimi esas olarak yönetime tüm çalışanların ve öğretmenlerin katılımı sağlanmalıdır. Öğretmenin kendini ifade edebileceği ortamlar sağlanmalıdır.

Öğretim programları öğrenci ihtiyaçlarına göre olmalıdır. Öğretmenin üzerindeki müfredat kaygısı giderilmelidir.

Okuldaki etkinliklerin etkili olması için kurumda çalışan bireyler arasında diyalogların sağlam olması gerekmektedir.

Öğretmen tükenmişliğini etkileyen ortak olumsuz faktörler ile uygun olan ve uygun olmayan başa çıkma davranışlarının incelendiği bir araştırmada pozitif başa çıkma yolları (öğretmen sorunları, meslektaşları ve ailesiyle tartışma, hobiler, fizik egzersiz, zihinsel düzenleme gibi) daha iyi durumda negatif başa çıkma yolları (iş devamsızlık, sigara,içki kullanımı, uyuşturucu kullanma gibi) Daha sonrasında anksiyete ve depresyonla birleşerek tükenmişliği daha da artırdığı görülmüştür [Tümekaya, 1995].

Kişinin kaygı ve gerginliğini yenmek için üç imkan vardır.

1. Beden kimyasını etkileyerek kişinin ruh dünyalarını ve davranışlarını değiştiren ilaçlar alma (farmakoterapi).
2. Aynı değişikliği zihinsel düzenlemeler ve yeni şartlanmalar yoluyla yapan psikoterapi.
3. Kaygı ve gerginliklerde kişinin kendi bedeni düzenlemeyi hedef alan fizik egzersiz ve diyet.

Kişi tükenmişlikle başa çıkmada eğer (1) değişimin gerekli olduğuna inanır ve değişmek isterse, (2) bu değişimin nasıl olacağı konusunda bir yol gösterenle işbirliği yaparsa, (3) yeni öğrendiğini bıkmadan usanmadan tekrarlarsa eski alışkanlıklarından vazgeçip yeni alışkanlıklar ve tavırlar geliştirebilir [Baltaş ve Baltaş, 1997].

Uygun beslenme başlı başına bir değiştiricidir. Stres altındaki kişiler kahvaltuya önem vermeli öğle ve akşam yemekleri hafif olmalıdır.

Tükenmişliği azaltmada kullanılan bir başka yol da bireyin insanlar arasındaki ilişkilerini etkileyen sosyal destekleme sistemlerinin güçlendirilmesidir. Burada kişiye gerek iş arkadaşları, gerek yöneticiler gerekse aile ilgili problemleri tartışarak paylaşma fırsatı verilmelidir. Bu durumda organizasyondaki eksikler karşılıklı bilgi alışverişiyle giderilmekte ve kaygı düzeyleri azaltılmaktadır [Tümekaya, 1995].

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

- Adams, Samuel H.**, "Liability and The Physical Education " Physical Educator, V. . 41, No .4, December 1984, s. 201-204
- Alpman, C.**, Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi, İstanbul, 1972.
- Arslan, R.**, Beden Eğitimi Bilgileri, Ankara , 1979..
- Baltaş, Acar, Baltaş, Zuhul**, Stres ve Başa Çıkma Yolları, 16. Basım, İstanbul Remzi Kitabevi, 1997.
- Binbaşoğlu, Cavit**, Özel Öğretim Yöntemleri, Binbaşoğlu Yayınevi, Ankara, 1991.
- Bohus, J.**, Sport Geschichte , München Wien Zürich, 1986.
- Bucher, Charles A.**, Management of Physical Education and Athletic Programs , St Louis, Toronto, Santa clara, 1987.
- Charles, A. B.**, Foundation Of Physical Education and Sport, P.13 Londra, 1983.
- Çam – Kırlangıç, O. ,** Tükenmişlik, İzmir, Saray Kitapçılık, 1995
- Dökmen, Üstün.**, Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları Ve Empati, 8 Basım, İstanbul, Sistem Yayıncılık, 1998
- Erkal, M.**, Sosyolojik Açından Spor , Filiz Yayınları, İstanbul , 1982.
- Fişek, K.**, Spor Yönetimi , Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1990.
- Gilet, B.**, Spor Tarihi, Çev: Mustafa Durak, Gelişim yayınları, İstanbul,1975.
- Guillen , E.**, Le Nouveau Livre der Jeux tome II. Editions de porme rond P.S. Avigna, 1985
- Harris, H. A.**, Sports in Grossbritannien .In; Überhorst, H. (ed.); Geschichte Dereibesübungen, BD. 4, Berlin , München, Frankfurt, 1972
- Institut Pedagogigue Nahanale**, Prefess- vis D' education Physigue et Sportive , 1 mp. Bialec-nancy.(1970), sh.97.
- Köknel , Ö ,** Zorlanan İnsan, İstanbul, Altun Kitaplar Basım Evi , 1993
- Meusel, H.**, Einführung in die Sportpaedagojik, Münih , 1976.

- Özmen, Ö.**, Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni, Merve Yayınları, Ankara ,1983.
- Özyiğit, C.**, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Bugünkü Eğitim Sistemi İçindeki Yeri ve Önemi , 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1992
- Tamer, K.**, Beden Eğitimi ve Oyun Eğitimi , Eskişehir, s. 4, 1987
- Tezcan, M.**, Boş Zamanlar Sosyoloji, Ankara, s.101-102, 1987.
- Thomas, Stephen, b.,and Coral L. Alberts**, "Neigligence ad The Physical Education Teacher, Legal Procedures and Guideliens" Physical Educator, ö.39, No.4 , December 1982, s.201-203.
- Tyler, R.M.**, General Statement on Evulattion Radings . İn educational Measurement .H.M. Company, Newyork, 1986..
- Weilwe, I.**, Der Sport bel den Wölkern der Alten Welt, Darmstadt, 1981.

DİĞER YAYINLAR

- Atlı, M.**, Beden Eğitimi ve Spor Teksiri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları,s.1, Van, 1986
- Bilge,N.**, Türkiye 'de beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirilmesi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992.
- B.T.G.M.**, UNESCO' nun Beden Eğitimi Sporla ilgili Yayınları (Uluslar arası Beden Eğitimi ve Spor yasası), s.1, Ankara, 1990.
- Çam, Olcay.**, "Maslach Tükenmişlik Envanterinin Geçerlik Ve Güvenirliliğinin Araştırılması " . 7.Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmalar, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, 1993
- Çuha, M.**, "Rehberin Uzlaştırıcı Rolü" , Eğitimde Rehberlik, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi
- Karaküçük, Suat** , Beden Eğitimi Öğretmeninin Eğitimi , Ankara ,1989.
- Karaküçük , Suat** , Beden Eğitimi Öğretmeninin Eğitimi , Gazi Üniversitesi Yayınları , Ankara , 1976.
- Kaya , Yahya Kemal** , İnsan Yetiştirme Düzenimiz, Politika, Eğitim, Kalkınma, Ankara , 1984.

Keten, M, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Güvenlik , DPT, SYD Yayını , Ankara , 1976.

Koç, Nizamettin, Ergen, Nurettin, Bugünden Yarına Ortaöğretimimiz, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara , 1985.

Kuzgun , Y, Rehberlik Ve Psikolojik Danışma, Ankara , ÖSYM Yayınları,1992

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı , İlköğretim Okulları , Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programları , İstanbul,1988.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı , İlköğretim Okullar, Lise Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programları, s. 5, 7, 8, 14 İstanbul,1988.

MEB Bakanlığı , Liselerde ders geçme kredili sistem Yönetmeliği, 1992.

Özakupınar, Yılmaz, Psikolojinin Temel Mefhumları, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya, 1987.

Özbek , K ve Girgin, G, “ Sağlık Bakanlığı İl Teşkilatında Çalışan Pratisyen Hekimlerde Tükenmişlik Sendromunun Araştırılması “, Ruh Sağlığı Bülteni, Ankara T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Ruh Sağlığı Daire Başkanlığı.

Tümkiye , S. , “ Öğretmenlerde Tükenmişlik ve Bunu Gidermeye Yönelik Çalışmalar .”1.Eğitim Bilgileri Kongresi Bildirileri , Adana, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Yayınları,1995

Varış, F., Eğitimde Program Geliştirme, Ankara, s. 75, 1987.

Yıldırım, C, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, MEB, Yayın, Ankara.1966.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

TEZLER

Altıntaş, Ersin.,”Endüstri Meslek Liselerinde Görev Yapan Teknik Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişliği (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim ve Psikolojik Hizmetler Ana Bilim Dalı, 1997

İlhan, A, Gazi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin , Teorik ve Pratik Derslerdeki Başarısına Aile Beslenme ve Okul Dışı Kurumların Etkisi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitü Master Tezi, Ankara, 1989.

Uçak , Esin., “ Mesleki Tükenmişlik” , (Yayınlanmamış Doktora Dersi Ödevi) , Bursa , Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi

RAPORLAR

Devlet Planlama Teşkilatı , I V . Beş Yıllık kalkınma planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Eğitim , Ankara, 1977.

Devlet Planlama Teşkilatı , Beş Yıllık Kalkınma Planı , S.İ.Ö.İ.K. Raporu, Beden Eğitimi ve Sporun Temel kavramları ve Deyimleri komisyonu Hazırlık Çalışmaları, Ankara ,1983

DERGİLER

İşıkkhan ,Vedat., “ Sosyal Hizmet Örgütlerinin İşlevsellik Ölçütü “ , Verimlilik Milli Prodüktive Dergisi , Cilt 1. , 1996

Sucuoğlu , B. Ve Kuloğlu, N, “ Özürlü Çocuklarla Çalışan Öğretmenlerde Tükenmişliğin Değerlendirilmesi”, Türk Psikologlar Dergisi , Cilt 1., s.36, Haziran,1996

Torun , A , “ Tükenmişlik , Aile Yapısı ve Sosyal Destak İlişkileri Üzerine Bir İnceleme “ , IX . Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmalar 18 – 20 Eylül 1996 Boğaziçi Üniversitesi 1. Basım, Türk Psikologlar Dergisi Yayınları No:1..

Ergin,Canan., “ Doktor Ve Hemşirelerde Tükenmişlik Ve Maslach Tükenmişlik Envanterinin Uygulanması “, 7. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmalar, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, 1992

Ergin, Canan., “ Maslach Tükenmişlik Envanterinin Türkiye Sağlık Personeli Normları” , Psikiyatri – Psikoloji – Psikologlar Modelleri Dergisi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, 1996

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Açıklama: Beden Eğitimi Öğretmenleri mesleğini yaparken bir çok sorunlarla karşılaşmaktadır. Öğretmenlerin bu problemlerini belirlemek ve çözüm yollarını bulmak amacıyla bu araştırma gerçekleştirilecektir. Anketlere verdiğiniz samimi cevaplar araştırmama önemli katkı sağlayacaktır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Canan BAYKOÇAK
İzmit Selçuk İlköğretim Okulu Beden Eğitimi Öğretmeni

1. Cinsiyetiniz : Bay ( ) Bayan ( )
2. Çalıştığınız Okulun Adı :
3. Yaşınız :
4. Yüksek lisans çalışması yaptınız mı? : Evet ( ) Hayır ( )
5. Doktora çalışması yaptınız mı? : Evet ( ) Hayır ( )
6. Çalışma Süreniz:
0-5 Yıl ( ) 6-10 Yıl ( ) 11-15 Yıl ( ) 16- üstü ( )
7. Medeni Durumunuz :
Evli ( ) Bekar ( ) Dul ( )
8. Spor branşınız nedir? :
9. Hangi branşlarda antrenörlük belgeniz var? :
10. Bu branşlardan hangilerinde antrenörlük yapıyorsunuz? :
Basketbol ( ) Hentbol ( ) Futbol ( )
Tenis ( ) Voleybol ( ) Yüzme ( )
Badminton ( ) Diğer .....
11. Öğretmenlik mesleğinden manevi doyum alıyor usunuz?
Evet ( ) Bazen ( ) Hayır ( )
12. Meslekte karşılaştığınız problemlerde yönetim desteğini alıyor musunuz ?
Evet ( ) Bazen ( ) Hayır ( )
13. Öğretmen meslektaşlarınızdan onay ve destek alıyor usunuz?
Evet ( ) Bazen ( ) Hayır ( )
14. Öğretmenlik mesleğini bırakmayı düşünüyor musunuz?
Evet ( ) Bazen ( ) Hayır ( )
15. Cevabınız evet ise ne işle uğraşmayı düşünüyorsunuz?
Üniversite ( ) Serbest Meslek ( ) Memur ( )
İşçi ( ) Diğer .....
16. Sporla ilgili gelişmeleri yakından takip edebiliyor musunuz?
Evet ( ) Bazen ( ) Hayır ( )

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMEN PROBLEM TARAMA ENVANTERİ

Açıklama: Beden Eğitimi Öğretmenleri iş yaşamında bir çok problemlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu araştırma Beden Eğitimi Öğretmenlerinin problemlerini saptamak ve çözüm yollarını araştırmak amacıyla gerçekleştirilecektir. Cevaplarınızı samimi olarak doldurmanız araştırmaya önemli katkılar sağlayacaktır. Aşağıdaki problem soru maddeleri alanda çalışan Beden Eğitimi Öğretmenleri ile ön görüşmeler sonucunda oluşturulmuştur. Sizin bu problem soru maddelerine eklemek istedikleriniz varsa diğer problemler bölümüne yazınız. Soru maddesi ifadesi sizin için uygunsa önündeki boşluğa (4) yazınız. İfade sizin için uygun değil ise uygunluğunu 3'den 0'a kadar olan numaralardan birini seçerek kullanınız.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Ne kadar sıklıkta: Hiçbir zaman (0) Çok nadir (1) Bazen (2)
Çoğu zaman (3) Her zaman (4)

A.OKUL İDARESİYLE İLGİLİ PROBLEMLER:

- 1.(...)İdareden yeterli destek alamıyorum.
- 2.(...)Okulumdaki yöneticilerin sayı olarak yetersizliği çalışmalarına engel oluyor.
- 3.(...)Okul idaresi Beden Eğitimi Dersine ve spor müsabakalarına ilgi göstermiyor.
- 4.(...)Egzersiz planı ve diğer yıl içindeki çalışmalarına onay verilmiyor.
- 5.(...)Okul idaresinin aşırı başarı beklentisi çalışmalarımı olumsuz etkiliyor.
- 6.(...)Okul idaresi yıl içinde yapılan takım çalışması, törenler ve bayram etkinliklerinde beden eğitimi öğretmenlerine çok yükleniyor.
- 7.(...)Diğer problemler

B.OKUL VE FİZİKİ ŞARTLARLA İLGİLİ PROBLEMLER:

- 1.(...)Yeterli sayıda spor malzemesi bulamıyorum.
- 2.(...)Beden eğitimi dersleri için gerekli spor tesislerini bulamıyorum.
- 3.(...)Öğretmen meslektaşlarım beden eğitimine ve spora karşı ilgisiz kalıyorlar.
- 4.(...)Okulumuzun içinde bulunduğu çevrenin spora karşı ilgisini yetersiz buluyorum.
- 5.(...)Çalışmalarında okuldan ve çevreden maddi destek alamıyorum.
- 6.(...)Branşım dışındaki derslere girmek aktif çalışmalarımı olumsuz etkiliyor.
- 7.(...)Diğer problemler

C.ÖĞRENCİ VE AİLESİYLE İLGİLİ PROBLEMLER:

- 1.(...) Öğrencilerim spora karşı ilgisiz kalıyorlar.
- 2.(...)Öğrenci ailelerinin spora karşı ilgisizliği yetenekli öğrencilerle ilgilenmeme engel oluyor.
- 3.(...)Kız öğrencilerin spor yapmalarına aile ve çevre olumsuz bakıyor.
- 4.(...)Öğrencilerim beden eğitimi dersini sevmiyorlar.
- 5.(...)Ailelerin sporun insan sağlığına yararlarını önemsememesi öğrencileri spordan uzaklaştırıyor.
- 6.(...)Derslerde öğrenciler bazı egzersizleri yapmak istemiyorlar.
- 7.(...)Diğer problemler.

D.BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMEN YETİŞTİRİLMESİYLE İLGİLİ PROBLEMLER:

- 1.(...)Mezun olduğum üniversitenin eğitimini yeterli bulmuyorum.
- 2.(...)Çalışmalarında kendimi yeterli bulmuyorum.
- 3.(...)Mesleğin gerektirdiği özelliklerle kişilik özelliklerim çatışma yaratıyor.
- 4.(...)Öğrencilerle ilişkilerimi düzenlemekte zorluk çekiyorum.
- 5.(...)Diğer problemler.

MASLACH ÖĞRETMEN TÜKENMİŞLİK (BURNOUT) ENVANTERİ

Açıklama:

Aşağıda mesleğinizle ilgili duyguları içeren 22 madde var. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyunuz. Sizin mesleğinize ilişkin durumunuza uygun olup olmadığına karar veriniz. İfade sizin için uygun değilse önündeki boşluğa (0) yazınız. İfade sizin için uygunsa, uygunluğunu 1' den 4'e kadar olan numaralardan birini seçerek belirtiniz. Her ifade için tek bir sayı kullanınız.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Ne kadar sıklıkta:

0 Hiçbir zaman	1 Çok nadir	2 Bazen
3 Çoğu zaman	4 Her zaman	

Ne kadar sıklıkta:

- 1.).....İşimden duygusal olarak uzaklaştığımı (soğuduğumu) hissediyorum.
- 2.).....İş dönüşü kendimi ruhen tükenmiş hissediyorum.
- 3.).....Sabah kalktığımda bir gün daha bu işi kaldıramayacağımı hissediyorum.
- 4.).....Bütün gün öğrencilerle yoğun ilişkide olmak beni çok yıpratıyor.
- 5.).....Yaptığım işten yıldığımı hissediyorum.
- 6.).....Bu mesleğin beni duygusal olarak katılaştırmasından (sertleştirmesinden) endişe ediyorum.
- 7.).....İşimden soğuduğumu hissediyorum.
- 8.).....Yolun sonuna geldiğimi hissediyorum.
- 9.).....Doğrudan insanlarla çalışmak ben de aşırı gerginlik yaratıyor.
- 10.).....Öğrencilerimin sorunlarına en uygun çözüm yollarım bulurum.
- 11.).....Öğrencilerimle aramda rahat bir hava yaratırım
- 12.).....Yaptığım iş sayesinde insanların yaşamına katkıda bulunduğumu hissediyorum.
- 13.).....Çok şeyler yapabilecek güçteyim.
- 14.).....Öğretmenlik mesleğinde kayda değer birçok başarı elde ettiğime inanıyorum.
- 15.).....Öğrencilerimin neler hissettiklerini hemen anlarım.
- 16.).....İnsanlarla yakın bir çalışmadan sonra kendimi canlanmış hissederim.
- 17.).....İşimde duygusal sorunlara serinkanlılıkla yaklaşıyorum.
- 18.).....İşimde çok fazla çalıştığımı hissediyorum.
- 19.).....Öğrencilerimin bazı problemlerinden dolayı beni suçladıklarını hissediyorum.
- 20.).....Öğrencilerime ne olduğu umurumda değil.
- 21.).....Bu mesleğe girdiğimden beri insanlara karşı daha katı oldum.
- 22.).....Bazı öğrencilerime kişiliği olmayan nesnelere gibi davrandığımı hissediyordum.

ÖZGEÇMİŞ

Canan BAYKOÇAK 1974 yılında Kayseri’de doğdu. İlköğretim öğrenimini Kayseri’de, lise öğrenimini Ankara’daki Çeşitli eğitim kurumlarında tamamladı. 1994 yılında Dumlupınar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümüne girdi ve 1998 yılında lisans eğitimini tamamlayarak 19 Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundan mezun oldu. Badminton branşında bölge hakemi olarak görev yapmaktadır.

